

11 Översikt av utlandsorganisationen

11.1 Utlandsmyndigheter

De 102 utlandsmyndigheterna under Utrikesdepartementet har vanligtvis en mycket nära kontakt med de kontor som Exportrådet och *Invest in Sweden Agency (ISA)* kan ha inom ett visst land. På åtskilliga platser delar ambassader och generalkonsulat lokaler med dessa myndigheter (bl.a. i New York, Los Angeles, Toronto och London).

Storleken på ambassaderna varierar mycket. De mindre ambassaderna kan ha två-tre tjänstemän utsända från UD i Stockholm, medan de större kan ha mellan 15 och 35 utsända. Bland dessa kan finnas tjänstemän som är anställda av andra departement än UD. De kan vara kulturråd, försvarsattachéer, lantbruksråd, arbetsmarknadsråd osv. Deras uppgift är att bevaka endast sina specialområden. Vid alla utlandsmyndigheter finns också lokalt anställd personal, som normalt arbetar med konsulära frågor, informationsfrågor eller har administrativa uppgifter.

Exempel på städer med större ambassader är Washington D.C., London, Bryssel, Moskva och Paris, medan betydligt mindre ambassader finns i exempelvis Amman, Dublin och Rabat. På flera platser i utvecklingsländer är utlandsmyndigheterna finansierade över biståndsanslaget, och ambassadören ofta en högre tjänsteman från Sida. Sida har f.ö. ett antal mindre kontor i utlandet utan anknytning till UD:s utlandsorganisation.

Samtliga utlandsmyndigheter ska sedan några år ha ett s.k. främjandeuppdrag och en tjänsteman med ansvar för press-, informations- och kulturfrågor (PIK). Graden av uppgifter och uppdrag inom PIK-området varierar dock kraftigt mellan utlandsmyndigheterna. Verksamheten planeras på grundval av den s.k. ”utsignal” som ges från Utrikesdepartementet en gång per år. I dessa ”utsignaler” har man under senare år starkt understrukit vikten av Sverigefrämjandet och prioriterar aktiviteter inom områdena mode,

mat, design, IT och bioteknik. Tilldelningen av de medel för PIK-verksamheten som utlandsmyndigheterna mottagit styrs således i hög grad av i vilken mån de planerat aktiviteter inom de av departementet prioriterade områdena. Planering och genomförande av främjande verksamheten, där program inom kulturens område kan utgöra en viktig del, sker normalt i nära samverkan med andra svenska myndigheter på plats (Exportrådet, ISA, Turistrådet osv.).

För majoriteten av utlandsmyndigheterna utgör PIK-frågorna av inte minst personella resursskäl en mycket liten del verksamheten och är till största delen efterfrågestyrd. I EU:s kandidatländer och i tredje land förekommer därtill ofta breda gemensamma EU-initiativ inom kulturens område, där ambassaderna förväntas svara för sitt lands medverkan eller representation.

Vid ett fåtal s.k. *integrerade ambassader*, där UD och Sida delar administration och lokaler, t.ex. i Sydafrika, arbetar utsända biståndshandläggare med kulturbiståndet. Lokalanställda kulturbiståndshandläggare förekommer också. Totalt rör det sig om högst tio personer i Sidas organisation. Sidas kultursamarbete styrs av biståndsmålen och innehållet är efterfrågestyrt från mottagar sidan, med en sekundäreffekt att information och erfarenheter av samarbetet tillgodogörs kulturlivet i Sverige via svenska samarbetspartners i projekten.

Utlandsmyndigheternas kansli- och representationslokaler

Statens fastighetsverk (SFV, www.sfv.se) äger 100 procent av statsägd egendom och fastigheter i utlandet, varav UD hyr något mer än hälften för sin utlandsverksamhet.¹ Utrikesrepresentationen disponerar ca 200 lokaler runt om i världen för kontorsarbete och representationsutövning. Var och en av dessa lokaler förmedlar en bild av Sverige.

Inredningsfrågor handläggs vid UD:s fastighetssektion av inredningsarkitekter i samarbete med externa arkitekter på konsultbasis och i enlighet med ett särskilt kvalitetsprogram. Chefsbostäderna (residensen) förses med utrustning för representationsverksamheten och speciellt utformat för utrikesförvaltningen av svenska formgivare och framställt i Sverige. Även inredning och övrig utrustning i kanslilokaler och allmänna utrymmen såsom väntrum ska vara av svensk design och tillverkning. Statens konstråd

---

¹ För SFV:s del står UD för 80 procent av all förhyring.

(www.statenskonstrad.se) har som uppgift att förse lokalerna med god samtidskonst.

En särskild kategori residens utgörs av *moderna villor*. För dessa nybyggnationer ges utrymme för yngre svenska arkitekter, formgivare och konstnärer att skapa miljöer som på alla områden kan ses som exponenter för aktuell design, formgivning och konst.

11.2 Press- och kulturråd

Frågan om de s.k. press- och kulturråden i utlandsorganisationen har berörts i ett flertal utredningar (bl.a. SOU 1978:56). På uppdrag av UD redovisade departementsrådet Dag Sebastian Ahlander en studie av press och kulturrådets framtid i en promemoria daterad den 10 januari 2001. Ahlander konstaterade att PIK-verksamheten varit föremål för betydande neddragningar under 1990-talet, samtidigt som den också fått en inriktning mot Sverigefrämjande.

De olika besparingspaketen ledde, enligt Ahlander, till att man i första hand drog in tjänster ägnade åt PIK-verksamheten, inkluderande lokalanställda informationsassistenter. Dessutom drog man in generalkonsulaten i stora federala stater som USA, Kanada, Australien och Tyskland, samtidigt som den särskilda informationsmyndigheten för Nordamerika, *Swedish Information Service*, med kontor i New York, Los Angeles och San Francisco drogs in och – i kraftigt minskat format – inleddes i generalkonsulatets i New York verksamhet.

År 1993 tillsatte regeringen *Nämnden för Sverigeinformation i utlandet*, vilken ombildades till *Nämnden för Sverigefrämjande i utlandet* (NSU) 1995. Samma år återupprättades Generalkonsulatet i Los Angeles och gavs ett särskilt främjandeuppdrag. Vidare utarbetades en plan för ett integrerat Sverigefrämjande som skulle beröra hela utlandsorganisationen.

Vid varje utlandsmyndighet skall finnas en tjänsteman med ansvar för PIK-frågor. Denne kan också vara anmäld i värdlandet som kultur- och/eller pressattaché. Det finns åtta särskilda s.k. pressråd inom utrikesrepresentationen: i *Berlin*, vid *EU-Representationen i Bryssel*, i *Helsingfors*, *New York*, *Oslo*, *Paris*, *Tokyo* samt i *Washington D.C.* Tjänsterna har inrättats av UD efter egen bedömning inom departementet. Som en naturlig följd av presskontakterna i tjänstgöringslandet får pressråden ofta ansvaret för

den inrikespolitiska rapporteringen, men också för informations- och i många fall ren kulturverksamhet.

Kulturdepartementet (Ku) är huvudman för de särskilda s.k. kulturråden, som överfördes från UD till Ku enligt avtal den 10 april 2003. Kulturråd finns vid sex ambassader inom utrikesrepresentationen: i *Berlin*, *London*, *Moskva*, *Riga*, *Warszawa* och *Washington D.C.*, samt en vakant tjänst i *Peking*. De arbetar i första hand med kulturverksamhet, i andra hand med Sverigeinformation, dock sällan med pressfrågor.

En intern arbetsfördelning finns mellan myndigheterna i New York, Los Angeles och Washington D.C. I princip fungerar det så att kulturrådet vid ambassaden i Washington D.C. ansvarar för kulturfrågor över hela landet, medan pressrådet vid generalkonsulatet (Gk) i New York (som samtidigt tituleras som chef för Swedish Information Service) ansvarar för informationsverksamheten över hela landet samt kulturverksamheten i New Yorkområdet. Den sistnämnda har mycket stor betydelse och genomslagskraft för Sverigebildningen i hela USA. Generalkonsulatet i Los Angeles har ett ansvar för främjandeverksamhet i ett flertal delstater i västra USA. En nära samordning mellan myndigheternas verksamheter och geografiska fokus fordras självfallet.

Kulturdepartementet och Utbildningsdepartementet har vidare kultur-, utbildnings- och forskningsråd stationerade vid Sveriges ständiga representation vid EU i Bryssel, för att tillgodose departementens behov av rapportering och beredning inom respektive sakområde. Tjänsterna finansieras av respektive departement. Chefen för Centre Culturel Suédois i Paris är formellt underställd Svenska institutet, men är anmäld som kulturråd vid Sveriges ambassad och står med på diplomatlistan.

Såväl pressråd som kulturråd arbetar oftast med konkreta projekt som involverar kulturskapare, media och institutioner i tjänstgöringslandet. Kontaktytorna vänder sig i första hand mot tjänstgöringslandet. Verksamheten är mycket personorienterad och tjänsteinnehavarens personliga intressen och fallenhet har i hög grad präglat verksamheten. Kulturråden har inte någon egen budget för kulturverksamheten, utan tar del av de PIK-medel som tilldelats myndigheten som helhet. De utlandsmyndigheter som har särskilda kulturråd har dock genomgående tilldelats större PIK-medel än andra utlandsmyndigheter.

11.3 Kultur- och forskningsinstitut

Sverige kan sägas ha åtta kultur- och forskningsinstitut i utlandet. *Centre Culturel Suédois* i Paris och *Svenska institutet* i Alexandria lyder under Utrikesdepartementet (CCS via Svenska institutet). Kulturdepartementet ansvarar för *Voksenåsen* i Oslo och *Hana-holmen* utanför Helsingfors. De tre s.k. Medelhavsinstituterna, forskningsinstituterna i *Rom*, *Athen* och *Istanbul*, vilka har ett gemensamt kontor på Kaptensgatan i Stockholm, lyder under Utbildningsdepartementet. *Villa San Michele* på Capri är en fristående stiftelse utan statligt stöd men med nära anknytning till Rominstitutet.

Till dessa åtta kan fogas *Generalkonsulatets i Istanbul sektion för turkisk-svenskt samarbete* som, liksom Svenska institutet i Alexandria, finansieras direkt över UD:s anslag för internationellt utvecklingsarbete. Sektionen inrättades 2001 och är tänkt som ett fristående centrum för turkisk-svenskt samarbete, men har av praktiska och administrativa skäl ännu inte funnit denna form.

Centre Culturel Suédois i Paris

Svenska kulturhuset i Paris, Centre Culturel Suédois (www.ccs.si.se), är Sveriges enda utpräglade kulturhus i utlandet. CCS är en enhet inom Svenska institutet och institutets enda utlandskontor. Fastigheten i Maraiskvarteren var CCS inryms är *Hôtel de Marle*, uppfört som privatpalats under andra hälften av 1500-talet. Fastigheten införskaffades av svenska staten i slutet av 1960-talet och invigdes som svenskt kulturhus 1971. Hôtel de Marle förvaltas av Statens fastighetsverk.

CCS ska sprida kunskap om svensk kultur samt främja utbyte mellan Sverige och Frankrike inom institutets verksamhetsområde. I kulturhuset presenteras ett utbud av konst, konsthantverk, teater, film, konserter, författarmöten, språkkurser, barnaktiviteter, m.m. IASPIS och Bildkonstnärnsfonden bidrar till att utställningsprojekt kan genomföras. Kulturhuset tillhandahåller också information om svensk kultur och samhälle. Seminarie- och konferensverksamhet förekommer vid ett flertal tillfällen per år, främst i samarbete med svenska ambassaden eller andra svenska intressenter. CCS ingår i en internationell sammanslutning av kulturhus i Paris och samarbetar om programverksamhet såväl inom ramen för denna som

med de finska och danska kulturhusen. CCS får en betydande medial uppmärksamhet i Frankrike och tog under år 2002 emot drygt 70 000 besökare, huvudsakligen fransmän.

Inom kulturhusets verksamhet ryms följande:

- tre utställningslokaler för konst, form och design, en film/konsertersal med 100 platser för konserter, litteraturpresentationer, teaterföreställningar, filmvisningar och seminarier
- Café Suédois, som från 2003 bedriver verksamhet året runt
- kurser i det svenska språket (ca 200 elever/vecka)
- de s.k. Tessinsamlingarna, med bibliotek om ca 10 000 volymer svensk konstlitteratur
- Sverigeinformation, dokumentation och referensbibliotek
- sex gästbostäder för svenska kulturarbetare och forskare
- konferensmöjligheter och lokaluthyrning.

Gästbostäderna disponeras vanligen högst en månad per år. Antalet sökande uppgår till omkring 120 –130 personer per år, och normalt söker något fler från kulturlivet än från forskarvärlden. Direktören för CCS har sin bostad i fastigheten. En mindre lägenhet ingår i den löneförmån som tillkommer vaktmästaren. Tidigare har personal vid SI i Stockholm varit behjälplig i att koordinera uthyrningen av gästbostäder men detta ansvar överfördes hösten 2003 på CCS.

Under 2002 valde CCS att fokusera på samtida svensk livsstil och områdena design och form, mode, mat och musik (med tonvikt på popmusik). Åtta utställningar presenterades, bland dem ”Utmärkt Svensk Form”. Vidare presenterades ett femtontal konserter, fyra teateruppsättningar, ett tiotal litterära program, sex olika barnarrangemang och ett mindre antal filmvisningar.

CCS har för närvarande 7,5 heltidstjänster fördelade på tio personer. Till detta kommer timanställd personal: utställningsvärdar, svensklärare, cafépersonal m.fl. Svenska institutets finansiering av kulturhuset uppgick 2002 till 8 miljoner kronor. Detta belopp täckte enbart förvaltningskostnaderna, dvs. hyra, fastighetsunderhåll och personal. Programverksamheten finansierades uteslutande av egna intäkter, huvudsakligen genom uthyrning av gästbostäder, intäkter från avgiftsbelagda svenskkurser, och konferensuthyrningar. Intäkterna uppgick 2002 till 1,2 miljoner kronor. Varje enskilt projekt delfinansieras av externa medel från t.ex. IASPIS/Konstnärsnämnden, Rikskonserter, Statens kulturråd,

Paris-ambassadens PIK-budget och särskilda medel för näringslivsfrämjande projekt, NSU, näringslivet samt Svenska institutet.

Svenska institutet i Alexandria

I samband med att Svenska kyrkan i utlandet lämnade Alexandria i slutet av 1990-talet erbjöds svenska staten att ta över dess lokaler, belägna i det palatsliknande residens som redan från 1924 inhyt bl.a. det svenska konsulatet. Detta sammanföll i tiden med ett visst intresse från regeringen att skapa en plattform för dialog om Mellanöstern och Medelhavsområdet, inte minst i ett EU-perspektiv. Regeringen tog därför initiativet 1998 att inrätta Svenska institutet i Alexandria (www.swedalex.org) som en myndighet under UD, i linje med den s.k. Barcelonaprocessen att skapa en fast mötesplats för att förstärka dialogen mellan länderna i Europa och Mellanöstern.

Institutet finansieras över UD:s anslag för internationellt utvecklingssamarbete och ska därför främja de av riksdagen fastställda biståndsmålen. Det ska även ge Sverige en möjlighet att höja sin profil inom EU:s samarbete med Medelhavsländerna. Verksamheten i Alexandria ska samtidigt också vara inriktad på framtidsfrågor av betydelse för den politiska, ekonomiska och sociala utvecklingen, och bidra till fred i området (SFS 1998:1218).

Vid institutet finns en styrelse som utses av regeringen. Chefen för institutet ingår i styrelsen. Till styrelsens och direktörens förfogande finns ett vetenskapligt råd. Anslaget för 2003 uppgår till 6 miljoner kronor.

Svenskhemmet Voksenåsen

Den svenska staten fick Voksenåsen (www.voksenaasen.no) – en byggnad och tomt belägen på Holmenkollen i Oslo – som en donation av Norge 1960. Voksenåsen är en nationalgåva, ett tack för den svenska humanitära hjälpen under andra världskriget och åren närmast därefter, med syftet att stärka norsk-svensk förståelse och samarbete. I praktiken har Voksenåsen fungerat som ett konferenshotell för möten mellan norrmän och svenskar och stärkande av de norsk-svenska förbindelserna. I verksamheten ingår ett programsekretariat som arrangerar språk- och kulturkurser, seminarier

och symposier i egen regi och i samarbete med andra. I anläggningen ryms 76 hotellrum, 7 konferensrum med högsta kapacitet om 160 personer, 16 grupprum, restaurang, utomhusscen och utomhuspool. Hemmet har plats för mindre utställningar och kan ge konserter och visa film.

Voksenåsen är sedan 1976 organiserat genom ett av svenska staten helägt norskt aktiebolag, Svenskhemmet Voksenåsen A/S (SVAS), och sorterar under Kulturdepartementet. Fastigheten ägs av svenska staten och förvaltas av Statens fastighetsverk. SVAS har två typer av intäkter; statsbidrag till hyra och kulturverksamhet samt intäkt från driftavtal med entreprenör.

År 2005 är det 100 år sedan unionen mellan Sverige och Norge upplöstes. UD har gett Voksenåsen i uppdrag att utreda hur Sverige tillsammans med Norge, genom olika projekt och aktiviteter, kan visa vad länderna betyder för varandra idag, under jubileumsåret och tiden efter 2005. Projektet har arbetsnamnet "Sverige – Norge 2005: Grannar i utveckling".

Voksenåsen erhöll 2003 ett anslag om 8,9 miljoner kronor från Statens kulturråd. Den största delen av anslaget går till hyra.

Hanaholmen – Kulturcentrum för Sverige och Finland

År 1967 beslutade Sverige att eftersänka större delen av de krigstida lån Finland upptagit. Som tack för gåvan fattade Finlands regering ett principbeslut om att låta uppföra ett kulturcentrum för Sverige och Finland. Hanaholmens kulturcentrum (www.hanaholmen.fi) i Esbo utanför Helsingfors invigdes den 1 juni 1975. Finska staten äger fastigheten och marken. Ett avtal om förvaltningen har träffats mellan den finska staten och *Kultur fonden för Sverige och Finland*, där den senare fungerar som huvudman för Hanaholmen. Centret har därmed bilateral status, och dess huvuduppgift är att utgöra en plattform för samhällelig och kulturell dialog mellan länderna. I centret ingår även ett bibliotek och hotellverksamhet. Verksamheten har utvidgats till att omfatta även andra europeiska länder.

Hanaholmens personal uppgår till ca 30 personer. Under 2003 fördelade Statens kulturråd ett anslag om 918 000 kronor till Hanaholmens kulturverksamhet.

Svenska institutet i Rom

Svenska institutet i Rom (www.svenska-institutet-rom.org) inrättades 1926. Det är en stiftelse som sorterar under Utbildningsdepartementet. Institutet ska främja svensk humanistisk forskning, främst om antiken (klassisk arkeologi och filologi). Det ger också kurser (80 p.) i antikens kultur och samhällsliv och i konstvetenskap samt utdelar ettårsstipendier för forskarstudier i antikens kultur och samhällsliv, klassisk filologi, konstvetenskap, kulturvård samt i arkitektur. I övrigt ska institutet främja kulturutbytet mellan Sverige och Italien.

Institutet har sina lokaler i ett byggnadskomplex från 1939, ritat av Ivar Tengbom (tillbyggt 1960–64), vilket ägs av svenska staten. Det äger därutöver en bostadsrätt i Rom som används som tjänstebostad av den biträdande föreståndaren. Under institutets styrelse sorterar också Stiftelsen San Michele på Capri (se nedan).

Institutets ekonomi vilar i första hand på statlig medelstilldelning men också på avkastningen av eget, fonderat kapital. Betydande delar av projektverksamheten möjliggörs genom externa bidrag från stiftelser, fonder, organisationer och enskilda. Anslaget 2003 uppgår till 8,9 miljoner kronor.

Stiftelsen San Michele

Stiftelsen San Michele på Capri (www.sanmichele.org) har till ändamål att ”främja och fördjupa Sveriges kulturella förbindelser med Italien, samt att stödja sådan forskning som lämpligen kan bedrivas under vistelse på egendomen eller med denna egendom som utgångspunkt”. Stiftelsen har att upprätthålla ”ett hem för gästande svenska konstnärer, vetenskapsmän, tonsättare, författare, journalister, högskolestuderande och, i mån av utrymme, andra svenskar med intresse för italiensk och klassisk kultur och humanistisk forskning”. Varje år vistas ett 80-tal gäster på Villa San Michele under några veckors tid.

Villa San Michele donerades 1949 i enlighet med Axel Munthes testamente till svenska staten och blev inom kort museum. Vid sidan om museiverksamheten och gästverksamheten (åtta månader per år) har Villa San Michele också reguljär konsertsäsong (tre månader per år) i vilken såväl svenska som italienska (och andra nationaliteters) artister medverkar.

Stiftelsen är självförsörjande utan statligt bidrag.

Villa San Michele är en av ön Capris största attraktioner; den lockar ca tre miljoner besökare per år, varav omkring 200 000 deltar i de guidade turerna.

Svenska institutet i Athen

Institutet i Athen (www.sia.gr) inrättades 1948 som en stiftelse under Utbildningsdepartementet. Institutet bedriver forskning och undervisning om Greklands antika kultur med föreläsningar, symposier, seminarier och stipendieprogram samt fältarkeologiska projekt. Det understöder också kulturutbytet mellan Sverige och Grekland. Publiceringsverksamheten har utformats i samråd med Publikationsnämnden vid de svenska instituten i Athen och Rom och samfinansierats av de båda instituten.

Institutet äger en fastighet i centrala Athen (inköpt med stöd av Wallenbergstiftelsen), där huvuddelen av verksamheten bedrivs. Därutöver finns en tjänstebostad för föreståndaren i Athen samt en fastighet i Kavalla utanför Thessaloniki (med hjälp av en donation från Svenska Tobaksbolaget), som är ett gästhem för forskare, konstnärliga och litterära utövare m.fl. Stiftelsen har statsbidrag, vilket utgör verksamhetens ekonomiska bas, men är också beroende av bidrag från olika fonder, stiftelser, organisationer och enskilda. Anslaget för 2003 uppgår till 3,1 miljoner kronor.

Svenska forskningsinstitutet i Istanbul

Forskningsinstitutet i Istanbul (www.srii.org) inrättades 1962 och är en ideell förening under Utbildningsdepartementet. Föreningen har till ändamål att främja svensk forskning, främst humanistisk, i Turkiet och Främre Orienten. Institutet håller kurser, utdelar stipendier och ger ut en vetenskaplig årsskrift. Dess fem gästbostäder utnyttjas av forskare, studenter, författare, journalister m.fl.

Institutet äger inte någon fast egendom men förfogar för sin verksamhet över det s.k. *Dragomanhuset*, en byggnad från andra hälften av 1700-talet ägd av svenska staten (den senare har f.ö. varit representerad i Istanbul på denna plats sedan 1757). Institutets anslag 2003 uppgår till ca 2,1 miljoner kronor.

11.4 Svenskundervisningen i utlandet

Svenska institutet (SI) har som en av sina huvuduppgifter att vara kontakt- och serviceorgan för den undervisning i svenska språket och litteraturen som bedrivs vid universitet och högskolor utomlands. Det första lektoratet i svenska inrättades redan 1913 i Jena i Tyskland. Då var det Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet (numera *Riksföreningen Sverigekontakt*) som hade hand om svenskundervisningen. När Svenska institutet bildades 1945 gick ansvaret över till SI, som sedan dess administrerat stödet till den akademiska svenskundervisningen utomlands. Det statliga stödet till svensklektoraten finansieras över olika anslag.

F.n. finns svenskundervisning vid ca 200 universitet i drygt 40 länder. Antalet svenskstuderande på högskolenivå beräknas vara ca 40 000, och antalet svensklärare beräknas till drygt 1 000, varav de flesta är icke-svenskar. Svenska institutet förmedlar ca 70 lektorstjänster. Lektorerna är anställda och avlönade av respektive utländskt universitet, men institutet betalar ett årligt rese- och expensbidrag till de lektorer som det förmedlat.

Lektoraten utgör endast en del av SI:s stöd till svenskundervisningen i utlandet. För utländska svenskstuderande, forskare, lärare m.fl. anordnas varje sommar kurser i svenska språket och kulturen. Utländska svenskstuderande erbjuds varje år att söka en friplats under en termin på en svensk folkhögskola med bidrag från SI. Vidare ger institutet stöd åt institutionerna med läromedel, bokgåvor, prenumerationer m.m. och informerar om lämpliga läromedel till lärarna. Svenska institutet arrangerar regelbundet också regionala konferenser för svensklärare på olika ställen i världen.

11.5 Andra institutioner och verksamheter

Regeringen beslutade i augusti 2003 att inrätta ett svenskt kultur- och informationscenter i *Sankta Katarina kyrka* i Sankt Petersburg. Den svenska staten har över den s.k. första Östersjömiljarden avsatt 38,8 miljoner kronor för renoveringsarbeten i syfte att kunna inrymma lokaler för den svenska församlingen och ett kultur- och informationscentrum. Den renoverade kyrkobyggnaden inrymmer redan idag Sveriges generalkonsulat. Enligt nuvarande planering ska en invigning kunna ske under 2005.

Inledande diskussioner har även förts om en med svenskt näringsliv gemensam satsning i bl.a. *Shanghai*, inför och i samband med besök av den rekonstruerade ostindiefararen "Göteborg" 2006 och världsutställningen 2010, där svensk kultur och Sverige-information skulle kunna ges plats inom ramen för projektet "Marknadsplats Kina" genom ett samarbete mellan ambassaden, generalkonsulatet, Exportrådet och ISA.

Det finns också andra former i utlandet för svensk kulturverksamhet. Ambassader och konsulat har normalt mycket nära kontakter med de svenska, skandinaviska eller nordiska föreningar som kan finnas i värdlandet, och som ofta har en både utåtriktad och intern kulturell verksamhet. De allra flesta saknar dock egna fasta lokaler av sådana mått att en löpande utåtriktad kulturverksamhet med rimliga ekonomiska förutsättningar och kvalitativt innehåll är möjlig att bedriva. Ett exempel är Skandinaviska föreningen (*Circolo Scandinavo*) i Rom, som får nordiskt stöd. I Rom finns också en aktiv svensk-italiensk kulturförening med ett för allmänheten öppet kulturcafé kallat "Smultronstället" (*Il Posto delle Fragole*).

I oktober 2003 öppnade *The Scandinavian House* (www.scandinavianhouse.cz) i Prag, vilket inrymmer café och utställnings- och kurslokal, och skall vara ett centrum för skandinavisk kultur. Bakom Scandinavia House, som på sikt sägs vara tänkt att bli en motsvarighet till British Council och Franska institutet i Prag, står en rad framför allt skandinaviska företag med verksamhet i Tjeckien.

Det år 2000 uppförda åttavåningshuset *Scandinavia House – The Nordic Center in America* på Park Avenue i New York (www.scandinaviainhouse.org) ägs och drivs av den privata stiftelsen *American-Scandinavian Foundation*. Stiftelsen grundades 1910 av den dansk-amerikanske industrimannen Niels Poulsen. De nordiska statscheferna är nominella beskyddare. Byggnaden är värd för nordiska konst- och designutställningar, filmvisningar, konserter, föreläsningar, barnföreställningar m.m. Scandinavia House brottas med mycket höga fasta kostnader i kombination med att stiftelsens kapital minskat till följd av den allmänna nedgången på New Yorkbörsen. Detta har också fått allvarliga konsekvenser för verksamheten.

Liknande verksamheter finns på sina håll också i Nord- och Sydamerika, ibland inom ramen för den verksamhet som bedrivs av SKUT (Svenska kyrkan i utlandet, www.svenskakyrkan.se/skut).

De svenska Luciakonserterna i New York, Paris och London, samarrangerade av respektive ambassad och SKUT, har en stor utländsk publik. SKUT finns på plats på ett 40-tal olika platser i 25 länder. En annan organisation som de svenska utlandsmyndigheterna ofta kommer i kontakt med, och som har ett eget program för "Promotion of Swedish Culture and Tradition", är SWEA (*Swedish Women's Educational Association Inc.*, www.swea.org), med över 8 000 medlemmar fördelade över 75 lokalföreningar i 33 länder.

11.6 Kommentarer

På *utlandsmyndigheterna* regleras kulturverksamheten – som all annan verksamhet – genom den planering som varje höst utarbetas i dialog med berörda enheter i Stockholm, inklusive UD:s press, informations- och kulturenhet. Det är värdefullt att UD förmedlar särskilda medel till utlandsmyndigheterna för att ge dem initiativmöjligheter i press-, informations- och kulturverksamheten. Det är angeläget att pengarna används inom ramen för en långsiktig strategi, framtagna i samklang med prioriteringar och önskemål bland departement, myndigheter och kulturinstitutioner och organisationer i Sverige, och att en utvärdering av verksamheten sker löpande.

Det är vidare viktigt att tjänstemän med ansvar för PIK-frågor kallas hem regelbundet för gemensamma möten för att kontakterna dem sinsemellan, med kulturlivet, departement och berörda myndigheter ska hållas uppdaterade och aktiva. Som nämnts i kapitel 7 äger dessa möten f.n. rum med ett intervall på ca 18 månader, och kulturråden och direktören vid CCS i Paris deltar. De lokalanställda PIK-handläggarna utgör utlandsmyndigheternas "institutionella minne" och bör därför i möjligaste mån också beredas tillfälle att få återkommande möjligheter att delta i utbildningsprogram i Sverige.

De flesta tjänstemännen vid UD är generalister, dvs. de förväntas ha en mycket bred kompetens för att kunna arbeta över ett vitt fält av politikområden. Av detta följer att ingen specifik kompetens inom området press, information och kultur anses nödvändig för de tjänstemän som förväntas hantera sådana frågor vid utlandsmyndigheterna. Kultur får generellt sett sägas ha "låg status" inom UD.

Generalkonsulatet i Los Angeles är en av de få myndigheter som har ett särskilt uppdrag att arbeta med s.k. prioriterade främjande-frågor (IT, bioteknik, design m.m.). I takt med att dessa blir viktigare kommer de särskilda främjandeuppdragen vid utlandsmyndigheterna sannolikt att öka.

De senaste 15 årens stora omvärldsförändringar, terrorattentaten den 11 september 2001, Sveriges nej till EMU och EU:s förestående utvidgning: alla utgör de på sitt sätt skäl till att fler utlandsmyndigheter bör få tydligare och mer omfattande uppdrag att arbeta med PIK-frågor. I EU handlar det om att försäkra sig om att intresset för vårt land inte minskar. I detta avseende kan kulturutbytet spela en viktig långsiktig roll.

Den utrikespolitiska utvecklingen efter den 11 september understryker vikten av *dialog och kontaktskapande* mellan länder av olika kulturell och religiös sammansättning. Sverige kunde spela en mer betydelsefull roll i detta avseende, bl.a. i Mellanöstern, med hänsyn till den trovärdighet vi fortfarande tillmäts i regionen. Kulturen är ofta ett verksamt medel för möten mellan parter som står i konflikt. Sveriges insatser är i detta fall av internationell karaktär och intresse, men kan mycket väl främja svenskt kulturliv och dess egna intressen av utbyte.

Ambassadernas medverkan i den *kulturverksamhet inom ramen för EU* som vissa medlemsländer (och framför allt kommissionen) vill driva i kandidatländer och i tredje land är ett återkommande föremål för debatt inom unionen. Aktiviteterna kan vara gemensamma filmfestivaler, poesidagar eller musikfestivaler. Ordförandedlandet åläggs normalt ansvaret för att koordinera insatserna, men kommissionens roll som initiativtagare och administratör kan vara dominerande. Sådana gemensamma aktiviteter kan innebära en tung administrativ och ekonomisk börda på enskilda länders ambassader. Det kan i praktiken visa sig omöjligt att avstå från ett deltagande, fastän det nationella intresset eller möjligheterna att ge ett rimligt kvalitativt bidrag är begränsade.

Kultur- och forskningsinstitut utgör sammantaget en bitvis outnyttjad resurs i utlandsorganisationen som kan bli avsevärt mer betydelsefull. Instituterna är väl förankrade i sina professionella nätverk men påfallande okända utanför dessa, såväl i värdlandet som i Sverige. Flera av dem förfogar dessutom över lokaler som enbart i sig själva utgör resurser för kulturdiplomati. Samtliga måste bli mer kända för respektive länders kulturinstitutioner och ses just som en resurs i kulturutbytet. Med ett starkare stöd från Sverige skulle

instituten också kunna öka sin samverkan. De utpräglade forskningsinstituten ska fortsätta att utföra sitt vetenskapliga uppdrag men de ska också kunna ge utrymme åt åtminstone en begränsad kulturverksamhet. För Sverige och svensk utrikespolitik ökar dessutom betydelsen av kontakter och utvecklande av relationerna till länder och kulturer i framför allt det östra Medelhavsområdet, varför de institut som är belägna i denna region (Athen, Istanbul och Alexandria) särskilt bör uppmärksammas.

Centre Culturel Suédois i Paris är en enhet inom Svenska institutet. Eftersom CCS inte har en egen anslagspost i UD:s regleringsbrev till SI har kostnaderna för förvaltning och verksamhet fastställts av SI:s ledning. Detta har medfört att CCS haft små möjligheter att påverka sin egen verksamhet, administration och antal tjänster. En översyn av CCS överlämnades till UD så sent som år 2001, bl.a. med ett förslag om en ombildning till stiftelse med egen styrelse. Det förefaller dock som om frågan i första hand handlar om vikten av ett mer kraftfullt ansvar för CCS i SI:s ledning i kombination med uttryckligt uppdrag från UD, samt en särskild anslagspost.

De särskilda *kulturrådstjänster* som Kulturdepartementet är huvudman för sedan våren 2003 utgör en viktig tillgång för de svenska kulturkontakterna med utlandet. Kulturråden bör ha betydande ekonomiska resurser för verksamheten till sitt förfogande för att kunna vara de betydelsefulla verktyg för Sverige och svenskt kulturliv som behövs i vissa länder under vissa perioder, och i anledning av särskilda planerade kultursatsningar.

För att säkra kvaliteten i verksamheten, liksom i samordningen med kulturinstitutioner och aktörer i Sverige och i tjänstgöringslandet, måste vikten betonas av att kulturråden har särskild kompetens. Dit hör kännedom om tjänstgöringslandet, erfarenhet av projektledning, informationsarbete osv. Råden måste också få *tydliga uppdrag* från departementet, liksom en strategi att arbeta efter och utveckla i samverkan med departement, ambassad och andra parter. Det är vidare av stor betydelse att *placeringen av tjänsterna prövas* inför varje tillsättning och mot bakgrund av behov av *rörliga resurser* vid andra beskickningar, inför kommande satsningar m.m. För Ikus förslag om utformningen av kulturrådens arbetsuppgifter och verksamhet se bil. 7.

Svenskundervisningen i utlandet och de s.k. svensklektorerna utgör en viktig om än begränsad del av Sverigeinformationen i utlandet, och kan ses som ett betydelsefullt och långsiktigt instru-

ment i utrikesförvaltningens strategi för kulturdiplomati. Lektorerna utför en betydande kulturgärning för Sverige inom ramen för sin undervisning. De lokala effekterna kan vara stora för svensk del, eftersom lektorerna arbetar och verkar på plats för en lång period. Svenska författare får genom lektorernas försorg och kontaktnät ofta möjligheter att presentera sitt författarskap vid det berörda lärosätet, och på samma sätt främjar lektorerna ofta svensk film (filmvisningar), konst, musik osv. De blir efter hand självklara lokala föredragshållare och representanter för svensk kultur.

Bristande elevunderlag gör att vissa utländska läroanstalter varje år kämpar för att det svenska lektoratet ska vara kvar ännu en tid. Sverige borde för sin del se lektorerna som en strategisk resurs att utveckla ytterligare, och engagera läroanstalterna genom t.ex. resebidrag till studenter. Danmark och Norge ger, i motsats till Sverige, i flera fall reella bidrag direkt till institutionerna för löner och inköp av material och böcker.

Lektorernas fortsatta hemvist inom ramen för Svenska institutets verksamhet förefaller därför lämplig. Det är vidare angeläget att stödet för svensklektorerna ligger fast och om möjligt ökas. Det skulle även vara intressant om de unga studenter i utlandet som intresserat sig för Sverige och det svenska språket, och som till följd av detta ofta blivit våra "bästa ambassadörer" i sina hemländer, kunde ges uppmärksamhet. Värdet av dessa personers engagemang, språkkunskap, nätverk och kännedom om respektive länders kulturer kan inte överskattas. Möjligheterna att tillvarata det på ett bättre sätt än tidigare bör undersökas.

12 Finansiering av internationellt kulturutbyte

12.1 Statliga insatser

De statliga insatserna för internationellt kulturutbyte sker i olika former: särskilda anslagsposter fördelas av myndigheter efter ansökan; vissa myndigheter driver internationell verksamhet inom ramen för sin organisation. Denna verksamhet kan gälla både egna produktioner eller information. Gränserna kan vara svåra att dra mellan resurser satsade på nationell respektive internationell verksamhet inom en myndighet. Statens internationella kultursatsningar kan därför endast översiktligt anges. Satsningarnas utveckling över tiden kan vara svår att bedöma, bl.a. för att myndigheter och institutioner omorganiseras och redovisningssystem ändras.

Iku har inhämtat uppgifter om kultursatsningar från Utrikesdepartementet, Svenska institutet, Sida, Utbildningsdepartementet,¹ Statens kulturråd, Konstnärsnämnden, Riksarkivet, Riksantikvarieämbetet, Svenska Filminstitutet och Rikskonserter. Den sammanlagda satsningen anges i följande tabell i löpande priser respektive fasta priser enligt konsumentprisindex (KPI). Här ingår medel som fördelas vidare samt i viss utsträckning institutionernas egna kostnader.

	Miljoner kronor			
	Löpande priser		Fasta priser	
	1991/92	2002	1991	2002
Internationell kultursatsning exkl. Sida	71	182	85	182
Sidas kultursamarbete	47	132	56	132
Summa	118	314	141	314

¹ Avser svenska studenthemmet i Paris och de s.k. Medelhavsinstituterna i Athen, Istanbul och Rom.

För 1991 respektive 2002 har den sammanlagda satsningen (exkl. Sida) i fasta priser ökat från 85 miljoner kronor till 182 miljoner kronor. Sidas kultursamarbete har ökat från 56 miljoner kronor till 132 miljoner kronor. Uppgiften för 1991/92 är dock en uppskattning eftersom Sida inte hade någon direkt specificering av detta i sin redovisning.

Sida är den mest betydande finansiella aktören för internationella kultursatsningar och svarar totalt för ca 42 procent av de totala statliga insatserna 2002 vilka kan beräknas till ca 314 miljoner kronor. År 1991 svarade Sida för ca 40 procent av de totala insatserna.

En väsentlig del av de ökade statliga insatserna kan hänföras till de "östanslag" (här avses det kulturutbyte som finansierats över särskilda medel för demokratiinsatser i Central- och Östeuropa) som införts under 1990-talet och som fördelats av Svenska institutet. Svenska institutets medel för Central- och Östeuropa, internationellt utvecklingssamarbete och uppdrag från Sida uppgick till närmare 43 miljoner kronor för 2002, medan dess fria medel (s.k. västanslag) samma år kan beräknas till endast 18 miljoner kronor. Härtill kommer ca 2 miljoner kronor från Kulturdepartementet som avser stöd för översättningar och presentation av svensk litteratur till främmande språk.

Östersjösamarbetet har spelat en viktig roll för kulturutbytet under 1990-talet. Exempelvis har Riksantikvarieämbetets internationella arbete ökat till följd av bl.a. Östersjösamarbete. Under andra hälften av 1990-talet har RAÄ även disponerat medel från Östersjömiljarden för projekt i Polen, Estland och Litauen.

Statens kulturråd fördelar medel till internationella organisationer och projekt. Dessa medel uppgick 2002 till ca 8 miljoner kronor eller ca 3 procent av de totala insatserna.

Efterfrågan på internationella medel har ökat markant hos Konstnärsnämnden. Bildkonstnärsfonden och nämndens arbetsgrupp för teater-, dans- och filmkonstnärer har därför omfördelat sina resurser för att kunna möta behoven.

I kapitel 6 har redovisats stöd via EU samt nordiska medel. Det bör vidare framhållas att en betydande del av den offentliga finansieringen av internationellt kulturutbyte sker via landsting och kommuner.

12.2 Kultursponsring

År 1988 grundades den medlemsfinansierade ideella *Föreningen Kultur och Näringsliv* (www.kultur-naringsliv.se). Syftet var att främja samverkan mellan företag och kultur genom rådgivning, utbildning, information och erfarenhetsutbyte. Föreningen samlar för närvarande ca 200 företag, näringslivsorganisationer och kulturinstitutioner, och ca 400 ledande personer inom företag, näringslivs- och kulturorganisationer. Kultur och Näringsliv är medlem i CEREC (*Comité Européen pour le Rapprochement de l'Economie et de la Culture*), ett europeiskt nätverk för samverkan mellan näringsliv och kultur initierat av EU. CEREC ingår i sin tur i ett globalt nätverk.

Under de senaste åren har näringslivets samarbete med kulturen minskat. Orsaken är en kombination av den dåliga konjunkturen och de skatterättsliga processer som följt på Regeringsrättens dom från april 2000 i fallen Pharmacia UpJohn–Kungliga Operan och Falconbryggeriets stöd av projekt Rädda Pilgrimsfalken. I Pharmaciadomen underkändes avdrag för kostnader som ger goodwill tillbaka, medan Falconbryggeriets stöd godkändes som avdragsgillt eftersom det ansågs uppfylla kraven på företagets (marknadsföringsmässiga) synlighet i projektet. Domarna har lett till en rad följdedomar, där sponsorns indirekta motprestation underkänts. De tydliga visuella möjligheter som exempelvis sponsringen inom idrotten medger är inte lika accepterade eller ens möjliga inom kultursponsring. Goodwill anses av domstolarna inte som en tillräcklig motprestation - gåvor är inte avdragsgilla i Sverige.

Enligt Kultur och Näringsliv beräknas värdet av samarbetet mellan parterna under 2003 att uppgå till ca 200 miljoner kronor (både varor och tjänster). Merparten av pengarna har avsatts för projekt inom Sverige. Siffran kan ställas mot de 4,6 miljarder kronor som marknadsföringsformerna sponsring (idrott) och s.k. *event marketing* omsätter i Sverige enligt uppgifter från Sponsor- och Eventföreningen.

Det står klart att exempelvis många större ensembler som körer, danskompanier och orkestrar – men även museer – skulle ha svårt att genomföra utlandsverksamhet utan tillskott från sponsorer. För de stora orkestrarnas möjligheter att turnera i utlandet, eller på motsvarande sätt för arrangörer i Sverige att kunna inbjuda stora utländska orkestrar, kan sponsring vara av avgörande betydelse.

12.3 Lotteriverksamhet

I många länder är finansiering av kultur via statliga lotterier och spel vanligt. Även Sverige har prövat på denna form av kulturfinansiering, genom t.ex. Bellmanlotteriet.² I den proposition som lades i mars 2003 föreslås en större del av det överskott som Svenska Spels verksamhet genererar gå till folkrörelserna, vari ingår kulturlivet. Ingenting sägs dock specifikt om stöd för internationellt kulturutbyte.

12.4 Fonder, stiftelser, privat finansiering etc.

Det finns ett stort antal större och mindre privata fonder och stiftelser i Sverige, vilka under vissa förutsättningar kan ge stöd till ett internationellt kulturutbyte. Till de mest framträdande hör *Anders Walls Stiftelse*, *Carina Aris Minnesfond* och *Helge Ax:son Jonssons Stiftelse*. *The Barbro Osher Pro Suecia Foundation* med säte i San Francisco har varit avgörande för att turnéer i Nordamerika av bl.a. Kungliga baletten, Radiokören, Sveriges Radios Symfoniorkester och Allmänna Sången kunnat genomföras, men också den vikingautställning som togs fram i samarbete mellan Nordiska ministerrådet och *The Smithsonian Institution* perioden 2000–2003.

Internationella fonder och stiftelser är ofta tillgängliga för ansökningar från utlandet. Bland dem som givit betydande bidrag till internationell kulturverksamhet kan nämnas Nordiska kulturfonden, Unescos internationella fond för kulturfrämjande (IFPC) och ett mycket stort antal filantropiska institutioner i utlandet som t.ex. *The American-Scandinavian Foundation*, *The Ford Foundation*, *The International Music & Art Foundation*, *Paul Getty Foundation*, *Daniel Langlois Foundation* och *Art Sans Frontières*.

Bilaterala fonder

Sverige har ett fåtal bilaterala samarbetsavtal i form av gemensamma kulturfonder. *Stiftelsen svensk-norska samarbetsfonden* 1949 är den äldsta av dessa. De ursprungligen två fonderna (en fond i respektive land) slogs samman 1993. Fondens kapital uppgår till

---

² För närvarande ska *Svenska Spel* enligt sin koncession använda en tjugosjättedel av överskottet på årsresultatet av penninglotten till kulturändamål. Detta belopp överförs i sin helhet till Kulturdepartementet. Det uppgår normalt till strax under två miljoner kronor.

omkring 28 miljoner kronor, vilket ger en årlig avkastning om ca 2 miljoner kronor.

Stiftelsen svensk-danska kulturfonden bildades 1953. Den har ett kapital på ca 4 miljoner kronor. Avkastningen går till årliga kulturpris. På dansk sida finns två nationella fonder för dansk-svenskt samarbete med betydligt större kapitaltillgångar.

Kulturfonden för Sverige och Finland bildades 1958. Det är den största bilaterala fonden i Norden. Styrelsen utses av respektive länders regeringar och beslutar om den årliga stipendieutdelningen. Fonden är uppdelad i två delar. Det svenska kapitalet uppgår till omkring 120 miljoner kronor, vilket ger en årlig avkastning på ca 5 miljoner kronor. Den finska delens kapital är ungefär dubbelt så stor som den svenska, och ger en årlig avkastning på motsvarande omkring tio miljoner kronor. Fonden är bl.a. huvudman för Hanaholmens kulturcentrum, vilket även utgör fondens finska sekretariat.

Stiftelsen svensk-isländska samarbetsfonden bildades från 1994 genom en gåva av den svenska regeringen i samband med Islands 50-års jubileum. Kapitalet uppgår till ca 4 miljoner kronor.

De ovannämnda fondernas svenska administration handhas av Föreningen Nordens kansli i Stockholm. Mellan de nordiska länderna finns sammanlagt tolv bilaterala kulturfonder.

Kulturfonden Sverige-Sydafrika beräknas komma i drift under 2004. Sveriges kulturbistånd till Sydafrika har decennielånga anor. Det inleddes i hemlighet på 1960-talet under apartheidregimen (via en av regeringen tillsatt beredning) och offentliggjordes först 1992. Sydafrika har fram till 2003 varit den största mottagaren av kulturbistånd av Sidas samarbetsländer. Sammanlagt har stödet uppgått till 20–25 miljoner kronor per år. Då Sydafrika inte längre räknas bland de fattigaste länderna har man diskuterat det fortsatta samarbetet inom ramen för den s.k. *Sverige-Sydafrikakommissionen*. Sydafrika har där bl.a. föreslagit en kulturfond mellan länderna med syfte att fortsätta de tidigare kulturkontakterna inom en ny organisationsform.

Sida har gett Statens kulturråd i uppdrag att i samarbete med sin sydafrikanska motsvarighet NAC (*National Arts Council of South Africa*) utarbeta formerna för, och organisationen av, denna fond. Båda länderna ska bidra med medel. Besluten om vilka som ska beviljas stöd inom fondens ram ska ske i ett gemensamt arbete mellan ländernas kulturråd och baserad på en gemensamt ägd ansökan

mellan kulturorganisationer och/eller kulturutövare i respektive land. Fonden kommer preliminärt att omfatta 25 miljoner kronor.

Nämnden för kulturellt utbyte mellan Sverige och Grekland är parlamentariskt tillsatt med en grekisk-svensk styrelse. Den tillkom på privat initiativ 1987 i syfte att stärka de kulturella banden mellan länderna och befästa den vänskap som uppstått under juntaåren. I Sverige kanaliseras ett årligt bidrag på 150 000 kronor genom Statens kulturråd. Det grekiska bidraget administreras av *Europeiska kulturcentret i Delfi*.

Nordiska fonder

Nordiska kulturfonden är ett självständigt nordiskt samarbetsorgan med sekretariat i Köpenhamn. Dess uppgift är att stödja kultursamarbete i vid bemärkelse mellan de nordiska länderna, inkluderat de självstyrande områdena, genom att bevilja bidrag till samarbetsprojekt. För denna verksamhet avsätter fonden 20 miljoner DKK per år. Fondens styrelse består av 13 ledamöter som utses av Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Ordförandeskapet roterar mellan länderna i en tvåårig mandatperiod.

Nordisk film & TV-fond skapades 1988, genom ett avtal mellan Nordiska ministerrådet, de nordiska Filminstituten och de dåvarande nordiska tv-kanalerna som ersättning för sändningar som ”spiller över” nationsgränserna inom Norden. Fonden har haft en stark och avgörande betydelse för det nordiska samarbetet inom TV- och filmproduktion och har gett upphov till en mängd samproduktioner. De regler som gällde den första perioden var att samproduktioner mellan minst två länder var berättigade till stöd. Det blev startsignalen för att nätverksbyggande bland nordiska producenter och TV-bolag vars effekter är en hörnsten i den nordiska produktionen. Enligt nu gällande regler är kravet för samproduktion att en film har garanterad biograf- och TV-visning i minst två länder för att få stöd. Fonden fördelade projektstöd under 2001 om ca 70 miljoner norska kronor.

12.5 Kommentarer

Aktörerna inom den internationella kulturverksamheten är många och gråzoner förekommer i flera fall mellan vem som på den stat-

liga sidan har huvudansvar för vilket område. Enskilda kulturutövare och organisationer kan ha anledning att känna sig osäkra vart de ska vända sig med frågor om bidrag och vilka förutsättningar som gäller för *bidragsgivning* vid de olika organen. Samlad och uppdaterad information om detta på centralt håll saknas. Vidare saknas ofta transparens i bidragsgivningen; vem fick egentligen hur mycket stöd för vilket projekt, var? En renodling av aktörernas ansvarsområden och tydlig och lättillgänglig information om olika aktörer, stödformer, ansökningsprocedurer och formulär, offentliggörande av bidragsgivning m.m. framstår som mycket viktigt för att det internationella kulturutbytet skall kunna effektiviseras och förbättras.

Kulturfonden Sverige–Sydafrika har att bedöma behovet av fortsatt stöd till de nu pågående svenska biståndsprojekten inom kulturområdet. Iku erfar att man på sydafrikansk sida vill komma ifrån biståndstänkandet och grunda det kommande samarbetet på jämställdhet mellan länderna. I de samtal Iku fört med NAC har också ett starkt önskemål framhållits om att satsa på professionell kultur och uppbyggnad av kompetens inom kulturmanagement i Sydafrika. NAC understryker vidare att de konstnärliga kriterierna kommer att få avgörande betydelse vid bedömningen av ansökningar till fonden.

När det gäller ansökningar om stöd för kulturprojekt med social inriktning är det osäkert hur fonden kommer att göra sina bedömningar.

Fonden är något helt nytt i biståndssammanhang och ger Statens kulturråd goda möjligheter att höja sin internationella kompetens. Vidare öppnas nya möjligheter till internationellt kulturutbyte baserade på ömsesidiga intressen och förutsättningar inom ramen för de biståndspolitiska målen.

13 Svenska kultursatsningar i utlandet

Att länder genomför nationella presentationer i ett internationellt sammanhang är inget nytt. Den första internationella industrimässan arrangerades redan 1801 i Louvren och den första världsutställningen arrangerades 50 år senare i London. Flera utställningar under 1800-talet, bl.a. i London (även arrangör 1862), Chicago och Paris sätter sina spår än i form av byggnadsverk och arkitektur framtagen enkom för ändamålet. Sverige arrangerade för egen del den uppmärksammade Stockholmsutställningen 1897.

Under 1900-talet utvecklades de internationella utställningarna till satsningar kring särskilda teman eller regioner. Idag äger tiotusentals mässor och internationella tematiska utställningar rum året runt och även de mest etablerade aktörer känner av konkurrensen. Under senare år har även de traditionella världsutställningarna blivit allt fler och allt oftare förekommande: såväl kulturliv som näringsliv har en mångfald av egna och alternativa internationella mässor att visa upp sig vid. Sverige uppträder som nation vid ett flertal återkommande tematiska utställningar, biennaler och festivaler utomlands varje år. Den svenska satsningen vid musikmässan *Midem* i Cannes 1999 väckte stor uppmärksamhet i utländsk press. För första gången i ett sådant sammanhang närvarade även Sveriges handelsminister. Samma år slog svensk folkmusik igenom i Nordamerika, genom en stor satsning av Rikskonserter och generalkonsulatet i New York vid *American Folk Alliance Festival* i Albuquerque i New Mexico.

Betydelsen av att Stockholm utnämndes till EU:s officiella kulturhuvudstad under året 1998 ska inte underskattas. Kulturhuvudstadsåret erbjöd ett unikt tillfälle att presentera svensk kultur för en utländsk publik. Internationella konferenser inom kulturens område arrangerades i Stockholm, och hundratals utländska kulturjournalister och kulturarbetare besökte landet. Inflytelserika internationella tidskrifter som *Newsweek* och *l'Express* gav sär-

skild uppmärksamhet åt svenska framgångar, i synnerhet inom popmusik, design, IT och gastronomi.

Sverige har också uppträtt i gemensamma nordiska sammanhang i utlandet. Konstbiennalen i Venedig, där Sverige har en permanent paviljong tillsammans med Norge och Finland är ett närmast institutionaliserat exempel på detta. Nordiska Ministerrådets internationella satsningar har också sin svenska dimension, där kulturinslaget på senare tid kanske varit störst i den stora cirkumpolära satsningen "Northern Encounters" i Toronto sommaren 1997, den i konstkretsar och media mycket uppmärksammade utställningen av nordisk sekelskiftes- och samtidskonst "Lumières du Nord – Nuits Blanches" i Paris 1998, "Shuttle '99" i Sydafrika med ett omfattande institutionssamarbete, utställningen "Vikings: The North Atlantic Saga" i Nordamerika under perioden 2000–2003 samt i de gemensamma nordiska designutställningar som turnerat internationellt, bl.a. "Generation X" i Nordamerika 2001–2002 och "Scandinavian Design Beyond the Myth" i Tyskland 2003 och Italien och Belgien 2004.

Nedan följer en kort exemplifiering av svenska presentationer i utlandet som gjorts under de senaste åren.

Insatser på uppdrag av regeringen

"New Sweden 1988", USA

Det som sedermera skulle bli den amerikanska delstaten Delaware tillhörde 1638–55 Sverige under benämningen Nya Sverige. 350-års firandet av kolonigrundandet uppmärksammades 1988 med en stor mängd kulturella aktiviteter på den amerikanska östkusten.

Sydafrika 1999

Statsminister Göran Persson tog initiativet till en med den sydafrikanska regeringen gemensam manifestation i Sydafrika i november 1999 där kultur ingick som en del. Den s.k. Sydafrikasatsningen genomfördes i fem städer, med ca 500 tillresande svenskar från regering, enskilda organisationer, fackföreningar, företag, kyrkor och kulturliv. Satsningen inleddes med en publikt misslyckad popkonsert i Johannesburg och avslutades med att det svenska landslaget i fotboll mötte det sydafrikanska i Soweto.

Under parollen ”det civila samhällets roll” möttes bl.a. svenska och sydafrikanska organisationer för att diskutera lokal demokrati och mänskliga rättigheter. Svenska institutet arrangerade ett möte mellan kvinnliga författare från respektive land.

Sankt Petersburgs 300-årsjubileum 2003

Sverige stärker banden till Sankt Petersburg genom en särskild svensk satsning under stadens 300-årsjubileum 2003. Regeringen bidrog med sammanlagt 10 miljoner kronor fördelade på Sida, Svenska institutet, Exportrådet och Stockholmsregionens Europakommitté för satsningen. Satsningen hölls samman av Generalkonsulatet i Sankt Petersburg tillsammans med UD och Svenska institutet.

Världsutställningarna

Regeringen har av hävd avsatt betydande medel till världsutställningar. Särskilt påtagligt var engagemanget mot slutet av 1900-talet (i *Sevilla 1992*, vid *Lissabon Expo98* och vid *Hannover 2000*). Vid utställningen i Hannover påtog sig också näringslivet en betydande del av finansieringen.

I juni 2003 beslutades att de nordiska länderna ska presentera en gemensam paviljong vid utställningen i Aichi i Japan 2005. Det är första gången så sker; en indikation på vilka kostnader som är förenade med deltagande i en världsutställning.

Insatser initierade av statliga myndigheter

”Design for Every Body”

Föreningen Svensk Form tog på uppdrag av Svenska institutet fram utställningen *Design for Every Body* att visas i samband med handikappolympiaden Paralympics i Sydney 2000. Utställningen har där efter visats i Prag, Bratislava, Budapest, Mexico City, Belgrad och Toronto. På samtliga platser har seminarier eller föreläsningar genomförts med lärare och elever från Konstfack och utländska designhögskolor samt personer från Svensk Form. Utbyten och samtal på detta tema har visat sig mycket efterfrågade på utländska

designinstitutioner och utställningen har även visats eller ska visas i Bryssel, Bukarest, Zagreb, Minsk, Kiev, Havanna, Calgary, Paris, Warszawa och Athen under 2003–2004. Totalkostnaden för samtliga visningar uppgår till ca tre miljoner kronor.

”Aires de Suecia”, Madrid

Svenska institutet i samarbete med Sveriges ambassad och Exportrådet i Madrid genomförde i november 2002 en bred Sverigemanifestation på kulturhuset Circulo de Bellas Artes. Programmet planerades i nära samråd med svenska intressenter/organisationer inom design, dans, litteratur, musik, film, barnteater, mat och mode. Som basutställning visades ”3D+-Swedish Design on Stage”. I övrigt omfattade programmet visning av tolv filmer, två barnteaterföreställningar, tre konserter, en dansföreställning, ett kombinerat poesi/musikframträdande, fyra litteraturseminarier, ett filmseminarium, en IKEA-utställning och livsstilsatsningen ”Svenska Bilder” – en helt ny form av presentation, där målet var att visa en helhetsbild av Sverige med utgångspunkt från fyra kläd-kollektioner.

Målsättningen med satsningen var att låta den spanska publiken få möta delar av dagens Sverige och på så sätt intressera dem för fortsatta kontakter med svenskt kultur- och näringsliv. Satsningen omgavs av mycket omfattande marknadsföringsåtgärder. Kostnaderna för Svenska institutet uppgick till ungefär två miljoner kronor.

”Svensk höst i Italien 2003”, Rom

Hösten 2003 och vårvintern 2004 genomförs i Rom en rad svenska utställningar och evenemang med fokus på historia, kultur och livsstil. Syftet är att spegla Sverige idag och svensk-italienska relationer i historisk tid. Svenska institutet och Sveriges ambassad i Rom är initiativtagare och huvudansvariga för projekten, vilka produceras i samarbete med ett flertal svenska kulturinstitutioner. I Palazzo Ruspoli i Rom visades en utställning om Drottning Kristina och skatter från Stockholms slott. Svenska utställningsparter är Nationalmuseum, Kungl. Husgerådskammaren och Livrustkammaren.

Samtidigt med Kristinautställningen öppnades en design- och modeutställning, och på ett tiotal gallerier visades svensk samtidskonst. Palazzo Poli var värd för en nyframtagen Ingmar Bergmanutställning, och svenska filmveckor med bl.a. en Bergman-retrospektiv genomförs på flera orter. I Neapel kombinerades filmprogrammet med en designutställning på temat *Indoor/Outdoor*. Kostnaderna för hela projektet beräknas uppgå till ca fem miljoner kronor, inklusive viss sponsorsfinansiering.

”Sweden-Lithuania, Musical Links 2002–2003”

Projektet var ett samarbete mellan å ena sidan Rikskonserter (med stöd av Svenska Institutet, Sveriges Radio P2 och Sveriges ambassad i Litauen), å andra sidan Litauens ambassad i Sverige samt Kulturministeriet, Nationalfilharmonin, Musikakademien och Tonsättarföreningen i Litauen. Det innehöll konsertturnéer i Sverige med ensembler och solister från Litauen, framträdanden i Litauen för många av Sveriges främsta artister, gemensamma satsningar med unga artister, mästarklasser, utbyten av folkmusik- och jazzartister samt särskilda verksamheter kring nutida musik och kunskapsutbyten.

Seminarier organiserades parallellt med ett utökat utbyte mellan litauiska och svenska tonsättare, där Visby Internationella Tonsättarcentrum var huvudarrangör. En rad administratörer och unga musikproducenter besökte institutioner i respektive länder, studerade arbetssätt och deltog i seminarier och administrativa möten.

Insatser med flera initiativtagare

”Swedish Style”, Tokyo

Det kanske mest kända exemplet på s.k. livsstilsevenemang under senare år är ”Swedish Style” i Tokyo som genomförts fyra gånger (1999, 2001, 2002 och 2003). Syftet har varit att presentera och profilera ung svensk livsstil för en ung japansk publik samt för företag och medier samt särskilda målgrupper, däribland många kulturella. Aktiviteterna har bestått av utställningar, evenemang och seminarier, med tonvikt på design, arkitektur, IT, musik, mat, mode och film samt informationsinsatser. Ett stort antal svenska

företag, svenska och japanska institutioner, enskilda organisationer, kreatörer och kulturskapare har deltagit med Sveriges ambassad som nav för aktiviteterna. Regeringen har bidragit med delfinansiering om ca 250 000–400 000 kronor för respektive projekt.

Swedish Style 2002 och 2003 hade ett mer uttalat syfte än tidigare att skörda kommersiella framgångar för svenska företag m.fl. av de kontakter och det starka intresse som konstaterats för svensk upplevelseindustri i Japan. Projektet leddes av Exportrådet och genomfördes i nära samverkan med Sveriges ambassad i Tokyo och de deltagande företagen, myndigheterna och institutionerna samt japanska samarbetspartners.

Det kan tilläggas att stora branschatsningar genomförts med stor framgång i bl.a. "Living in Sweden" i samband med möbelmässan i Milano 1998 och i New York 1999. Vid Milanomässan 2003 gjordes ett samordnat framträdande av möbel- och designbranschen. Regeringen gav ett bidrag till Svensk Form (375 000 kronor) för särskilda export- och PR-insatser som samordnades och genomfördes i samråd med Exportrådet, möbelbranschen och Svenska institutet. En ny svensk satsning i Milano förbereds för 2004.

Ostindiefararen Götheborg II

Ostindiefararen Götheborg förliste för 250 år sedan i Göteborgs hamninlopp. Stiftelsen Svenska Ostindiska Companiet byggde en kopia som till linjer, skrov och rigg motsvarar originalet och som sjösattes i Göteborg på nationaldagen den 6 juni 2003. Fartyget planeras inleda sin jungfrufärd till Kina hösten 2005 och besöka Cadiz, Recife, Kapstaden, Freemantle och Jakarta på sin väg till Kanton och Shanghai. Kring hela resan planeras olika former av Sverigesatsningar. Landsarkivet i Göteborg har medverkat i Ostindiefararprojektet genom att bl.a. bistå med arkivmaterial och historisk kunskap om ursprungsfartyget.

13.1 Kommentarer

Svenska institutet har en betydande institutionell kompetens och erfarenhet av projektledning i utlandet och samordning av utlandsprojekt. Denna är värd att utvecklas vidare inom SI. Även Rikskon-

serter har betydande satsningar i utlandet. Viktiga frågor att ta ställning till inför ett projekt är om det finns en långsiktig strategi. En god framförhållning är nödvändig för att möjliggöra för andra aktörer att medverka på ett genomtänkt och kostnadseffektivt sätt. Insatserna måste vara väl förankrade i värdlandets institutioner, bl.a. för att säkra samarbete kring marknadsföring, lokaler, målgruppsidentifikation, publikunderlag m.m.

I utlandsprojekt är det av stor betydelse att myndigheten/institutionen (t.ex. SI eller Rikskonserter) samarbetar med utlandsmyndigheterna och utnyttjar de nätverk som kulturlivet i respektive land har. Utan medverkan av dessa saknas den förankring som kan garantera att projektet blir en långsiktig framgång och av bestående värde för kulturlivet. Med tanke på utlandsmyndigheternas ofta bristande personella resurser kan det därför vara en god investering att lägga rörliga resurser på en förstärkning vid utlandsmyndigheten såväl före som under och även en period efter genomförd satsning. Här har Kulturdepartementet och UD ett gemensamt ansvar att överväga var de (som Iku föreslår) rörliga resurserna för de särskilda kulturråden kommer bäst till nytta.

Det är mycket tveksamt om enstaka stora Sverigefrämjande projekt, "fyrverkerier", spelar någon roll vare sig för kulturlivet eller Sverige bilden om de inte följs upp. Den stora och för Sverige mycket resurskrävande utställningen "Carl and Karin Larsson – Creators of the Swedish Style" vid Victoria & Albert Museum i London 1997–1998 har t.ex. kritiserats för att inte ha renderat vare sig något bestående institutionellt samarbete mellan svenska och brittiska museer, nya kulturkontakter eller inverkan på Sverige bilden i Storbritannien.

Vikten av "ständigt brinnande lågor" i främjandeverksamheten (i motsats till "fyrverkerier") tål att beakta i kultursatsningar i utlandet. En sådan inriktning på arbetet förutsätter bestående resurser på plats och god finansiering, men den har samtidigt bättre förutsättningar för transparens, långsiktigt kontaktskapande, nätverks- och målgruppsarbete osv.

Utrikesdepartementet bär ansvaret för att samordna svensk medverkan vid *världsutställningar* i utlandet. Bland annat Exportrådet har uttryckt starkt tvivel på att dessa stora arrangemang längre är av betydelse för näringslivet, särskilt i relation till de betydande kostnader det medför att delta. I Hannover var det kulturella inslaget mycket betydande; det är dock tveksamt om det svenska kulturlivet fick ut vare sig kortsiktiga eller långsiktiga

vinster av att medverka. Musiker som deltagit säger sig för egen del ha föredragit om de medel som satsats på dessa inslag istället funnits att tillgå som stöd för internationellt kulturutbyte på annat sätt. Inte heller planering eller utrymme har funnits för turnéer eller andra möjligheter till framträdanden eller kontaktskapande verksamhet i anslutning till utställningen.

Nordiska ministerrådets ledningsgrupp för kulturprojekt i utlandet fördelar relativt betydande belopp för gemensamma satsningar. Rådet har som policy att koncentrera sig på större och enstaka manifestationer. De mycket stora ekonomiska åtaganden som sådana projekt och utställningar utgör bör ställas i relation till kulturlivets möjligheter att få utbyte av insatserna efter genomförda projekt.

Det svenska *kulturutbytet med Finland* har en särställning bl.a. till följd av den starka kulturella identiteten hos Finlands svenskspråkiga befolkning. Den Svenska kulturfonden i Finland kan nämnas i detta sammanhang. Fonden är en paraplybeteckning för över 400 fonder med en budget för stöd av finlandssvensk kultur under år 2004 om totalt 2,4 miljoner euro. Kulturutbytet mellan våra länder stärks också av den stora finska minoriteten i Sverige och det samarbete och utbud som stöds genom Finlands kulturhus i Stockholm och kulturcentret i Hanaholmen. Inrättandet av gemensamma stödfunktioner och utrymmen för ländernas *ambassader i Bratislava* hösten 2003 kan ses som ett steg mot ett fördjupat samarbete länderna emellan på internationella arenor.

14 Andra länders internationella kultursatsningar

I de flesta av de 28 länder Iku studerat står, liksom är fallet för Sverige, kulturen för en mycket liten del av de totala statliga anslagen (se bil. 8). Undantagen är Frankrike, Kanada, Italien och Spanien. I de två sistnämnda leds den internationella kulturverksamheten på hög politisk nivå (i Spaniens fall är kung Juan Carlos ordförande för Cervantesinstitutet, i Italien leds *Commissione Nazionale per la Promozione della Cultura Italiana all'Estero* av utrikesministern).

De flesta länder har någon form av kulturhus i utlandet och ett flertal har särskilda kulturråd vid ambassaderna. Det tycks inte finnas någon allmän trend att minska eller öka antalet nationella kulturhus i omvärlden (några länder ökar, medan andra minskar). Ett ofta förekommande argument är att det finns ett behov av kulturhus i utvecklingsländer, där infrastruktur och lämpliga alternativa lokaler annars kan saknas. I Västvärlden är det ofta givande att samarbeta med lokala arrangörer. Detta ger trovärdighet och minskar risken för att verksamheten ska uppfattas som "propagandistisk". Noteras bör dock att såväl fransmän som andra länders företrädare framhållit det svenska kulturhuset i Paris (CCS) som ett av de främsta och mest intressanta i Frankrike.

Flera länder har påpekat risken med att binda upp sig i de fasta förvaltningskostnader ett *kulturhus* kan medföra. Ett aktuellt exempel på detta är Österrikes relativt nyinrigda kulturhus i New York, vars bygg- och driftskostnader blivit avsevärt långt mer omfattande än vad man ursprungligen budgeterat.

Att söka regionalt och internationellt samarbete är en trend. Tyska delstater, franska kommuner och även svenska län bedriver regionalt samarbete inom kulturens område. På institutionsnivå samarbetar tyska Goethe-Institut med British Council i vissa länder i det forna Sovjetunionen och man diskuterar även samarbete i länder och regioner i andra världsdelar. Sex centraleurope-

iska länder har sedan år 2001 ett internationellt kultursamarbete under parollen ”Platform Culture – Central Europe”. Gruppen har genomfört en rad evenemang i bl.a. Italien och Spanien, och nyligen beslutat upprätta ett gemensamt kulturhus i Peking.

Nederländerna har en internationell kulturfond vid vilken enskilda, större kulturaktörer och organisationer kan ansöka om stöd för sin internationella verksamhet. En omfattande reform 1997 innebar att parlamentet höjde anslaget för insatser inom ramen för den internationella kulturpolitiken i utbyte mot att utrikes- och kulturministerierna ministerierna upprättade ett gemensamt organ för beviljande av projektstöd, *Homogene Groep voor Internationale Samenwerking* (HGIS).

Beredningen av ansökningar till HGIS handhas av tjänstemän från respektive ministerier, medan det slutliga beslutet tas på statssekreterarnivå. HGIS svarar för ca en fjärdedel av de medel som spenderas på internationella kulturevenemang, och beaktar i princip endast ansökningar på över 100 000 euro. För projektfinansiering på lägre bidragsnivå svarar Mondriaan Stichting och Fonds voor de Podiumkunsten, där det är utövande kulturarbetare som gör bedömningarna.

Tyskland har ett stort regionalt styrt internationellt kulturutbyte. Också enskilda regioner i *Spanien*, *Italien* och *Norge* uppträder ofta med egna montrar och främjandesatsningar i utlandet vid sidan av den eventuella nationella satsningen. En mycket omfattande satsning genomförs år 2004 i Barcelona, *Barcelona Forum 2004* (www.barcelona2004.org), i samarbete mellan bl.a. den spanska regeringen, den autonoma katalanska regeringen och Unesco. Det kulturella inslaget beräknas omfatta omkring 200 föreställningar, 1500 konserter och närmare 10 000 artister från hela världen.

Som en reaktion på attentaten den 11 september 2001 har vikten av s.k. *kulturdiplomati* i utrikesförvaltningarnas verksamhet och i det internationella utbytet särskilt lyfts fram av Italien, Norge Frankrike, Nederländerna, Spanien, Storbritannien, Tyskland, USA och Österrike. I detta sammanhang avses mer specifikt vikten av förstärkt dialog och utbyte med den muslimska världen.

Flera länder arbetar också på att utveckla samverkan mellan kultur och näringslivet, i synnerhet i samband med utlandssatsningar. Finska Undervisningsministeriet tillsatte t.ex. 1997 en kommitté för kulturindustrierna vilken formulerade en strategi för internationellt kulturfrämjande för perioden 2002–2004; målet var

att sammanföra nationell expertis, samordna utvecklingsprojekt, höja konkurrenskraften inom sektorn och genom detta också öka kulturarbetarnas arbetstillfällen. Samma år tillsatte den brittiske premiärministern en *Creative Industries Task Force* i syfte att lyfta fram den betydelse kulturområdet har för den ekonomiska tillväxten m.m.

Vid sidan av det Nordiska ministerrådets internationella kulturverksamhet, genomförs sådan inom ramen för samarbetet mellan nordiska utlandsmyndigheter. Särskilt goda förutsättningar finns vid den gemensamma *nordiska ambassadanläggningen i Berlin* (www.schweden.org) som invigdes år 1999. Vid ambassadanläggningen arrangeras både samnordiska och nationella kulturprogram i "Felleshuset", en gemensam byggnad för utställningar och konsertverksamhet.

14.1 Kommentarer

Variationerna är stora när det gäller ländernas organisation och ansvarsfördelning mellan olika verkställande organ. Synen på behov av utlandsinstitut och deras organisation varierar. Det är angeläget att fortlöpande ta del av hur andra länder utformar den internationella kulturverksamheten och att ta del av pågående forskning inom internationell kulturpolitik. Statens kulturråd har ett ansvar att föra hem och sprida denna kunskap, och bör i sammanhanget närma sig utlandsmyndigheterna, vilka på plats kan ge värdefull information och bedömningar av vikt för Sverige och svenskt kulturliv.

15 Slutsatser

Följande faktorer har enligt Iku en övergripande betydelse för statens insatser till stöd för internationellt kulturutbyte:

- det svenska kulturlivet måste kunna utveckla både sin kvalitativa nivå och sin bredd i internationella sammanhang
- kultur betyder allt mer i umgänget mellan nationer
- Sveriges utrikespolitiska läge kräver ökad aktivitet för att landet ska förbli en aktiv part i det internationella samarbetet

15.1 Sammanfattning av omvärldsanalysen

De senaste decennierna har kännetecknats av dramatiska omvärldsförändringar. De har påverkat det internationella kulturlivet och därmed Sveriges kulturkontakter. Nedan anges de viktigaste förändringarna.

- Den s.k. IT-revolutionen har gjort internationella kontakter till ett naturligt inslag i allt fler människors vardag och har skapat nya förutsättningar för internationellt kulturutbyte.
- Kultur tillmäts internationellt allt större betydelse som samhällslig utvecklingsfaktor.
- Fler länder än någonsin är involverade i internationellt kulturutbyte.
- Kultur har blivit ett mycket betydelsefullt inslag i nationell främjandeverksamhet.
- Att Sverige tillhört EU sedan 1995 har gjort det möjligt för landet att utnyttja kultursamarbetet inom unionen och dess finansiella stödformer. EU:s utvidgning 2004 kommer att påskynda utvecklingen av kulturella relationer inom unionen och med tredje land.
- En internationell "mångkultur" baserad på etnisk, språklig och kulturell mångfald håller på att växa fram.

- Mångfaldsfrågor har fått ökad betydelse inom internationell kulturpolitik.
- Kulturarbetare och kulturverksamheter i Sverige har fått utvidgade arbetsmarknader, vilket medfört nya möjligheter men också ökad konkurrens.
- Kulturlivets egna nätverk har fått ökad betydelse för de internationella kontakterna.
- Den internationella dimensionen i kulturinstitutionernas verksamhet har stärkts.
- En ökande del av det internationella kulturutbytet bedrivs på regional och lokal nivå.
- Det internationella resandet har ökat kraftigt.
- Engelskans ställning som världsledande språk har befasts.

Villkoren för Sveriges internationella kulturkontakter påverkas vidare av följande omständigheter:

- EU:s utvidgning mot Central- och Östeuropa kommer att medföra att den särskilda svenska satsningen på utbyte med dessa länder så småningom upphör, och att det goda tillflöde av resurser som funnits för kulturutbyte med regionen krymper och förskjuts ytterligare österut (Ryssland, Ukraina, Vitryssland osv.).
- Svenskt kulturliv och kulturpolitik har under senare år i tilltagande utsträckning berörts av internationella avtal, konventioner, direktiv m.m.

15.2 Skäl för ökat internationellt kulturutbyte

Den utveckling som sammanfattats i föregående avsnitt visar att de internationella kulturkontakterna blir allt viktigare för Sverige. De påverkar vårt samhälle i dess helhet men i synnerhet vårt kulturliv. Dessa kontakter har central betydelse för bilden av Sverige utomlands och för Sveriges roll i det internationella samarbetet. Till detta kommer att intresset för svensk kultur är stort och ökande i utlandet. Svenska kulturyttringar får betydande uppmärksamhet i utländska media och svenska kulturaktörer vittnar om allt fler inbjudningar till samarbete, festivaler och turnéer i utlandet. Det svenska kulturlivet är i hög grad också beroende av inspiration och nya impulser från omvärlden för att utvecklas.

Som framgår av kapitel 12 har ökningen av det statliga stödet till internationellt kulturutbyte främst gällt insatser för utrikes- eller biståndspolitik. För att kulturlivet skall kunna utvecklas bör andelen "fria resurser" - medel som inte är öronmärkta för ett specifikt politikområde eller en särskild region - öka.

Regeringen har uppmärksammat betydelsen av det internationella kulturutbytet i Regeringsförklaringen den 1 oktober 2002: "Kulturen blir ett viktigt reformområde under förstående mandatperiod... det internationella kulturutbytet ska vidgas... Insatserna för invandrarnas kultur ökar." I Regeringsförklaringen den 16 september 2003 betonas kulturområdet inte lika uttryckligt, men deklARATIONER om att Sverige ska vara "ett än mer aktivt EU-land", att "kontakterna över Östersjön ska öka" och att "samverkan med...Brasilien, Sydafrika och Indien kommer att intensifieras" innehåller ofrånkomligen kulturpolitiska dimensioner.

15.2.1 Kulturlivets utveckling

Kulturlivet i Sverige genomgår en påtaglig internationalisering. Alla kultur- och konstområden berörs. Önskemål om och förväntningar på vidgade kontaktytor ökar stadigt, behovet av utbildning utomlands och av internationell pedagogisk kompetens i Sverige likaså. Museer lånar i ökande grad ur utländska samlingar och motsvarande förfrågningar om lån inkommer från utlandet. Till detta kommer konferenser, stipendievistelser m.m. Iku har kunnat konstatera att antalet personer som arbetar internationellt inom kultursektorn (konstnärer, experter och tjänstemän) har ökat sedan början av 1990-talet.

Det internationella perspektivet blir alltmer betydelsefullt inom kulturpolitiken. En långsiktig internationell kulturpolitik krävs för att utveckla och hävda svenskt kulturliv i ett allt mer konkurrensinriktat internationellt klimat. Mångfalden måste värnas, även de smala genrerna och de ekonomiskt svaga aktörerna måste få ett stöd. Det är kulturpolitiskt angeläget att driva internationalisering inom alla områden, vidta riktade åtgärder för att etablera nya kontakter och arbeta för att undanröja hinder för utbytet. Nya verktyg måste skapas för att bemöta befintlig och ny efterfrågan på svensk kultur i utlandet.

Statliga insatser på området ska bygga på kulturlivets egna förutsättningar och behov, vilka kan variera mellan olika konstområden.

Bland åtgärder som är aktuella kan nämnas stöd till konstnärliga och kulturella nätverk, småskaligt kulturutbyte, etableringen av nya konstnärliga arenor i Sverige och utomlands samt ökad tillgänglighet till museer och kulturarv. De nätverk som bildas på konstnärers och kulturinstitutioners initiativ utgör en central resurs. Den kreativitet och de internationella kontaktmöjligheter som finns här ska tillvaratas. IASPIS är ett exempel på en verksamhet som tillvaratar utvecklingsmöjligheterna i kulturlivets egna kontakter.

Den mångkulturella utvecklingen i Sverige ger nya möjligheter till förstärkning av internationella nätverk och utbyten, en förnyad och bredare Sverigebild och nya projekt. Det är en viktig uppgift för kulturinstitutionerna att tillvarata dessa möjligheter. Det är Ikus uppfattning att ett mångkulturellt utbyte bör utgöra en integrerad del av verksamheten vid alla kulturinstitutioner. Dessa bör följaktligen beakta frågan i samband med personalrekrytering; organisatoriska sårbarheter bör undvikas.

De kulturpolitiska frågorna blir alltmer internationaliserade. Genom medlemskapet i EU påverkas Sverige av internationella regelverk. För att analysera konsekvenserna för kultursektorn krävs ett ökat kulturpolitiskt erfarenhetsutbyte.

15.2.2 Nytt utrikespolitiskt läge

Sveriges utrikespolitiska läge har förändrats påtagligt under de senaste tio åren. Förändringarna har inneburit utmaningar och påfrestningar för hela samhället. Hösten 2003 debatterades Sveriges utrikespolitiska läge intensivt, främst med anledning av folkomröstningen om medlemskap i den europeiska valutaunionen EMU den 14 september detta år. Resultatet av omröstningen blev ett kraftigt avvisande av medlemskap. Med anledning av detta har regeringen, i sin Regeringsförklaring, dragit slutsatsen att Sverige måste intensifiera Europasamarbetet i övrigt.

Enligt Ikus mening har kulturen en mycket betydelsefull roll att spela i detta sammanhang. I synnerhet gäller detta med tanke på att unionens tio kandidatländer förefaller redo att ansluta sig till EMU. Om så sker kommer Sverige (med Danmark och Storbritannien) inom en snar framtid att utgöra en utanförstående minoritet om tre länder av totalt 25. Därmed kommer de till buds stående instrumenten för kommunikation och samarbete att tillmätas än större vikt.

Sverige har sin kulturhistoriska förankring i Västeuropa. Ansökningsbilderna under det senaste årtiondet har också präglats av önskingar från kulturlivets sida om större möjligheter att utveckla utbytet med länder i Västeuropa och Nordamerika. Dessa önskemål har inte i tillräcklig utsträckning kunnat mötas i bidragsgivningen.

Under samma tid ökade Sveriges riktade stöd till Central- och Östeuropa avsevärt, i primärt syfte att främja utvecklingen av demokrati, men ofta genom insatser på kulturens område. Verksamheten kom att få stor betydelse för det svenska kulturlivets kontakter med dessa länder, och i ännu högre grad för samarbetsländernas möjligheter att etablera internationella kontakter och utbyten. Stödet anses nu ha fyllt sitt syfte i och med att de flesta av dessa står i begrepp att bli fullvärdiga medlemmar av EU. Det särskilda demokratistödet börjar därför att fasas ut under 2004 samtidigt som länder längre österut prioriteras istället. De nya EU-medlemmarna kommer därmed att ingå i samma kategori för bedömning av bidrag för kulturutbyte som övriga länder i Västeuropa/Nordamerika. Detta kommer att öka konkurrensen om de resurser som redan är underdimensionerade.

Sveriges globala relationer har under senare år blivit mera omfattande. Vi har ett gott anseende i det internationella arbetet för fred, konflikthantering, demokrati, mänskliga rättigheter, jämställdhet och miljöskydd. Kultur kan spela en viktig roll i alla dessa sammanhang.

I propositionen *Gemensamt ansvar: Sveriges politik för global utveckling* (2002/03:122), framhåller regeringen att Sverige bör stärka kulturutbytet med utvecklingsländerna. Kulturens roll i samhällsutvecklingen är central och ges allt större uppmärksamhet i internationella biståndssammanhang. Det svenska engagemanget inom kultursamarbetet har varit av stor betydelse också för det svenska kulturlivet och dess internationalisering.

Ett annat betydelsefullt område inom vilket Sverige bör stå för ett långsiktigt engagemang på kulturområdet är internationell handelspolitik.

Att bygga upp ett långsiktigt förtroende för svenskt kulturliv är av stor betydelse för den Sverigebild man vill skapa. Det mesta av detta förtroendeskapande arbete sker i det vardagliga arbetet på kulturinstitutioner och ambassader. Kulturdiplomati är ett allt viktigare utrikespolitiskt instrument.

15.3 Vad krävs för ett framgångsrikt internationellt kulturutbyte?

15.3.1 Tydliga mål och riktlinjer

I kapitel 3 konstateras att mål som har betydelse för den internationella kulturverksamheten finns inom kulturpolitiken, utrikes- och handelspolitiken samt inom biståndspolitiken. Iku har i samma kapitel angett de gemensamma riktlinjer som ska gälla för den internationella kulturverksamheten: främjande av konstnärlig och kulturell kvalitet, uppbyggande av långsiktiga kulturkontakter med utlandet, främjande av mångfald och demokrati samt främjande av internationellt kulturpolitiskt samarbete.

15.3.2 Bred satsning på olika former för utbyte

Som nämnts ovan ska det internationella kulturutbytet utvecklas utifrån det svenska kulturlivets egna förutsättningar och behov. Att bistå denna utveckling är statens viktigaste uppgift inom kulturområdet. Den kan inte lösas genom enstaka manifestationer: det handlar om att stödja processer på lång sikt. En central uppgift är att utveckla och stimulera kulturlivets egna nätverk, särskilt sådana som introducerar svenska konstnärer i nya internationella sammanhang. Det bildkonstnärliga utbytesprogrammet IASPIS i Stockholm är här ett intressant exempel. Det är Ikus uppfattning att dess arbetsmetoder kan tillämpas även på andra konstarter.

Om kulturlivets egna internationella nätverk utvecklas får svenskt kulturliv och kulturpolitik positiv uppmärksamhet. Långsiktigt ger detta en Sverigefrämjande effekt.

I ett långsiktigt arbete ingår också att staten svarar för en kontinuerlig och bred information om svenskt kulturliv. Denna information är otillräckligt utvecklad och behöver effektiviseras. Till detta kommer ett motsvarande behov av information om utlandet.

För den del av kulturområdet som omfattar kommersiell produktion (böcker, film, fonogram, design) krävs särskilda åtgärder. Möjligheten att söka statligt stöd måste finnas för att svenska aktörer ska kunna vara representerade vid viktiga festivaler, mässor och konferenser.

En viktig del av det löpande kulturutbytet sker i form av konstnärsbesök och andra mindre utbytesprojekt. Detta ska vara en del

av varje kulturinstitutionens internationella verksamhet. När det gäller utbyte inom det fria kulturlivet kan extra stöd behövas. Utbytet underlättas om det finns intresseväckande konstnärliga mötesplatser i Sverige (återkommande festivaler och andra evenemang). Det är följaktligen angeläget att sådana mötesplatser kan utvecklas. Utländska opinionsbildare, *curators* m.fl. bör få särskilda inbjudningar till evenemang.

För kulturinstitutioner och andra större aktörer krävs bl.a. på grund av de höga kostnaderna särskilda insatser för det internationella kulturutbytet. Det kan gälla större musikteater- och teaterensembler, symfoniorkestrar och utställningar. Flera finansiärer måste här komma ifråga. Det kan också handla om att tillgodose en efterfrågan i utlandet på grupper av hög kvalitet.

Vissa särskilda kulturinsatser gäller projekt med ett brett innehåll från olika genrer. Syftet kan vara att göra Sverige känt som nation eller att lyfta fram vissa branscher och kulturområden. I dessa projekt måste vi kunna visa fram det bästa landet har och framhäva de kulturområden inom vilka Sverige är internationellt framstående.

Gränserna mellan olika former av utbyte är inte fasta; en form kan utvecklas till en annan. Motiven eller effekterna mellan de olika politikområdena kan variera.

15.3.3 Samordning och utnyttjande av de statliga resurserna

De statliga insatserna för internationellt kulturutbyte handhas av ett stort antal myndigheter och institutioner som tillhör olika departement och som har olika roller och uppgifter. Vissa myndigheter fördelar bidrag vidare till organisationer för internationell verksamhet och internationella projekt. Andra bedriver själva internationell verksamhet. Slutligen har vissa institutioner allmänna informations- och serviceuppgifter gentemot kulturlivet.

Den internationella kulturverksamheten bedrivs alltså utifrån olika utgångspunkter och politikområden. Målen för olika politikområden kan däremot sammanfalla i de projekt som genomförs. Alla större och långsiktiga internationella kultursatsningar påverkar bilden av Sverige i varierande grad. Det kan också finnas aspekter som är relevanta för andra politikområden. Ibland handlar det om samverkan mellan kultur och biståndsorganisationer, ibland om kultur och näringsliv etc. Det kan gälla kontakter med såväl ”nya”

länder som satsningar i länder med vilka Sverige sedan länge haft ett brett kulturutbyte. En mångfald projekt och initiativ från många aktörer är den bästa garanten för ett vitalt, internationellt kulturutbyte som även gagnar bilden av Sverige utomlands.

Det är statens ansvar att resurserna utnyttjas fullt ut för bästa samlade resultat. Aktörer inom olika politikområden ska kunna arbeta gränsöverskridande och lätt kunna samverka i större och långsiktiga satsningar. Möjligheten att uppnå synergieffekter måste utnyttjas, t.ex. kan stora satsningar få finansiellt stöd från flera håll om de planeras i god tid. Detta kräver samordning av det strategiska arbetet, gemensam översiktlig prioritering och planering och inte minst gemensam utvärdering i förhållande till olika mål. Genom att hantera det statliga stödet på ett flexibelt sätt och med rutiner som är öppna för insyn samt genom att ge god information och service kan de statliga institutionerna stödja och tillvarata kulturlivets eget engagemang.

I internationella kultursatsningar måste de statliga aktörerna dels genom egna initiativ aktivt främja utvecklingen, dels fånga upp initiativ från kulturlivet. De måste alltså kunna arbeta såväl ”reaktivt” som ”proaktivt”. Till de reaktiva uppgifterna hör att ta emot ansökningar och fördela ekonomiskt stöd till olika projekt. Till de proaktiva hör att bedriva informations- och kontaktarbete. Exempel på sådant kan vara att bjuda in utländska journalister till viktiga kulturhändelser, att göra medvetna långsiktiga satsningar på olika genrer, länder och världsdelar, undanröja hinder för kulturutbyte, öppna dörrar till nya marknader och fånga upp nya grupper av intressenter.

Iku har redan konstaterat att ansvars- och uppgiftsfördelningen mellan myndigheterna bör bli tydligare, liksom att samordningen dem emellan förbättras vilket i sin tur bör leda till att mindre resurser läggs på administration. Det måste vara enkelt att skapa sig en uppfattning om vilka resurser som finns tillgängliga och hur ansvarsfördelningen mellan olika institutioner ser ut.

IT bör i betydande utsträckning utnyttjas bättre i institutionernas och myndigheternas informationsverksamhet. Fastän samtliga visserligen har egna hemsidor visar ett flertal av dem brister såväl avseende innehåll (för lite information och för dålig uppdatering) som tillgänglighet på utländska språk för att kunna tillgodose och stödja den internationalisering av verksamheten som Iku förordar.

Det måste finnas en lyhördhet för att snabbt kunna fånga upp kulturlivets behov och tillgodose olika initiativ, likaså för det intresse och den efterfrågan som finns på svensk kultur utomlands. Organisationen bör ha snabb reaktionsförmåga; mindre beslut ska delegeras och inte bli för tungrodda. Fördelningen av medel till internationell kulturverksamhet måste bli rörligare. Detta kan ske genom omprioritering, så att utrymmet för rörliga insatser ökar. I nordiska sammanhang ska Sverige medverka till en ökad rörlighet vid fördelningen av medel.

Personlrörligheten inom det internationella kulturområdet har länge varit otillräcklig hos berörda myndigheter. En ökad rörlighet med frilanskompetens och projektanställningar är önskvärd. Detta gynnar också den befintliga kompetensen. Utbytestjänstgöring mellan olika institutioner och myndigheter bör uppmuntras.

Informationsvägarna ska vara öppna mellan utlandsorganisationer och institutionerna i hemlandet. Sveriges utlandsmyndigheter är en otillräckligt utnyttjad resurs i den internationella kulturverksamheten. I ambassadernas arbete ska kultur vara ett ”fullvärdigt” område. Uppdraget ska vara tydligt: i det ska ingå att analysera möjligheterna till särskilda kultursatsningar och att förvärva och upprätthålla kunskaper om det svenska kulturlivets behov av utbyte.

Samtidigt kräver det långsiktiga arbetet kontinuitet på institutionerna i Sverige och på ambassaderna. En kontinuerlig fortbildning av befintlig personal är nödvändig. Ambassadernas lokalanställda personal utgör en särskilt viktig målgrupp härvidlag. Alla ambassadtjänstemän har ett ansvar för en grundlig överlämning till efterträdaren. Detta gäller i synnerhet kulturråden, vilka utgör unika resurser i utlandsorganisationen.

Ambassaderna ska kunna förstärkas med rörliga resurser, dvs. särskilda kulturråd/attachéer, för förberedelse, genomförande och uppföljning av större projekt och långsiktiga program. Kulturråden måste få tydliga instruktioner och vara professionellt förberedda för sina uppgifter. Marknadsföringskompetens ska finnas tillgänglig för UD och dess underställda myndigheter med hänsyn till behoven i olika länder, respektive olika kulturområden. Ambassadernas kontaktvägar med Sverige, främst Svenska institutet, förbättras genom det nyligen lanserade intranätet *Sweden Promotion Forum* (www.sweden.se/promotion). UD-personal med generell inriktning bör få vidareutbildning på kulturområdet.

Som framgår av Ikus omvärldsanalys äger stora förändringar rum på den internationella scenen. En aktiv satsning kommer att ställa nya krav på dem som sysslar med internationellt kulturarbete. Deras arbete måste kännetecknas av professionalism. I Sverige behövs en kompetensförstärkning för arbete med internationella kulturkontakter. Personer med en bred inriktning på kulturmanagement inom såväl biståndsverksamhet som exportverksamhet bör utbildas. Vid nyrekrytering av personal bör sådan kompetens anses som särskilt meriterande. Iku förordar inrättandet av nya högskoleutbildningar inom internationell kulturmanagement och förstärkning av befintliga utbildningar.

15.4 Andra länders kultursatningar

Iku har studerat internationella kultursatningar i ett stort antal länder. Här framgår stora variationer i fråga om ansvarsfördelning mellan kultur- och utrikesministerier och synen på behov av utlandsinstitut. Det är angeläget att fortlöpande ta del av hur andra länder utformar den internationella kulturverksamheten och att ta del av pågående forskning i internationell kulturpolitik. Statens kulturråd måste förbättra inhämtandet av denna kunskap och på ett effektivt sätt sprida den till berörda departement, utlandsmyndigheterna och andra institutioner.

15.5 Synpunkter från kulturlivet

Synpunkter från kulturarbetarna gäller i huvudsak kritik av en otydlig ansvarsfördelning mellan institutioner samt bristande rörlighet när det gäller att utnyttja gemensamma resurser och att snabbt leverera ekonomiskt stöd. Vidare har på senare år styrningen av insatserna till länder utanför Västeuropa, framförallt till Central- och Östeuropa, upplevts som alltför hård. Kulturarbetarna har saknat möjlighet att i tillräcklig utsträckning kunna utveckla sina kontakter med Västeuropa och Nordamerika.

16 Utredningens förslag

För att bidra till att realisera de målsättningar inom det internationella kulturområdet som uttrycks i Regeringsförklaringen den 1 oktober 2002 och i Kulturdepartementets Dagordning för kultur 2003–2006, liksom för att tillgodose de utvecklingsbehov som Iku ovan har påtalat, krävs förändringar i den statliga eller statsunderstödda organisationen för internationell kulturverksamhet. De förslag som nedan läggs fram avser att uppnå följande:

- ökat internationellt kulturutbyte
- bättre utnyttjande av tillgängliga resurser för internationellt kulturutbyte
- *förenkling* av existerande organisationsstrukturer
- ökad *öppenhet och insyn* i bidragsfördelning och insatser
- ökat utrymme för *rörliga insatser*
- utrymme för nya initiativ och för *nya aktörer* i kulturlivet
- stimulans av kulturlivets egna nätverk
- *förstärkning* av kulturpolitiken på det internationella området
- förstärkning av kompetensen inom området
- ökad *samverkan* mellan myndigheter och institutioner
- tydligare ansvarsfördelning
- mer *verksamhet* och mindre administration

Iku föreslår därför, i kraft av erhållna direktiv (Dir. 2002: 113), att:

- en samrådsfunktion i strategiska frågor inrättas mellan Utrikesdepartementet och Kulturdepartementet
- en kulturfond inrättas till stöd för större internationella projekt
- Svenska institutets (SI) kärnverksamheter blir Sverigeinformation och Sverigepresentation, ambassadservice samt service till och information om *nätverket* Sveriges internationella kultur- och forskningsinstitut

- Svenska institutets nuvarande uppgifter inom utbildning och forskning (undantaget svenskundervisningen), biståndssamarbete samt bidragsfördelning och litteraturstöd överförs till andra myndigheter och institutioner
- Statens kulturråd får ett kulturpolitiskt samordningsansvar för den internationella kulturverksamheten
- ett internationellt litteraturcentrum upprättas inom Statens kulturråd
- Konstnärsnämnden får i uppdrag att, efter mönster från IAS-PIS, undersöka möjligheten att utveckla utbytesverksamhet inom andra områden än bildkonst
- de svenska kultur- och forskningsinstituterna i utlandet samt de internationella kulturinstituterna i Visby förs samman i ett gemensamt nätverk med benämningen *Sveriges internationella kultur- och forskningsinstitut*
- kulturrådstjänsterna förses med befattningsbeskrivningar och tydliga uppdrag
- resurser avsätts för rörliga kulturrådstjänster
- Svenska Filminstitutet (SFI) och Svenska institutet gemensamt finner former för hantering av internationell filmdistribution så att såväl SI:s service till utlandsmyndigheterna som SFI:s internationella verksamhet tillgodoses
- utbytestjänstgöring mellan institutioner, departement och myndigheter uppmuntras särskilt
- Export Music Sweden erhåller viss resursförstärkning

Iku föreslår därtill att särskilda insatser görs för att höja kompetensen hos UD:s personal inom kulturområdet. Det är vidare Ikus uppfattning att internationell managementutbildning inom kulturområdet på högskolenivå bör inrättas. Vid kulturinstitutionerna bör personlrörligheten öka, liksom åldersspridningen, och större utrymme ges för projektverksamhet med visstidsanställda medarbetare.

16.1 Förstärkt samråd mellan Utrikesdepartementet och Kulturdepartementet

Iku föreslår att en samrådsfunktion inrättas mellan Utrikesdepartementet och Kulturdepartementet

Gruppen ska:

- samordna statliga insatser för internationell kulturverksamhet mellan olika politikområden och vara regeringens beredningsorgan inom detta område
- i samverkan med berörda instanser utforma en långsiktig strategi för Sveriges internationella kulturverksamhet och för svenskt kulturpolitiskt agerande i internationella fora

Andra departement ska vid behov kunna delta.

Gruppen förutsätts ha goda kontakter med det svenska kulturlivet och sammanträda minst sex gånger per år.

Skäl till förslaget

Statligt stöd till internationell kulturverksamhet ges f.n. med utgångspunkt i olika politikområden. Det är en kulturpolitiskt motiverad verksamhet som *också* kan ha ett exempelvis utrikespolitiskt, näringspolitiskt eller biståndspolitiskt syfte. Kultur blir en allt viktigare utvecklingsfaktor inom ovannämnda politikområden; inom ramen för samma projekt kan ofta olika mål tillgodoses samtidigt.

För att säkerställa att de medel som avsätts för internationell kulturverksamhet används så effektivt som möjligt krävs inom Regeringskansliet en överblick av satsningarna och en möjlighet att göra övergripande utvärderingar.

För ett effektivt svenskt agerande i internationella fora krävs en bred, tvärspektoriell bevakning av utvecklingen inom internationell lagstiftning och av direktiv och avtal som påverkar kulturområdet.

16.2 Internationella kulturfonden

Iku föreslår att en fond, kallad *Internationella kulturfonden*, inrättas till stöd för internationell kulturverksamhet

Fonden ska ge kulturlivet nya möjligheter att ta initiativ till större internationella projekt. Den ska vara ett komplement till de nuvarande statliga aktörerna och ge utrymme åt nya aktörer. Myndigheter, institutioner och organisationer som Sida, SI, Konstnärsnämnden, Rikskonsertter och Exportrådet ska som hittills driva egna utlandssatsningar inom respektive myndighets verksamhetsuppdrag. Fonden inordnas organisatoriskt i Statens kulturråd.

Fonden ska:

- utgöra en fri resurs för förnyelse och utveckling av Sveriges internationella kulturkontakter
- utveckla det svenska kulturlivet genom att bidra till ökad internationalisering
- öka det svenska deltagandet i ett alltmer internationaliserat kulturliv
- stimulera och utveckla ett mångkulturellt perspektiv
- tillgodose och öka intresset utomlands för svensk kultur
- skapa ekonomiska möjligheter att driva större projekt som ett led i utvecklingen av långsiktiga internationella kulturkontakter
- informera berörda utlandsmyndigheter om utfallet av sin bidragsfördelning

Fonden ska fördela bidrag till:

- evenemang eller satsningar med inriktning på långsiktig uppbyggnad av kulturkontakter med specifika länder alt. inom särskilda konstformer, i synnerhet av tidigare icke-etablerat slag. Bidrag ska kunna ges för en period av flera år. Fonden ska kunna ge stöd till kultursatsningar i vid mening men särskilt beakta projekt och verksamheter vilka kan betecknas som gränsöverskridande och nydanande. Höga krav ska ställas på planering och kreativt innehåll, liksom på förankring i mottagarlandet. Fonden ska kunna ge bidrag till verksamhet i alla länder.
- aktiviteter som främjar Sverige som internationell kulturmötesplats. Bidragsgivningen inbegriper stöd till större internationella samproduktioner och större internationella festivaler och konferenser förlagda till Sverige.

Fondens styrelse utses av styrelsen för Statens kulturråd, i samråd med Svenska institutet och Sida.

I fondens styrelse ska finnas ingående kännedom om såväl svenskt som internationellt kulturliv samt goda kunskaper om Sveriges officiella kontakter och åtaganden utomlands, främst inom kultur-, utrikes-, handels- och biståndspolitik. Åldersspridningen inom styrelsen ska likaså vara god. När fonden är fullt utbyggd ska dess kansli ha högst fyra anställda, varav en fondsekreterare som också skall vara ledamot i styrelsen. Fondens kansli samordnas administrativt med Statens kulturråd.

Internationella kulturfondens organisation och strategiska inriktning fastställs i särskild förordning samt i regleringsbrev för Statens kulturråd. Fondens styrelse ska beakta behovet av prioriteringar under de närmaste åren, t.ex. temasatsningar med inriktning på vissa länder eller vissa genrer. Styrelsen fattar beslut om bidrag.

Underlag för beslut om bidrag ska vara: kulturlivets behov, efterfrågan på svenskt kulturliv utomlands och internationell kulturverksamhet i Sverige, kontakter med utvecklingsländer samt den Sverigefrämjande effekten. Fonden ska samråda med organ som bedriver utåtriktad verksamhet på området.

Föreningar, institutioner, organisationer och myndigheter kan ansöka om medel. Fonden ska arbeta flexibelt och fatta beslut minst sex gånger om året. Statens kulturråd ska i samråd med fondens styrelse utforma en ordning för fördelning av ansökningar mellan rådet och fonden. Bidrag som beviljas av fonden ska inte understiga 300 000 kronor.

Fonden ska kontinuerligt redovisa bidragsgivningen och informera om sin verksamhet och ansökningsförfarande, förslagsvis via annonser och egen hemsida.

Fonden utformas som en s.k. anslagsfond. Den bör initialt förfoga över minst 10 miljoner kronor. Efter 2–3 år bör den uppgå till ca 25 miljoner kronor. Därefter bör, enligt Ikus bedömning, en successiv utbyggnad av fonden ske som motsvarar regeringens ambition att satsa på ett ökat internationellt utbyte. Fullt utbyggd bör fonden kunna fördela 60 miljoner kronor årligen.

Skäl till förslaget

Det är Ikus uppfattning att svenskt kulturliv behöver en ny och rörlig resurs för det internationella kulturutbytet, en resurs som är tillgänglig för olika initiativ från det traditionella kulturlivets aktörer och institutioner men framför allt för kreativa förslag från mindre etablerade aktörer. En sådan resurs måste också möjliggöra ett långsiktigt, flerårigt åtagande. Fonden skulle bli en betydande faktor för stöd åt långsiktiga kulturkontakter.

Allteftersom kulturlivets institutioner blir mer internationellt inriktade ökar också deras behov av stöd. Symfoniorkestrar, körer, dans- eller musikteaterensembler och museer har - bl.a. av konstnärliga skäl - stort behov av att nå en internationell publik. Ofta är redan efterfrågan i utlandet stor. Denna del av deras verksamhet främjar bilden av Sverige som ett attraktivt kulturland. Särskilda insatser behövs för långsiktigt arbete med större projekt.

Till Sveriges förändrade utrikespolitiska situation hör att kultur har blivit en viktig kanal för långsiktiga internationella kontakter. Det är av kultur- och utrikespolitiska skäl viktigt att etablerade kontakter utvecklas, men också att kulturlivets egna önskemål beaktas. I dagsläget är t.ex. resurserna för kulturutbyte med Europa och Nordamerika underdimensionerade i förhållande till efterfrågan.

Fonden kommer att vara ett viktigt tillskott för ökat internationellt kulturutbyte eftersom den:

- möjliggör stöd till utlandssatsningar med aktörer från flera områden
- stimulerar nya aktörer att komma med kreativa förslag. Detta främjar pluralismen i den internationella satsningen: en mångfald projekt av olika karaktär ökar det internationella intresset och efterfrågan på svensk kultur
- även ger institutioner och myndigheter möjlighet att öka sin internationella verksamhet
- medger fleråriga åtaganden gentemot enskilda länder eller konstområden
- möjliggör bidragsgivning för större insatser
- saknar geografiska begränsningar
- tydliggör de statliga resursernas omfattning, fördelning och användning

16.3 Svenska institutet (SI)

Iku föreslår att Svenska institutet får följande huvuduppgifter:

- Sverigeinformation
- presentationer i utlandet av svenskt kultur- och samhällsliv
- ambassadservice för stöd till utlandsmyndigheterna i informations- och programverksamhet
- stöd till svenskundervisning i utlandet
- en samordningsfunktion i förhållande till Sveriges internationella kultur- och forskningsinstitut (se vidare 16.7.1)

SI förutsätts även fortsättningsvis ansvara för *Sverigeinformation* i utlandet. Uppdraget omfattar framtagande av material i tryckt och digital form, svar på frågor från utlandsmyndigheter och allmänheten, drift och utveckling av webbportalen www.sweden.se och intranätet www.sweden.se/promotion. Iku ser det som angeläget att kultur aspekten får ett utökat utrymme inom detta verksamhetsområde.

Svenska institutet ska initiera, organisera, driva och stödja *presentationer* av svenskt kultur- och samhällsliv i utlandet i samspel med utlandsmyndigheter och övriga NSU-organisationer. Det ska i dessa sammanhang hävda kulturens roll. Institutet ska kunna ansöka om bidrag från Internationella kulturfonden.

SI ska förfoga över en kärna av kvalificerade projektledare och dessutom ha möjlighet att anställa frilanskompetens. Rollen som huvudansvarig för Sverigefrämjandet förutsätter ett brett kontaktnät mot kultur, näringsliv m.m. Institutet ska ha en nära samverkan med bl.a. Internationella kulturfonden, Statens kulturråd, Rikskonserter, Konstnärsnämnden, Svenska Filminstitutet och Sida, samt vara en aktiv part i NSU. Det ska som övriga institutioner och myndigheter låta utvärdera sin projektverksamhet kontinuerligt.

Institutet ska ansvara för kontakterna mellan det svenska kultur- och samhällslivet och utlandsmyndigheterna. Hit hör besöksverksamhet och alla former av programstöd som utlandsmyndigheterna behöver.

Iku förordar att SI ingår avtal med lämplig bokhandel för övertagande av *Sweden Bookshop* och dess e-handel.

Iku föreslår vidare att följande överförs från SI till annan organisation:

- uppgifter inom utbildnings- och forskningsområdet, undantaget stöd till svenskundervisning i utlandet
- demokrati- och andra samhällsinsatser i Central- och Östeuropa och utvecklingsländer
- fördelning av bidrag till kulturutbyte (undantaget stöd inom ramen för egna Sverigepresentationer)
- stöd till översättning av svensk litteratur och dramatik och främjande av svensk litteratur i utlandet

Personal och organisation

Renodlingen av SI:s uppgifter förutsätter ändringar i organisation och kompetensprofil. Den tillsvidareanställda personalen ska ha kompetens inom information och projektledning; SI bör dock i ökad utsträckning arbeta med projektanställd personal. Tjänster förs från SI till andra myndigheter. De delar av institutets verksamhet som ligger inom de utbildnings- och forskningspolitiska områdena (med undantag för svenskundervisningen i utlandet) förs till myndighet under Utbildningsdepartementet. Resurser inom ramen för utvecklingssamarbetet (demokratifrämjande och andra samhällsinsatser) förs till andra myndigheter. Resurser inom litteraturverksamheten förs till Internationellt litteraturcentrum (se nedan).

Iku har låtit en oberoende konsult utreda SI:s organisation och ekonomi.¹ Av konsultens utredning drar Iku slutsatsen att institutets minskade uppdrag, i kombination med rationaliseringseffekter, kan resultera i ett minskat personalbehov om ca 30 tjänster. Vinster i form av besparingar som kan åstadkommas i och med en sådan omorganisation ska fördelas inom ramen för den internationella kulturverksamheten, varav en del till Internationella kulturfonden.

En samlökalisering av SI och Statens kulturråd skulle ge ytterligare besparingseffekter inom IT-stöd, reception, arkiv m.m. till förmån för respektive myndighets kärnverksamhet. Till detta förändringsperspektiv kommer att många av SI:s medarbetare avgår med pension under perioden 2005–2007.

De förändringar av SI:s uppdrag som föreslås innebär att institutets anslagsstruktur förenklas. Utgångspunkten ska vara att myndigheten får ett förvaltningsanslag och ett verksamhetsanslag. Vid större och långsiktiga externa uppdrag ska medel för tidsbe-

---

¹ Helene Elfwendahl, PM om Svenska Institutets kultursatsningar. Cogs & Links 2003.

gränsade personalförstärkningar och administration inräknas i uppdragen.

Skäl till förslaget

Svenska institutet, med sitt starka varumärke, sina väletablerade nätverk och sin betydande internationella kompetens, stärks för de viktiga Sverigefrämjande uppgifterna. Bidragshandlingen flyttas till andra organ. Arbetsfördelningen mellan berörda institutioner blir mera ändamålsenlig och verksamheten effektiviseras. Iku förordar att institutet får en tydlig kärnverksamhet, som också förklarar och klargör ansvarsfördelningen i bidragsgivning och utlandsverksamhet.

Institutets profil blir tydligare om ansvaret för utbildnings- och forskningssamarbete flyttas till annan myndighet. Det skulle också medföra en rationaliseringseffekt, som skulle kunna komma det internationella kulturutbytet till godo.

SI:s roll som hemmabas för utlandsmyndigheterna inom kultur- och samhällsområdena befasts. Institutet får ett tydligt uppdrag att betjäna ambassaderna och utlandsinstituterna. Dess fortsatta ansvar för Sverigeinformation samt besöksprogram ligger också nära utlandsmyndigheternas roll inom samhällsinformation och kunskapsutbyte. Utlandsmyndigheterna, Sveriges internationella kultur- och forskningsinstitut och svensklektorerna får en tydlig informationsförmedlare och samarbetspart på hemmaplan.

SI:s bokhandel *Sweden Bookshop* går med förlust. De flesta större bokhandlar i Stockholm (och andra städer) för Sverigelitteratur på engelska och andra språk i sitt sortiment; flera har därtill betydande e-handel. Iku förordar att SI lägger ned verksamheten och ingår avtal med lämplig bokhandel, så att bl.a. utlandsmyndigheternas behov av relevant material kan tillgodoses även i fortsättningen.

16.4 Internationellt litteraturcentrum

Iku föreslår att ett centrum, kallat *Internationellt litteraturcentrum*, inrättas för stöd och främjande av svensk litteratur.

SI:s nuvarande ansvar för stöd till översättningar och främjande av svensk litteratur i utlandet överförs till Statens kulturråd. Inom

rådet bildas ett internationellt litteraturcentrum för stöd till översättningar samt främjande av svensk litteratur utomlands. En mindre styrelse utses av styrelsen för Statens kulturråd i samråd med SI. Stor vikt läggs vid den utåtriktade verksamheten; härigenom uppnås en större slagkraft i de svenska utlandskontakterna på området. Informationen samlas och blir mera effektiv, och exporten av svensk litteratur främjas. Ett nära samarbete med bokförlag och författare förutsätts. Finlands och Norges respektive organisationer för litteraturfrämjande kan här tjäna som förebild.

Skäl till förslaget:

Svenska institutets och Statens kulturråds verksamheter inom litteraturområdet är näraliggande. Båda har behov av större resurser. Svenska institutets främjande av svensk litteratur i utlandet är mycket uppskattad och erkänd men har mindre resurser i jämförelse med exempelvis sin motsvarighet i de nordiska grannländerna. Att samla de statliga åtgärderna i en myndighet gör det möjligt att bättre utnyttja kompetensen och resurserna.

16.5 Statens kulturråd

Iku föreslår att:

- en fristående anslagsfond, benämnd *Internationella kulturfonden*, inrättas inom Statens kulturråd (se ovan 16.2)
- ett fristående centrum för översättningar och främjande i utlandet av svensk litteratur, benämnt *Internationellt litteraturcentrum*, inrättas inom Statens kulturråd (se ovan 16.4)
- Statens kulturråd får det kulturpolitiska samordningsansvaret för den internationella kulturverksamheten. Ansvaret inkluderar bl.a. att samla och sprida information kring svenska och utländska finansiärer av internationellt kulturutbyte; att följa och vid behov stödja utvecklingen av nätverk inom kulturområdet; att tillse att *Kulturnät Sverige* (www.kultur.nu) kan utnyttjas utanför landets gränser; samt att ansvara för att årliga utvärderingar av de statliga internationella kultursatsningarna görs

- den del av Sidas uppdrag till Svenska institutet som avser institutioners och gruppers kulturutbyte överförs till Statens kulturråd
- Statens kulturråd blir sammankallande organ för löpande samråd på myndighetsnivå om internationell kulturverksamhet
- Statens kulturråd tillsammans med Konstnärsnämnden, universitet och högskolor medverkar till att utbildning i internationell kulturmanagement byggs upp. Utbildningen ska ge kompetens för arbete i såväl i-länder som u-länder samt på myndigheter och institutioner i Sverige
- Statens kulturråd stärker sin internationella kompetens inom hela myndigheten och i syfte att inrätta en internationell enhet
- Statens kulturråd löpande informerar utlandsmyndigheterna om sin internationella bidragsgivning

Statens kulturråd ska i den internationella bidragsgivningen öka flexibiliteten genom omprioritering. Det ska integrera stöd till internationell verksamhet inom ordinarie bidragsgivning. Exempelvis ska Statens kulturråd ändra sina anslagsbestämmelser så att bidrag till fria grupper även kan avse internationell verksamhet.

Årliga anslag till internationella kulturorganisationer fördelas som hittills av Statens kulturråd. I anslagen bör medel för deltagande i internationella kongresser, konferenser och seminarier inkluderas. Iku förutsätter att Statens kulturråd genomför omprioriteringar och förändrar bidragsstrukturen med syfte att uppnå ökad rörlighet.

Statens kulturråd ska samråda med Internationella kulturfonden för en ändamålsenlig löpande ansvarsfördelning.

Den arbetsfördelning som föreslagits mellan Svenska institutet och Statens kulturråd förutsätter ett nära samarbete mellan myndigheterna. En *samlökalisering* skulle medföra betydande fördelar för kunskapsutbyte och resursutnyttjande. På sikt kan även en *administrativ sammanslagning* av myndigheterna komma att visa sig fördelaktig.

Den nya roll som Statens kulturråd kommer att spela kräver en översyn av hela organisationen. Rådet har mycket begränsad kompetens för internationellt arbete, varför en avsevärd kompetenshöjning kommer att bli nödvändig för att myndigheten ska kunna ta det ökade internationella ansvar som krävs.

Det är angeläget att de internationella kulturinstituterna i Visby kan ingå i nätverket *Sveriges internationella kultur- och forsknings-*

institut. I sin roll som bidragsgivare till instituten föreslås Statens kulturråd medverka till att detta kan realiseras.

Skäl till förslaget

Ett ökat internationellt kulturutbyte kräver att det kulturpolitiska ansvaret förtydligas och förstärks. Som ett led i detta får Statens kulturråd ett förstärkt internationellt uppdrag och en aktiv internationell roll. En tydligare arbets- och ansvarsfördelning i förhållande till Svenska institutet uppnås.

16.6 Konstnärnämnden

Iku föreslår att:

- Konstnärnämndens roll för det internationella utbytet förstärks. Nämnden ska ha ett samlat ansvar för ett ökat internationellt utbyte, utgående från de konstnärliga utövarnas villkor och initiativ
- Konstnärnämnden ska vara den centrala instans som stödjer enskilda konstnärers närvaro och verksamhet utomlands. Nämnden ska informera berörda utlandsmyndigheter om utfallet av bidragsgivningen
- Konstnärnämnden får i uppdrag att föreslå lämpliga former för internationellt utbyte efter förebild av IASPIS med inriktning på:
  - musik (tonsättare och musiker)
  - arkitektur, form och design (arkitekter, formgivare och konsthantverkare)
  - scenkonst (skådespelare, regissörer, scenografer, dansare och koreografer)
  - litteratur (författare och översättare)
- Nämnden via IASPIS och AIRIS-bidrag utvecklar sitt stöd till utbyte och samarbete mellan svenska och utländska konstnärer, och att de regionala ateljéprogrammen utvecklas i samverkan med värdkommunerna
- Konstnärnämnden övertar det uppdrag från Sida som Svenska institutet haft att fördela mindre bidrag till konstnärsutbyte med utvecklingsländer

- Konstnärsnämnden i samverkan med Statens kulturråd utökar sin kunskapsförmedling, sin rådgivning vid internationellt konstnärsutbyte och sin medverkan i utbildnings- och kompetensfrågor
- Konstnärsnämnden ansvarar för utländska besök inom bild- och formområdet
- Konstnärsnämnden även fortsättningsvis fördelar bidrag till kortfilmars deltagande i festivaler i utlandet
- Konstnärsnämnden behåller ansvaret för Art Hotel i Stockholm. Konstnärsnämnden bör ges i uppdrag att öka övriga kulturinstitutioners engagemang i Art Hotel i syfte att säkerställa en långsiktig ekonomisk bas för verksamheten
- Konstnärsnämnden förstärks med medel motsvarande en (1) tjänst, för ökad internationell verksamhet
- Konstnärsnämnden löpande informerar utlandsmyndigheterna om sin internationella bidragsgivning

Konstnärsnämnden föreslås enligt ovan få i uppdrag att med IASPIS som förebild, utforma kostnadsberäknade förslag till utbytesverksamhet inom olika områden. Förslagen bör utarbetas tillsammans med lämpliga samarbetspartner såsom t.ex. Rikskonserter, Svensk Form, Arkitekturmuseet, Dansens Hus, Riksteatern, Författarfonden och eventuellt olika författar- och översättarcentra i landet.

Skäl till förslaget

Konstnärsnämnden har, med tyngdpunkt på bildkonstområdet, utvecklat den internationella utbytesverksamheten IASPIS (*International Artists Studio Program in Stockholm*), grundad på konstnärernas egna behov. Bildkonstnärsfonden och nämndens arbetsgrupp för teater-, dans- och filmkonstnärer har därför omfördelat sina resurser för att kunna möta behoven. Verksamheten har haft stor betydelse för bildkonsten i Sverige och för den svenska konstens ställning utomlands. Det är angeläget att förstärka och utvidga nämndens ansvar för det internationella konstnärsutbytet och att pröva IASPIS-modellen inom flera konstområden.

16.7 Utlandsorganisationen

16.7.1 Sveriges internationella kultur- och forskningsinstitut

Iku föreslår inrättandet av ett nätverk kallat *Sveriges internationella kultur- och forskningsinstitut*.

I nätverket ska följande institutioner ingå: Svenskhemmet Voksenåsen i Oslo, Hanaholmens kulturcentrum utanför Helsingfors, Centre Culturel Suédois i Paris, Svenska institutet i Alexandria och de s.k. Medelhavsinstitutet (alltså Svenska institutet i Athen, Svenska institutet i Istanbul och Svenska institutet i Rom med stiftelsen San Michele på Capri). Härtill kommer Östersjöns författar- och översättarcentrum, Baltic Art Center och Visby internationella tonsättarcentrum. Efterhand kan även andra institut komma att fogas till denna grupp.

Varje institut behåller sin huvudman, målsättning och organisation men presenteras tillsammans, med en för nätverket specifik logotyp och webbportal. Instituterna får ett gemensamt uppdrag att inom ramen för sina stadgar/instruktioner främja svenskt kulturutbyte men behåller i övrigt sina nuvarande inriktningar. Svenska institutet (SI) får till uppgift att stödja nätverket.

Uppdragen till instituten kan sammanfattas enligt följande:

- att främja kulturutbytet mellan värdlandet och Sverige genom programverksamhet, företrädesvis fördelad över året
- att tillhandahålla Sverigeinformation som ett komplement till svensk utlandsmyndighet
- att inom kulturutbytet också utveckla samarbetet med svenska utlandsmyndigheter i värdlandet, i målsättning att uppnå synergieffekter och viss ansvarsfördelning
- att framstå som pro-aktivt inom kulturens område och sträva efter att bli en känd aktör i värdlandet genom en genomtänkt informationsstrategi riktad mot allmänhet, kulturliv och media i samarbete med Svenska institutet, Statens kulturråd, utlandsmyndigheterna i värdlandet m.fl.
- att utnyttja IT för att utveckla en attraktiv lokal webbplats, arbeta med e-post och e-nyhetsbrev etc.

De tre forskningsinstituterna (i Athen, Istanbul och Rom) har en gemensam administration i Sverige. Om även andra institut betjänas av denna administration kan samordningsvinster uppnås.

För de internationella kulturinstituten i Visby får särskilt uppdrag utformas, med hänsyn till deras geografiska och organisatoriska hemvist. Dessa utgör en betydelsefull del i det internationella konstnärsbaserade utbytet, och det är viktigt att Sverige tar ett fortsatt ansvar för detta. Trots att instituten etablerat sig internationellt är deras finansiering osäker.

Svenska institutets ansvar för stöd till nätverket *Sveriges internationella kultur- och forskningsinstitut* ska innefatta att:

- skapa och underhålla nätverkets gemensamma webbportal (länkad till *Kulturnät Sverige*)
- ta fram en för nätverket gemensam logotyp
- producera informationsmaterial om Sveriges internationella kultur- och forskningsinstitut på lämpliga språk
- skapa och tillhandahålla en ”plattform för Sverigeinformation” som ska kunna placeras vid varje institut (t.ex. en monter/bokhylla, tidskriftställ)
- tillhandahålla Sverigeinformation till instituten på samma sätt som man arbetar gentemot utlandsmyndigheterna
- erbjuda programverksamhet

Skäl till förslaget

De berörda instituten sorterar under Kulturdepartementet, UD och Utbildningsdepartementet, och har olika uppdrag och organisationsformer. Två (Rom och Athen) arbetar huvudsakligen med forskning inom antikens kultur- och samhällsliv, andra är inriktade på ett brett utbyte i samhälls- och kulturfrågor eller kulturfrämjande. De flesta instituten är relativt okända för svensk allmänhet och för svenskt kulturliv. I flera fall är de alltför lite kända också bland allmänheten i värdlandet. Med tanke på de avsevärda medel som tas i anspråk för att finansiera instituten borde deras profil höjas, såväl inom Sverige som i utlandet, och samarbetet mellan dem öka. Genom att ett gemensamt nätverk bildas kan de tillsammans spela en vital roll i Sveriges internationella kultur- och forskningsutbyte, samt dessutom få en stark Sverigefrämjande betydelse. En annan fördel med denna organisation är att vissa samordningsvinster kan göras i och med att instituten får en gemensam stödfunktion hos Svenska institutet. Den finska modellen med fristående men samverkande institut kan tjäna som en förebild i detta avseende.

16.7.2 Centre Culturel Suédois (CCS)

Iku anser att CCS:

- ska vara Sveriges och svenskt kulturlivs främsta plattform i utlandet för internationellt kulturutbyte
- genom fortsatt upprätthållande av höga kvalitetskrav ska värna sin trovärdighet inom svenskt och franskt kulturliv
- aktivt ska verka inom franskt kulturliv i hela Frankrike samt i det internationella kulturlivet i Paris, och söka samarbete med olika konstnärer och kulturinstitutioner till förmån för ett vidgat och fördjupat internationellt utbyte
- ska utveckla möjligheterna att erbjuda en plattform för kontakterna mellan Frankrike och Sverige också inom sektorerna utbildning och forskning
- ska vara en central och aktiv part i samarbetet med ambassaden och med andra svenska institutioner beträffande kulturella evenemang, strategisk planering av verksamhet och inriktning och kontakter över hela Frankrike
- i sin verksamhet ska erbjuda rum för såväl smalare som bredare kulturyttringar
- ska ha kompetens att samarbeta med olika sponsorer och utveckla kontaktytorna med t.ex. näringslivet för att möjliggöra breddad verksamhet
- ska utnyttja den senaste informationsteknologin och professionell marknadsföring i sitt utåtriktade arbete
- ska ha värdlandets invånare och kulturliv som främsta målgrupp. Dock bör verksamheten göras känd också i Sverige, bl.a. för att värna om att kontaktytorna hemåt vidgas
- aktivt ska söka nya målgrupper i Frankrike genom att erbjuda en bred och attraktiv programverksamhet

Iku föreslår att:

- CCS förblir en enhet inom Svenska institutet (SI) men med egen styrelse, utsedd av styrelsen för SI
- UD i sitt regleringsbrev för SI upprättar en särskild anslagspost för CCS, i vilken kulturcentrets ställning tydliggörs
- SI och Statens fastighetsverk tillsammans arbetar för en skyndsamt och allmän förbättring av lokalerna, vilka till stor del är slitna och delvis underutnyttjade

- de s.k. *Tessinstitutets samlingar* med tillhörande bibliotek ses över beträffande placering och presentation
- delar av specialsamlingen av konstituteratur i första hand fördelas till *Bibliothèque Nordique* i Paris
- den allmänna boksamlingen, referensbiblioteket, i lämpliga delar övertas av *Bibliothèque Nordique*
- CCS söker andra lokaler för sitt arkivmaterial
- hyrorna för gästlägenheterna höjs generellt. Hyresgästerna bör i ökad utsträckning engageras i verksamheten
- tillämpliga utrymmen ska kunna hyras ut för externa ändamål. En samordning mellan CCS och IASPIS kan eventuellt utvecklas vad gäller dessa utrymmen
- en personalplan görs upp, där hänsyn tas till behov av kreativa insatser och projektledning. Huruvida den nuvarande personalens kompetens tillgodoser de nya behoven bör samtidigt bedömas

Förutom att bereda plats för spetskompetens bör CCS också kunna ge utrymme åt ej redan etablerade unga kulturutövare och forskare.

Det vore därtill av intresse att se över möjligheterna till "gäst-tjänstgöring" vid CCS av tjänstemän vid svenska och franska kulturinstitutioner. Tjänsterna skulle lämpligen finansieras av den egna institutionen, men vara underställda direktören för CCS. Tanken vore att ytterligare fördjupa kontakterna mellan professionella miljöer i respektive land och att samtidigt bidra till internationaliseringen av svenska institutioner, eventuellt genom en roterande turordning för tjänstetillsättning vid CCS.

Skäl till förslaget:

CCS är Sveriges enda renodlade kulturhus i utlandet. Det erbjuder en mycket bred verksamhet som återspeglar svensk kultur och stimulerar till utbyte mellan Sverige och Frankrike. Verksamheten är betydelsefull för svenskt kulturliv som helhet och vänder sig dessutom till andra områden, såsom utbildning och forskning. CCS utgör också ett forum för vetenskapligt utbyte mellan de båda länderna. I Paris uppfattas CCS som ett av de ledande kulturhusen i landet. Det ingår sedan 2002 även i ett internationellt nätverk av kulturhus, med betydande samarbete. Remissvaren på ambassadör

Karl-Erik Norrmans utredning om CCS framtid från 2000 ger ett entydigt besked om att CCS spelar en viktig roll för utbytet mellan svensk och fransk kultur och forskning.

CCS verksamhet har genomgått en betydande breddning under de senaste åren, med inslag av kulturfrämjande insatser, ett utvecklat och växande samarbete med kommersiella kulturella intressen (de s.k. upplevelseindustrierna) och ett utvidgat samspel med näringslivet för att finna kompletterande former för finansiering av kärnverksamheten.

CCS roll inom Svenska institutets organisation behöver stärkas. Iku föreslår att UD skapar en särskild anslagspost för CCS i regleringsbrevet till SI, vidare att CCS får en egen styrelse med förankring i både svenskt och franskt kulturliv.

16.7.3 Kulturråden

Iku föreslår att:

- ökad flexibilitet eftersträvas beträffande såväl placering av kulturrådstjänsterna som anställningsperiodens längd
- ungefär hälften av kulturrådstjänsterna ska vara rörliga och kunna sättas in för begränsade perioder i länder där särskilda insatser behövs
- den föreslagna interdepartementala samrådsfunktionen (se ovan 16.1) lägger förslag till hur kulturrådstjänsterna ska fördelas.

Chefen för CCS i Paris är anmäld som kulturråd vid ambassaden och bör på praktiska grunder inräknas i gruppen av kulturråd.

Kulturråden ska ha en bred kompetens inom svenskt kulturliv men också vara väl förtrogna med tjänstgöringslandet och dess språk före anställningen. De ska vidare ha erfarenhet av utåtriktad uppsökande verksamhet samt vara pro-aktiva och operativa. Social kompetens och förmåga att skapa, utveckla och bevara nätverk är avgörande.

Kulturrådets uppgifter måste förtydligas (se bil. 7). Vidare bör tillträdande råd ha dokumenterad utbildning eller någon erfarenhet av informationsverksamhet, ekonomisk redovisning och utvärdering, marknadsföring eller projektledning. Därtill kommer kännedom om regler för offentlig upphandling vid svensk utlandsmyndighet och om sponsring.

Kulturråden ska arbeta efter en långsiktig (tre-sex år) och övergripande strategi, med såväl kultur- som Sverigefrämjande syfte. I strategin ska det svenska kulturlivets behov av vidgade och fördjupade kontakter med tjänstgöringslandet beaktas, såväl som det omvända förhållandet. Strategin ska utarbetas och stämmas av med Kulturdepartementet, Statens kulturråd, Utrikesdepartementet, Svenska institutet, utlandsmyndigheten, den eventuella företrädaren och i förekommande fall med Sida. Kulturråden ska regelbundet inkomma till berörda departement och institutioner med skriftlig problem- och åtgärdsfokuserad rapportering om sin verksamhet samt om för Sverige relevant utveckling inom kulturområdet i tjänstgöringslandet.

Kulturråden ska före stationeringen praktisera vid lämpligt departement eller myndighet (företrädesvis Svenska institutet och Statens kulturråd) och genomgå ett brett besöksprogram vid viktiga kulturinstitutioner. Tjänstgöringen ska avslutas med en noggrann överlämning till efterträdare, inklusive skriftlig sammanställning av verksamhet och kontaktytor.

16.8 Sida

Iku föreslår att:

- kultursamarbetet med fattiga länder förstärks
- Sidas bidrag till det internationella kulturutbytet utformas enligt de riktlinjer för biståndsverksamheten som föreslagits i Regeringens proposition *Gemensamt ansvar: Sveriges politik för global utveckling* (2002/03:122)

Kultursamarbetet med fattiga länder involverar ett 30-tal svenska kulturinstitutioner och organisationer. Arbetet har bidragit till att internationalisera det svenska samhället och genererat betydande goodwill hos FN, andra givare och i de mottagande länderna. Det har också medfört ett omfattande kulturutbyte, som dels handläggs inom respektive svensk samarbetsorganisation och dels genom Svenska institutet. För att stärka den internationella kunskapen och förmågan har Sida inrättat fortbildningskurser i internationella frågor för de svenska institutionerna.

Kultur har i ökande grad kommit att framträda som en viktig faktor inom förändrings- och utvecklingsarbete i biståndsländer, både som en del av ländernas fattigdomsbekämpning och demo-

kratiutveckling och i sin egen rätt. Iku noterar att Sida ger betydande stöd till kulturverksamhet och kulturutbyte utifrån en mångdimensionell fattigdomsanalys. Det innebär ett erkännande av att kultursamarbete i olika former skapar visioner, uttryck, debatter och mötesplatser, vilka alla är förutsättningar för samhällsförändring. Även svenska institutioner och kulturliv utvecklas i den dynamik som uppstår i kulturmötet. En fortsatt och fördjupad satsning på kulturutbyte med fattiga länder är ur detta perspektiv angelägen för alla parter.

Sida bör fortsatt kommunicera och informera om det svenska kultursamarbetet i utvecklingsländer för att goodwill och kunskap inte ska gå förlorad. Det är likaså viktigt att de kunskaper och erfarenheter som förvärvas i kulturutbytet med utvecklingsländer återförs till svenskt kulturliv, institutioner och myndigheter. Sida bör självklart ingå i det samarbete mellan kulturinstitutioner och den samordning av insatser som utredningen förordar.

Eftersom Iku även förordar att Svenska institutets bidragsgivning skall upphöra, och överföras till andra institutioner, föreslås de avtal Sida ingått med SI om bidragsgivning för kulturutbyte med utvecklingsländer föras till Statens kulturråd respektive Konstnärsnämnden. Iku förordar av samma anledning att UD uppdrar åt Sida att hantera de demokratiinsatser i Östeuropa och utvecklingsländer som tidigare legat på SI.

16.9 Rikskonserter

Iku föreslår att:

- Rikskonserter behåller nuvarande ansvar för internationell verksamhet inom musikområdet
- Rikskonserter även framgent bistår som musikproducent i statsceremoniella sammanhang såväl i Sverige som i utlandet
- Rikskonserter medverkar i Konstnärsnämndens uppdrag att pröva IASPIS-formen för konstnärsutbyte på musikområdet och inkomma med förslag till finansiering till Kulturdepartementet

Skäl till förslaget

Rikskonserter bedriver en betydande internationell verksamhet. Det är angeläget att denna fortsätter och kan utvecklas. Rikskonserter kan säkerställa (och utöka) denna verksamhet genom att ansöka om bidrag från Internationella kulturfonden för större internationella projekt.

16.10 Export Music Sweden

Iku föreslår att *Export Music Sweden* förstärks med medel motsvarande en (1) tjänst.

Skäl till förslaget

Pop och rock är musikgenrer inom vilken Sverige har nått stora internationella framgångar. Det är angeläget att landet bibehåller sin position. Detta förutsätter ett stöd framförallt till de artister som inte hunnit etablera sig internationellt.

Export Music Sweden utför med små resurser ett förtjänstfullt och efterfrågat internationellt arbete för att främja framför allt svensk populärmusik. Det stöd som ExMS kan erbjuda är viktigt i övergångsfasen mellan nationell och internationell verksamhet för utövarna. Den möjliggör också för många mindre men kvalitativt framstående aktörer som inte har egna stora skivbolag bakom sig att delta. ExMS, som saknar verksamhetsbidrag, skulle i och med denna resursförstärkning få bättre möjligheter till en permanent främjandeverksamhet.

16.11 Svenska Filminstitutet (SFI)

Svenska Filminstitutet har det övergripande filmpolitiska ansvaret och är den centrala främjaren av svensk filmexport.

Iku föreslår att:

- SFI och Svenska institutet (SI) gemensamt finner former för hantering av internationell filmdistribution så att såväl SI:s service till utlandsmyndigheterna som SFI:s internationella verksamhet tillgodoses

Film har en viktig ställning inom det internationella kultursamarbetet. Filmverksamhet är dessutom i högsta grad internationell i sig själv: mycket få filmprojekt är alltigenom svenska, då det ofta krävs utländska samarbetspartners för att realisera ett projekt. Till sammans med filmkonstens kommersiella särart ställer dessa förhållanden krav på särskilda insatser, långsiktighet och nya verktyg. Detta förutsätter i sin tur att SFI deltar aktivt på såväl ett strategiskt som ett operativt plan inom den internationella kulturverksamheten. De handelspolitiska aspekterna gör att SFI har ett påtagligt behov av att samarbeta inte endast med kulturinstitut och Sverigefrämjande organisationer utan också med exportfrämjande organ.

16.12 Museer, arkiv, kulturmiljövård, bibliotek m.m.

Iku föreslår inga organisatoriska förändringar.

De institutioner som Iku särskilt studerat är Riksarkivet, Riksantikvarieämbetet och centralmuseerna (i synnerhet Moderna Museet). Dessa institutioner har en omfattande internationell verksamhet med väl utbyggda nätverk. Verksamheten är i hög grad långsiktig och inriktad på kunskapsutveckling och uppbyggnad av infrastruktur. Flera av dem har ett väl etablerat samarbete med Sida. Deras verksamhet berörs i hög grad av internationella regelverk.

Institutionerna ska ha möjlighet att medverka i projekt som stöds av Internationella kulturfonden. Statens kulturråd ska ha ett regelbundet informationsutbyte med dessa institutioner.

Det är angeläget att institutionerna, i enlighet med vad som framgår i betänkandet, utnyttjar möjligheterna till samverkan i det internationella arbetet. Av stor vikt är bevakning av teknikutvecklingen när det gäller bevarande, tillgängliggörande och levandegörande av kulturarvet. Därtill kommer standardisering, terminologi av betydelse för Sverigeinformation, avtal och konventioner samt medverkan i EU:s stödprogram.

De berörda myndigheterna ska bidra till Sverigeinformation i samarbete med Svenska institutet och Statens kulturråd, inkl. www.sweden.se och www.kultur.nu, samt i övrigt i samverkan utveckla sin internationella verksamhet.

16.13 Utrikesdepartementet (UD)

Iku föreslår att:

- kulturfrågorna ges ökad tyngd inom utrikesförvaltningen.
- UD avsätter resurser till kompetenshöjande åtgärder för all personal med ansvar för press-, informations- och kulturfrågor.
- UD medverkar till att CCS och Svenska institutet i Alexandria kan ingå i nätverket Sveriges internationella kultur- och forskningsinstitut, liksom att verka för att på sikt också Generalkonsulatets i Istanbul sektion för turkisk-svenskt samarbete och det planerade kultur- och informationscentret i Sankt Petersburg skall kunna inkluderas i detta.
- överenskommelse ingås med Utbildningsdepartementet (U) om överföring från Svenska institutet av verksamhet inom utbildning och forskning till U:s ansvarsområde.
- UD ser över SI:s roll när det gäller stöd till verksamhet inom kultur- och samhällsområdet som syftar till att stärka demokratin i Central- och Östeuropa och främja ekonomisk och social utveckling i utvecklingsländerna.
- UD förtydligar och förenklar Svenska institutets regleringsbrev och anslag samt inrättar en särskild anslagspost för CCS.
- UD utvecklar formerna för integrering av s.k. kulturdiplomati (definition se nedan) i verksamheten
- UD tillsammans med Kulturdepartementet bildar en samrådsfunktion om den internationella kulturverksamheten
- UD avsätter medel över anslaget för Internationellt utvecklingsarbete till *Internationella kulturfonden*
- UD genom omfördelning av medel för Svenska institutet möjliggör viss finansiering av den Internationella kulturfonden och dess administration.
- UD ser över styrningen av Sidas kulturbistånd.

Skäl till förslaget

Kultur spelar en allt viktigare roll inom utrikespolitiken. UD har inlett ett betydelsefullt arbete inom kulturdiplomati² genom att inrätta institutet i Alexandria och centret i Istanbul (egentligen *Generalkonsulatets sektion för turkisk-svenskt samarbete*). Det finns

---

² (av eng. cultural diplomacy), användande av kultur som långsiktigt kontaktskapande och relationsbyggande medel vid etablerande och underhåll av internationella relationer.

all anledning att gå vidare österut på denna inslagna linje: det politiska tillståndet i Mellanöstern, Sveriges traditioner inom krishantering och de många nuvarande - och blivande - svenska medborgarna med rötter i dessa länder är betydelsefulla element i detta sammanhang.

En naturlig förutsättning för en sådan vidareutveckling är att UD avsätter större medel för PIK-verksamhet vid utlandsmyndigheterna, men även genom s.k. särskilda uppdrag över anslaget för Internationellt utvecklingssamarbete. Ett antal utlandsmyndigheter i ovannämnda regioner och andra lämpliga utvecklingsländer bör följaktligen få särskilda uppdrag att utveckla de kulturdiplomatiska förbindelserna, tillsammans med anslag för att realisera uppdraget. Sådan extra anslagstilldelning ska inte påverka de anslag som andra utlandsmyndigheter uppstår.

UD ska se till att det i departementets olika enheter och på utlandsmyndigheterna finns tillräcklig kompetens inom kulturområdet. Personal som ska arbeta med s.k. PIK-frågor vid utlandsmyndigheterna ska genomgå obligatorisk utbildning inför utlandsstationering. Statens kulturråd, SI, Rikskonserter ska tillsammans med andra berörda medverka i denna utbildning. Utlandsmyndigheterna ska ha kunskaper om villkoren för information och marknadsföring av kultur samt kunna föreslå olika svenska satsningar.

UD ska föra en kulturdialog med ambassaderna, ta in rapporter m.m. och delge dessa Kulturdepartementet, SI, Statens kulturråd m.fl., samt ha det övergripande ansvaret för kultursatsningar enligt Sverigefrämjande och biståndspolitiska mål.

Svenska institutet har ett betydande uppdrag av UD inom ramen för det internationella utvecklingssamarbetet att stödja demokratiutvecklingen i Central- och Östeuropa, genom bidragsgivning för kulturutbyte eller insatser inom andra samhällsområden. SI har också uppdrag från Sida att stödja samhällsinsatser och kulturutbyte med utvecklingsländer. Den renodling av SI:s verksamhet som Iku förordar innebär att SI inte längre skall ha uppdrag inom de biståndspolitiska målen, varför denna verksamhet bör överföras till andra institutioner.

16.14 Kulturdepartementet

Iku föreslår att:

- Kulturdepartementet avsätter medel till *Internationella kulturfonden*
- Kulturdepartementet ser över sin kompetens på området internationella relationer i syfte att bl.a. inrätta en internationell enhet
- Kulturdepartementet tillsammans med Utrikesdepartementet bildar en samrådsfunktion om den internationella kulturverksamheten, med Kulturdepartementet som sammankallande
- Kulturdepartementet medverkar till att Svenskhemmet Voksenåsen och Hanaholmens kulturcentrum kan ingå i nätverket *Sveriges internationella kultur- och forskningsinstitut*
- Kulturdepartementet tydliggör och förstärker det internationella uppdraget för myndigheter inom sitt ansvarsområde

Kulturdepartementet har det övergripande ansvaret för riktlinjerna för den internationella kulturverksamheten och för utformning och genomförande av strategier. Kulturdepartementet har också att ge uppdrag för internationell verksamhet till samtliga myndigheter under departementets ansvarsområde.

Kulturdepartementet ska (i samråd med andra departement) utforma det kulturpolitiska agerandet i EU, Unesco, Europarådet, göra omvärldsanalyser, följa utvecklingen av internationella avtal, konventioner och direktiv. Det ska ta del av forskning inom det internationella kulturpolitiska området och övervaka kompetensfrågorna inom området.

I övrigt hänvisar Iku till lagda förslag om Internationella kulturfonden och kulturråden.

16.15 Utbildningsdepartementet

Iku föreslår att:

- Utbildningsdepartementet ingår en överenskommelse med UD om en överföring av Svenska institutets verksamhet inom utbildning och forskning (undantaget svenskundervisningen i utlandet) till organ inom det egna departementets ansvarsområde

- Utbildningsdepartementet medverkar till att de tre s.k. Medelhavsinstituterna samt Stiftelsen San Michele kan ingå i nätverket *Sveriges internationella kultur- och forskningsinstitut*

16.16 Finansiering av Ikus förslag

Iku föreslår förändringar i den statliga organisationen för internationell kulturverksamhet. Dessa förändringar är genomförbara inom nuvarande budgetramar. Vad som krävs är omfördelningar av resurser och rationaliseringar.

Omfördelningar av resurser

Medel omfördelas, inom och mellan de statsbudgetära utgiftsområdena 17 (Kultur, medier, trossamfund och fritid), 5 (Internationell samverkan) och 7 (Internationellt bistånd). Medel över utgiftsområde 24 (Näringsliv) borde också kunna komma ifråga eftersom Internationella kulturfonden skall kunna stödja evenemang och presentationer som spänner över flera politikområden. I första hand krävs dock omfördelningar inom utgiftsområde 17. Detta är nödvändigt för att Internationella kulturfonden, som initialt ska fördela 10 miljoner kronor per år, ska uppnå den föreslagna slutnivån 60 miljoner kronor per år.

Rationaliseringar och effektiviseringar

Ikus utgångspunkt är att Svenska institutet ska renodla kärnverksamheterna *Sverigeinformation* och *Sverigepresentation*. Iku har svårt att göra en mer ingående bedömning av hur stora resurser SI behöver för att driva kärnverksamheterna i ett långsiktigt perspektiv, men gör uppskattningen att behovet inte överstiger 50 tjänster (exkl. CCS). Några av dessa ska avse visstidsanställda projektledare. SI har ca 80 tjänster exkl. CCS.

Enligt Ikus uppfattning ska den del av personalen som ansvarar för ledning, administration och service inte överstiga 25 procent av den totala bemanningen, vilket i detta fall betyder medel motsvarande ca 13 tjänster. I förhållande till nuvarande organisation är detta en minskning med ca 10 tjänster. Detta utrymme bör utnyttjas dels för att bygga upp internationella kulturfonden (medel

motsvarande 4 tjänster). Vidare omfördelas medel för tjänster inom SI till Internationella kulturfondens sekretariat (2 tjänster) samt *Export Music Sweden* (1 tjänst).

För uppbyggnad av fondsekretariatet krävs vidare en överföring från Rikskonserter av medel motsvarande en tjänst. Iku förutsätter att Rikskonserter genom rationaliseringar kan frigöra detta resursutrymme.

Överföringar av arbetsuppgifter

Iku förslag förutsätter att Utrikesdepartementet medverkar till att arbetsuppgifter förs från Svenska institutet till Statens kulturråd och Konstnärsnämnden. Det innebär också att medel för tjänster med vidhängande kostnader i motsvarande mån förs från Svenska institutet till dessa organisationer.

Kommittédirektiv

Internationell kulturverksamhet

**Dir.
2002:113**

Beslut vid regeringssammanträde den 29 augusti 2002.

Sammanfattning av uppdraget

En särskild utredare skall göra en översyn av de statliga insatserna för internationell kulturverksamhet. I uppdraget ingår att kartlägga hur den svenska internationella kulturverksamheten bedrivs för närvarande samt att analysera hur denna påverkas av faktorer och förändringar i Sverige och i omvärlden. Utredaren skall även lämna förslag till hur de svenska statliga insatserna skall utformas.

Bakgrund

Att främja internationellt utbyte och samarbete på kulturområdet är en viktig del av den nationella kulturpolitiken. Ett uttryck för detta är att det är ett kulturpolitiskt mål att främja internationellt kulturutbyte och möten mellan olika kulturer inom landet (prop. 1996/97:3, bet. 1996/97:KrU:1, rskr. 1996/97:88) bl.a. för att öka kulturspridningen, delaktigheten och stimulera den konstnärliga utvecklingen.

Internationell kulturverksamhet är sedan länge ett inslag även inom andra politikområden. Presentationen av svensk kultur och stöd till kulturutbyte med andra länder är viktiga inslag i det allmänna Sverigefrämjandet och i insatserna för att främja handelsutbytet med andra länder. Kultur är också ett inslag i den svenska biståndsverksamheten. Detta har bl.a. kommit till uttryck i en proposition om informations- och erfarenhetsutbytet med utlandet (prop. 1978/79:147, bet. KrU 1978/79:31, UU 1978/79:3, rskr. 1978/79:347 och 348).

Den internationella kulturverksamheten har genom åren varit föremål för flera utredningar. Ofta har kulturutbytet då behandlats som en komponent i det större erfarenhetsutbyte med omvärlden

som Sverige är engagerat i, samtidigt som det har konstaterats att kulturutbytet kan motiveras av olika intressen och syften. En utredning som i hög grad har haft inflytande på den internationella kulturverksamheten är utredningen om det svenska kultur- och informationsutbytet (den s.k. SIK-utredningen) som 1978 lämnade betänkandet Kultur och information över gränserna (SOU 1978:56). Tio år senare bearbetade en ny utredning dessa frågor i ett betänkande med namnet Sverigeinformation och kultursamarbete (SOU 1988:9). År 1994 presenterades ett utredningsbetänkande med inriktning på internationell kultur med titeln Vår andes stämma - och andras (SOU 1994:35). Även Kulturutredningen, som avlämnade sitt betänkande kort därefter, berörde de internationella kulturfrågorna (SOU 1995:85). Vid Unesco-konferensen i Stockholm 1998 antogs en internationell handlingsplan för kulturpolitik för utveckling, den s.k. "Stockholm Action Plan".

Ytterligare andra utredningar och propositioner har under det senaste decenniet berört det internationella kulturutbytet som en del i en större helhet. I januari 2001 har en promemoria om press- och kulturråden samt en översyn av Svenska kulturhuset i Paris (CCS) överlämnats till Utrikesdepartementet. I mars 2002 överlämnade en parlamentarisk utredning sitt betänkande om Sveriges politik för global utveckling (GLOBKOM, SOU 2001:96).

Svenska institutet, den samordnande statliga myndigheten på området, hanterar internationella kulturfrågor och projekt som ofta har koppling till flera politikområden. Statens kulturråd, Riksantikvarieämbetet, Riksarkivet och Konstnärsnämnden med sitt internationella ateljécentrum IASPIS är exempel på myndigheter inom kultursektorn med eget ansvar för internationell kulturverksamhet. Vidare bedriver kulturinstitutioner som Svenska rikskonserter, Svenska Filminstitutet, museimyndigheter, teatrar m.fl. samt ett flertal andra organisationer internationell kulturverksamhet med statligt stöd. Även Sida har sedan mitten av 1980-talet i växande omfattning inkluderat kultur i sin verksamhet.

Behovet av en översyn

Sveriges kontakter med utlandet har ökat i omfattning under det senaste decenniet, inte bara på statlig, regional och kommunal nivå, utan också mellan företag, organisationer och privatpersoner. Sam-

tidigt som Sveriges omvärldsberoende har ökat, har stora förändringar ägt rum i vår omvärld.

Händelserna i vårt geografiska närområde 1989, då muren mellan Öst- och Västeuropa föll, har lett till nya kontaktytor mellan de europeiska folken och innebär att nya politiska dimensioner utvecklas. Bland annat har Östersjö- och Barentsområdena fått ökad tyngd i svensk politik.

Det svenska medlemskapet i EU har medfört regelbundna kontakter med övriga medlemsländer och numera i allt större utsträckning även med kandidatländerna. Inom kulturområdet stöder EU:s kulturprogram Kultur 2000 projekt som innebär samverkan mellan kulturarbetare från minst tre medlems- eller kandidatländer. EU:s strukturfonder förmedlar betydande resurser för investeringar och utveckling inom framför allt kulturarvsområdet. Statliga myndigheter ansvarar för information om dessa bidragsmöjligheter.

Öppnare gränser i Europa och ett ökat resande, ett ökat informationsutbyte bl.a. genom användningen av Internet samt medieutvecklingen med nära koppling till den internationella kultur- och varumärkesindustrin har blivit en del av vardagen, särskilt för de unga. Det är en utveckling som innebär nya möjligheter och nya risker, inte minst på kulturområdet.

I Sverige förmedlas i dag modersmålsundervisning på nästan 130 språk. Denna språkliga mångfald motsvaras av en rik kulturell mångfald och hör samman med den omfattande invandring som ägt rum sedan förra seklets mitt. Den kulturella mångfalden i Sverige är en till stora delar ännu outvecklad resurs i samhället som motiverar och möjliggör nya former av internationella kontakter.

Internationaliseringen har påverkat kulturlivet i minst lika hög grad som andra samhällssektorer. Den konstnärliga utvecklingen står i ett starkt beroendeförhållande till internationella impulser. Kontakter med kollegor, institutioner och publik i andra länder stimulerar hela det nationella kulturlivet. Större resurser läggs därför på att stödja kulturutbytet mellan Sverige och omvärlden samtidigt som kulturmyndigheter fått ett ökat internationellt ansvar. Efterfrågan på svensk kultur har ökat utomlands.

När ambitionerna på senare tid har höjts inom handels- och investeringsfrämjandet har detta ibland lett till satsningar med både kulturellt och näringslivsfrämjande innehåll, bl.a. inom musik och design.

Samtidigt har en ny syn etablerats inom biståndspolitiken som betonar kulturens betydelse för demokratiprocesser, nätverks-

processer samt för social och ekonomisk utveckling. Det kultursamarbete som bedrivs inom detta område har i allt högre grad formen av partnerskap, som bygger på en med samarbetslandet gemensam och långsiktig vision av utvecklingen, inom ramen för de övergripande biståndspolitiska målen.

Utrikesdepartementet och Kulturdepartementet tog 1998 initiativ till projektet Partnerskap för kultur för att, med kulturen som bas, främja yttrandefrihet, kulturell mångfald, demokrati och ömsesidig säkerhet i Östersjöländerna, Vitryssland och Ukraina. Ett stort antal seminarier och samarbetsprojekt som har vänt sig till kulturarbetare, beslutsfattare och politiker i dessa länder har genomförts fram till och med 2001.

Det kulturutbyte Sverige har med länder utanför Europa och utanför vår traditionella kulturgemenskap har fått en allt större betydelse. Ofta har kulturen öppnat möjligheter till dialog och samarbete där annat utbyte varit svårare att få till stånd. Ett exempel på detta är det s.k. Euro-islamprojektet, som inleddes vid mitten av 1990-talet, där kulturen haft en framskjuten plats. Projektet innebar bl.a. att kultursamarbetet med länderna i Mellanöstern och Nordafrika förstärktes, med Svenska institutet och Sida som organisatörer.

I samband med det svenska ordförandeskapet i EU har svenska kulturprojekt genomförts utomlands i betydande omfattning och med stor bredd som ett led i en integrerad press-, informations- och kultursatsning. Härigenom har nya kontaktytor och värdefulla erfarenheter av att arbeta med svensk kultur utomlands utvecklats.

Utvecklingen har alltså inneburit att nya motiv och prioriteringar lagts till de tidigare, samtidigt som antalet insatser och aktörer inom det internationella kulturområdet ökat väsentligt. Förutom att myndigheter och institutioner har fått fler uppgifter på det internationella området har mer informella kontakter och nätverk mellan kulturarbetare i Sverige och i utlandet utvecklats och fått en större betydelse än tidigare. En hög förändringstakt och mer direkta internationella kontakter ställer också krav på snabbhet och flexibilitet hos det offentliga stödet. De statliga insatserna har utvecklats i vissa delar, men inte från en genomtänkt och aktuell helhetssyn. Det finns också skilda målsättningar inom olika berörda politikområden, vilket får konsekvenser för den internationella kulturverksamheten.

Sammantaget finns det mot denna bakgrund skäl att se över de grundläggande principer och mål som i dag vägleder statliga in-

satser på det internationella kulturområdet, verksamhetens organisation, ansvarsfördelningen mellan olika departement, myndigheter och institutioner både hemma och utomlands samt fördelningen av resurser.

Uppdraget

En särskild utredare skall göra en översyn av de statliga insatserna för internationell kulturverksamhet.

Utredaren skall kartlägga de nuvarande svenska insatserna för internationell kulturverksamhet, såväl den verksamhet som vägleds av de kulturpolitiska målen, som den som utgår från utrikespolitiska, handelspolitiska och biståndspolitiska mål. Utredaren skall redogöra för de insatser på kulturområdet som görs inom ramen för det reguljära kulturutbytet, allmänt Sverigefrämjande, handels- och investeringsfrämjande, biståndsverksamhet, utbildning och forskning liksom för internationell kultursamverkan inom EU och Norden. Formerna för samordning mellan dessa områden skall också redovisas liksom de skilda synsätt och prioriteringar som kan förekomma. De mål som vägleder insatserna bör analyseras med avseende på hur de är inbördes förenliga. De viktigaste statliga och icke-statliga aktörerna på området skall redovisas, liksom deras uppdrag och arbetssätt samt vilka ekonomiska och andra resurser de har.

Utredaren skall vidare analysera de faktorer och förändringar i Sverige och i omvärlden som påverkar den internationella kulturverksamheten. Uppgifter skall inhämtas om hur andra länder som utredaren finner särskilt relevanta har valt att bedriva motsvarande verksamheter.

Mot denna bakgrund skall utredaren föreslå hur de svenska statliga insatserna för internationell kulturverksamhet skall utformas och föreslå de mål som skall vara vägledande för verksamheten. Utredaren får lämna förslag om reviderade uppdrag till befintliga myndigheter och institutioner, liksom om nya modeller för samordning samt förändrad ansvars- och resursfördelning. Det ingår också i utredarens uppdrag att vid behov föreslå en förändrad organisation och ändrat huvudmannaskap för nuvarande verksamheter inom området.

Utredaren skall lämna förslag till hur det framtida arbetet med kulturfrågor bör bedrivas vid utlandsmyndigheter och i andra

statliga och statligt finansierade institutioner i utlandet. I dessa delar skall utredaren ta hänsyn till de analyser och förslag som finns i de två rapporter om press- och kulturråden resp. Svenska kulturhuset i Paris (CCS) som lämnades till Utrikesdepartementet i januari 2001. För utredarens arbete gäller kommittéförordningen (1998:1474). Om utredaren lämnar förslag med kostnadskonsekvenser skall förslag till finansiering anges.

Arbetsformer

Uppdraget skall redovisas senast den 31 oktober 2003. Utredaren skall samråda med berörda statliga myndigheter liksom med andra berörda institutioner, organisationer och friare aktörer på området.

(Kulturdepartementet)

Mål inom enskilda politikområden

Riksdag och regering har i olika sammanhang formulerat målen för kulturpolitiken, utrikespolitiken, biståndet samt handels- och näringspolitiken.¹ I följande text görs en kort sammanfattning av dessa.

Målen för den nationella *kulturpolitiken* är att:

- värna yttrandefriheten och skapa reella förutsättningar för alla att använda den,
- verka för att alla får möjlighet till delaktighet i kulturlivet och till kulturupplevelser samt till eget skapande,
- främja kulturell mångfald, konstnärlig förnyelse och kvalitet och därigenom motverka kommersialismens negativa verkningar,
- ge kulturen förutsättningar att vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft i samhället,
- bevara och bruka kulturarvet,
- främja bildningssträvandena, samt
- främja internationellt kulturutbyte och möten mellan olika kulturer inom landet.

Inom *utrikes- och säkerhetspolitiken* är de övergripande målen att:

- säkerställa Sveriges intressen i förbindelserna med andra länder, och
- bidra till konfliktlösning, civil krishantering och förebyggande av väpnade konflikter, samt att stärka skyddet för mänskliga rättigheter och humanitär rätt.

Andra mål inom utrikespolitiken relevanta för internationell kulturverksamhet är att:

- skapa goodwill och förtroende för Sverige,

---

¹ Se t.ex. prop. 1996/97:3, bet. 1996/97:krU1, rsk. 1996/97:129 och prop. 2002/03:122

- öka kunskaperna om och intresset för det svenska samhället och den svenska kulturen i andra länder, samt att
- öka kontakterna och utbytet mellan institutioner och enskilda i Sverige och motparter i andra länder inom kultur, utbildning, forskning och samhällsliv i övrigt.

Inom *biståndspolitiken* är det övergripande målet att:

- höja de fattiga folkens levnadsnivå

Delmålen är:

- Resurstillväxt
- Ekonomisk och social utjämning
- Ekonomisk och politisk självständighet
- Demokratisk samhällsutveckling
- Framsynt hushållning med naturresurser och omsorg om miljön
- Jämställdhet mellan kvinnor och män

Andra mål inom biståndspolitiken relevanta för internationell kulturverksamhet är att:

- främja en hållbar utveckling, fördjupad integration och partnerskap i Östersjöområdet och dess omgivning, utifrån behoven i samarbetsländerna och med utnyttjande av den svenska resursbasen,
- bidra till att stärka demokratiska strukturer samt att främja en demokratisk kultur och ett aktivt medborgerligt deltagande genom utbyte och samarbete mellan Sverige och samarbetsländerna,
- med ett rättighetsbaserat och genusmedvetet förhållningssätt, skapa hållbara förutsättningar för social utveckling och trygghet, samt att
- främja kulturell mångfald, skapande verksamhet, samt en hållbar utveckling baserad på respekt för de mänskliga rättigheterna. Det mångdimensionella fattigdomsbegreppet, hiv/aids-problematiken och jämställdhet mellan könen skall prägla arbetet. Insatser för fredsbevarande arbete skall utvecklas.

Inom *utrikeshandel och investeringsfrämjande* är det övergripande internationella målet:

- en effektiv inre marknad och en öppen handelspolitik inom EU, ett förstärkt multilateralt handelssystem inom WTO, ökad svensk export och ökade utländska direktinvesteringar i Sverige.

Andra mål inom handels- och investeringsfrämjandet relevanta för internationell kulturverksamhet är att:

- skapa tillväxt, sysselsättning och utveckling i Sverige genom att underlätta för svenskt näringsliv att hävda sig på de internationella arenorna,
- främja export, import och utländska investeringar i Sverige samt förstärka bilden i utlandet av Sverige som ett modernt, öppet, framtidsorienterat välfärdssamhälle, samt att
- internationellt marknadsföra högteknologiska områden och nya branscher där Sverige och svenska företag har en särskild kompetens, däribland upplevelseindustrin.

Urval av internationella avtal, Unesco-konventioner, EU-direktiv och EU-resolutioner m.m.

Underlag för nedanstående förteckning har lämnats av Ikus experter.

1. FN

Unescos universiella deklaration om kulturell mångfald, 2001.

WIPO-fördraget om upphovsrätt (WIPO Copyright Treaty, WCT), 1996.

WIPO-fördraget om framföranden av verk och fonogram (WIPO Performances and Phonograms Treaty, WPPT), 1996.

TRIPS-avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter, 1994 (Sverige anslöt sig 1996).

Recommendation for the Protection of Movable Cultural Property, 1978.

Konventionen om skydd för världens kultur- och naturarv, Världsarvskonventionen, 1972 (Sverige anslöt sig 1985).

Konventionen om åtgärder för att förbjuda och förhindra olovlig införsel, utförsel och överlåtelse av äganderätten till kulturegen-
dom, 1970 (Sverige anslöt sig 2002).

Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, 1966 (Sverige anslöt sig 1971).

Romkonventionen om skydd för utövande konstnärer, framställare av fonogram samt radioföretag, 1961 (Sverige anslöt sig 1962).

Konventionen om skydd för kulturföremål i händelse av väpnad konflikt, Haagkonventionen 1954 (Sverige anslöt sig 1985).

Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk, 1886 med ändring 1971 (Sverige anslöt sig 1904).

2. WTO

WTO/Gats-avtalet, allmänna tjänstehandelsavtalet, 1995.

3. Europarådet

Europeiska Landskapskonventionen, Florens, 2000.

Europeisk konvention om skydd för det arkeologiska arvet (reviderad), Valetta, 1992.

Konventionen om skydd för byggnadskulturarvet i Europa, Granada, 1985.

Konvention till skydd för enskilda vid automatisk databehandling, 1980.

Recommendation of the Committee of Ministers to member states on European policy on access to archives.

4. EU

EU-artiklar:

Artiklar i EG-fördraget (kulturartikel 151 m.fl.).

EU-direktiv:*Upphandling:*

97/52/EG (ändringar 93/36/EEG, 93/37/EEG och 92/50/EEG), 98/4/EG (ändringar i 93/38/EEG) samt 89/665/EEG och 92/13/EEG (rättsmedelsdirektiven).

93/96/EEG, varor.

93/37/EEG, byggnadsentreprenader.

93/38/EEG, varor, byggnadsentreprenader och tjänster inom försörjningssektorerna vatten, energi, transport och telekommunikation.

Upphovsrätt:

Sju EU-direktiv på upphovsrättsområdet har antagits varav det senaste om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället (01/29/EG).

Databaser/personuppgifter:

96/9, rättsligt skydd för databaser.

95/46/EG, skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter.

Kulturföremål:

93/7/EEG, ang. återlämnande av kulturföremål som olagligen förts bort från en medlemsstats territorium.

Rådets förordning EEG nr 3911/92 av den 9 december 1992 om export av kulturföremål. Ändrad enligt rådets förordning (EG) nr 2469/96 och ändring av bilagan till förordning (EEG) nr 3911/92 om export av kulturföremål.

Skatter:

77/388/EEG, EU:s sjätte mervärdesskattedirektiv.

TV:

89/552/EEG, 'TV utan gränser', (ändring 1997).

EU-resolutioner:

Resolution om utvecklingen inom den audiovisuella sektorn, 2002.

Resolution om kulturen och kunskapssamhället, 2002.

Resolution om en ny arbetsplan för det europeiska samarbetet på kulturområdet, 2002.

Resolution om bevarande av framtidens minne - bevarande av digitalt innehåll för kommande generationer, 2002.

Resolution om informations- och erfarenhetsutbyte om yrkeskonstnärers villkor i samband med EU:s utvidgning, 2001.

ArtGenda

www.artgenda.com

Nätverket startade i Köpenhamn 1996 och har utvecklats till en biennial där konstnärer, musiker m.fl. mellan 18 och 30 år medverkar. Syftet är att stimulera unga konstnärliga utövares internationella utveckling.

Artists&Artists

En grek-turkisk cypriotisk KLYS-organisation som bildades 1999 på initiativ av svenska KLYS.

Asia-Europe Museums Network (ASEMUS)

www.asemus.org, www.smvk.se

Nätverket bildades 2001 och omfattar f.n. ett 50-tal museer i Asien och Europa. Statens Museer för Världskultur (SMVK) tog initiativ till nätverket, och koordinerar dess arbete genom att svara för sekretariatsfunktionen fram t.o.m. 2004.

Association of Castles and Museums around the Baltic Sea

www.baltic-castles.org

Organisationen bildades 1991 och syftar till ett närmare samarbete mellan fästnings- och slottsmuseer runt Östersjön.

BALCON – Development through Conservation of Cultural Heritage in Baltic Sea Region

www.balcon.net

Ett nätverk från 1992 för arbete med kulturarv och regional hållbar utveckling runt Östersjön.

Baltic Writers Council

www.bcwt.org

Ett nätverk för författar- och översättarsammanslutningar från framför allt Östersjöregionen.

The Black Sea Writers and Translators Council

www.literarycentre.gr

Ett författarråd med länderna kring Svarta havet som medlemmar.

CRAC - Creative Room for Art and Computing

www.crac.org

Nätverket startade 1997 och har omkring 250 medlemmar. CRAC är ett medialabb för verksamma konstnärer inom digital teknik som etablerat sig både på Internet och i Stockholm, Visby, Oslo, Tallinn, Helsingfors, Riga och Vilnius.

DanceWeb

www.dancewebeurope.net, www.danceweb.at

DanceWeb har funnits sedan mitten av 1990-talet och är baserat i Wien. Det är ett nätverk mellan dansare, koreografer, danskompanier, institutioner och danspedagoger. Konstnärsnämnden samarbetar med DanceWeb kring arbetsvistelser för koreografer.

DLM Forum

www.europa.eu.int/ISPO/dim

Ett tvärvetenskapligt nätverk inom ramen för EU:s informationsverksamhet avseende arkiv och elektronisk dokumenthantering. Nätverket bildades 1996 och består av EU:s medlemsländer, med undantag för Grekland.

Drama Tool

www.dramatool.org

Drama Tool är ett digitalt nätverk som är under utveckling i östra Afrika och västra Sverige och där teaterarbetare via Internet har en direkt dialog och erfarenhetsutbyte om teater och teaterns roll i samhället, förutom att vara direkt kapacitetsbyggande.

East African Theatre Institute

Ett Sidafinansierat nätverkssamarbete mellan teater-, dans- och musikorganisationer/grupper samordnade av Älvsborgsteatern/Länsmusiken i Sverige och Eastern Africa Theatre Institute i Östafrika. Perioden 2002–03 är en pilotfas. Nätverket beräknas därefter inkludera olika fortbildningsinsatser liksom möten och turnéutbyte.

Elia – European League of Institutes of the Arts

www.elia-artschools.org

Nätverket bildades 1990 och har ca 350 medlemmar i 47 länder. Det är ett oberoende nätverk av utbildningsinstitut inom alla konstarter.

EU Net Art

www.eunetart.org

Ett nätverk från 1991 för barn- och ungdomskultur med över 100 organisationer från ca 28 länder.

Europa Cinemas

www.europa-cinemas.org

Ett nätverk med biografer i Sverige och Europa som arbetar för att främja europeisk film på biografer. Nätverket bildades 1992.

Europe Jazz network

www.ejn.it

Nätverket bildades 1987 och är det första elektroniska nätverket inom kulturområdet.

Europe Jazz Odyssey

www.europejazzodyssey.org

Ett nybildat nätverk för främst experimentell jazz, med säte i Paris.

European Association of Archaeology (EAA)

www.e-a-a.org

Nätverket bildades 1994 för arkeologer i Europa och har ca 1 100 medlemmar från 41 länder. Ett sekretariat finns (c/o Riksantikvarieämbetet) i Kungsbacka.

European Conference of Promoters of New Music (ECPNM)

www.ecpnm.com

Ett internationellt nätverk för främjande av samtida (efter år 1950) konstmusik. Ett sekretariat finns i Amsterdam.

European Council for Artists (ECA)

www.eca.dk

Ett europeiskt nätverk från 1995 för konstnärsorganisationer, med ca 23 medlemsländer.

European Film Promotion

www.efp-online.com, www.sfi.se

Ett europeiskt nätverk med ca 20 medlemsländer med stöd från EU:s mediaprogram Media Plus, för olika gemensamma projekt för att lansera europeisk film och europeiska filmarbetare, inte minst utanför Europa.

European Forum for Arts and Heritage (EFAH)

www.efah.org

En europeisk paraplyorganisation på kulturområdet, som verkar för att ge kulturen en starkare ställning, framför allt inom EU. Nätverket bildades 1994, med kontor i Bryssel. EFAH har 65 medlemsorganisationer i Belgien och i övriga Europa.

European Forum of Worldwide Music Festivals (EFWMF)

www.efwmf.org

Ett nätverk från 1991 för musikfestivaler i Europa med huvudsaklig inriktning på världs- och folkmusik. Ett sekretariat finns i Belgien.

European Music Office (EMO)

www.emo.org

Nätverket bildades 1995. Det främjar musiksektorns intresse och bedriver lobby-verksamhet på EU-nivå. EMO representerar 600 000 människor från olika musikgenrer och har sekretariat i Bryssel.

Europeiska kulturparlamentet

www.kulturparlamentet.com

Det Europeiska kulturparlamentet är ett forum för konstnärer och andra kulturellt verksamma från hela Europa. Syftet är att bidra till att kultur och bildning får en starkare roll i det europeiska samarbetet och att från en konstnärlig och intellektuell utgångspunkt främja den europeiska idén, baserad på såväl stor mångfald som gemensamma humanistiska värden. Det Europeiska kulturparlamentets första session ägde rum i Brügge, Belgien 2002.

HEREIN

www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/Heritage/

The European Heritage Network (HEREIN) är ett informations-system i Europarådets regi för att samla statliga myndigheter inom kulturarvsområdet. Nätverket bildades 1999.

Intercult

www.intercult.se

Intercult är en produktionsgrupp som grundades i Stockholm 1992. Den arbetar med lokala, regionala och internationella aktiviteter inom publikutveckling, blandkultur och kulturpolitik, med fokus på Balkan, Baltikum och europeiska huvudstäder.

International Artists Managers Association (IAMA)

www.iamaworld.com

IAMA blev ett internationellt nätverk 1996 och fanns dessförinnan i Storbritannien. Nätverket är öppet för artistagenter och konsertarrangörer inom klassisk musik i hela världen.

International Association of Jazz Education (IAJE)

www.iaje.org

Nätverket blev internationellt 1989 och fanns dessförinnan i USA. Nätverket behandlar frågor om utbildning i jazzmusik. Lärare, studenter, musiker etc. från ca 35 länder är med i nätverket.

International Association of Residential Arts Centres (ResArtis)

www.resartis.org

Nätverket bildades 1992 och är en sammanslutning av närmare 200 organisationer i 50 länder, som bl.a. erbjuder konstnärer av alla kategorier möjligheter till längre eller kortare arbetsvistelser.

International Network for Cultural Diversity (INCD)

www.incd.net

Nätverket tillkom som ett resultat av Unesco-konferensen i Stockholm 1998. Nätverket består av ca 300 kulturorganisationer runt om i världen. INCD ser som sin främsta uppgift att få till stånd en konvention till skydd för den kulturella mångfalden.

International Network on Cultural Policy (INCP)

<http://206.191.7.19>

Ett internationellt informellt nätverk för kulturministrar initierat av den kanadensiske kulturministern i samband med Unesco-konferensen i Stockholm 1998. Kanada svarar för ett sekretariat. INCD och INCP har sammanträffande årligen.

Kulturarv utan Gränser (Cultural Heritage without Borders)

www.chwb.org

Ett nätverk för samarbete mellan internationella organisationer som arbetar med kulturarvsfrågor. Stiftelsen Kulturarv utan Gränser bildades 1995 och bedriver ett ideellt arbete för att bevara kulturgömdom i områden som drabbats av krig, naturkatastrofer osv. Kulturarv utan Gränser har i flera år genomfört ett samarbete med Sida i bl.a. Bosnien och Kroatien.

Kulturhus i Södra Afrika, Mellersta Östern och Sverige

Nätverket samordnas av Frölunda Kulturhus i Göteborg och inkluderar för närvarande sex kulturhus i Moçambique, ett i Zimbabwe och ett i Palestina. Det syftar till utbyte av information, kunskap, idéer och visioner, gemensamma utställningar och fortbildning.

Manifesta

www.manifesta.org

Biennaler/utställningar i olika städer inriktade på ung europeisk samtidskonst.

Minerva

www.minervaeurope.org

Ett nytt nätverk i Europa förankrat i EU-kommissionen och dess National Representative Group, NRG. Minerva verkar för grundprinciper för samordning av program och projekt för digitalisering av det kulturella och vetenskapliga arvet. Minerva-projektet startade 2002. Samtliga EU-länder utom Luxemburg deltar.

Monitoring Group on Cultural Heritage in the Baltic Sea States

<http://balticheritage.raa.se>

Ett samarbete om skydd av kulturarv runt Östersjön. Samarbetet organiseras i fyra arbetsgrupper: Sustainable Historic Towns, Underwater Heritage, Coastal Culture och Maritime Heritage samt Preservation and Maintenance in Practice, vilka i sin tur har flera underliggande nätverk.

The Multicultural Skyscraper

www.multicultural.net.

Nätverket vänder sig i första hand till media och skall främja kulturell diversifiering i TV och radio.

North American Folk Music and Dance Alliance

www.folk.org

Organisationen bildades 1990 ursprungligen som ett brett amerikanskt nätverk för folkmusik och dans. Den har därefter utvecklat mycket omfattande internationella kontaktytor.

Pépinères européennes pour les jeunes artistes

www.jeunessesmusicales.com

Nätverket erbjuder yngre konstnärer vistelser i Europa och Kanada. Dess olika program finansieras i stor utsträckning av EU-medel.

RockArt in Europe (RANE)

www.rane-online.org

Nätverket avser EU:s Interregprojekt RANE (RockArt in Northern Europe). Det bildades sommaren 2002 och omfattar 46 institutioner i Norden och Östersjöområdet.

RockCare

www.raa.se/rockcare

RockCare är ett EU-projekt som arbetar på en rad områden för att förstärka skyddet för hållristningar m.m. både i Sverige och i Europa. Nätverket omfattar nio europeiska institutioner i sex länder.

Scandinavian Films

www.scandinavian-films.org

De nordiska filminstituten ingår i nätverket. Basen är den gemensamma närvaron på festivalerna i Cannes och Berlin. Nätverket genomför också aktiviteter på andra platser runt om i världen.

Sweden-Africa Museum Project (SAMP)

www.sampmus.org, www.sampmus.nu

Ett svensk-afrikanskt Sidafinansierat museinätverk som består av 24 museer i Afrika och i Sverige.

Världsarvsskolorna

www.unesco-sweden.org

Världsarvsskolorna startade 1995 och är ett nätverk av skolor belägna i närheten av kultur- och naturarv upptagna på Unescos världsarvslista. Nätverket omfattar 130 länder och arbetar med information om kulturarven.

Women in Film and Television International (WIFTI)

www.wifti.org

Ett kvinnligt nätverk inom internationell film och television. Det startade i USA och finns nu i flera europeiska länder.

World Music Expo (WOMEX)

www.womex.com

En världsomspännande organisation från 1994 för världs- och folkmusik. Ett sekretariat finns i Tyskland.

Centralmuseernas internationella kulturutbyte

Källa: Centralmuseernas årsredovisningar 2002 under rubriker om internationell verksamhet.

Arbetets museum

www.arbetetsmuseum.se

Museet har bl.a. deltagit i ett internationellt samarbetsprojekt, "Migration, Work and Identity", tillsammans med museer från sju andra länder. Inom projektet produceras en internationell vandringsutställning "Crossing Borders: Migrants in Europe", till vilket Arbetets museum bidragit med texter och bilder. Arbetets museum ingår också i ett Sokratesprojekt inom EU kallat MIMEX (*Mediations in Museums and Exhibitions*). Projektet behandlar frågor rörande invandring och skall resultera i en handbok om hur museer i samverkan med invandrargrupper kan gestalta invandringens historia och samtidigt vara en viktig del i integrationsarbetet.

Arkitekturmuseet

www.arkitekturmuseet.se

Arkitekturmuseet bedriver bl.a. Östersjösamarbete. Under 2002 arbetade museet med en vandringsutställning och tillhörande publikation. Projektet syftade till att utveckla och förmedla kunskap om Stockholms och våra östra grannhuvudstäders bebyggelsehistoria under en omvälvande period. Det var ett samarbete mellan institutioner i berörda städer, där Svenska institutet bidrog med finansiering.

Livrustkammaren, Skoklosters slott och Hallwylska museet

www.livrustkammaren.se, www.skoklostersslott.se,
www.hallwylskamuseet.se

Myndigheten Livrustkammaren, Skoklosters slott, Hallwylska museet bedriver internationell verksamhet i form av t.ex. utlån och förfrågningar från utlandet. Livrustkammaren agerar utställningsproducent eller del i samproduktioner. Under 2002 medverkade Livrustkammaren vid flera internationella symposier. Skoklosters slott har internationella kontakter med museer i Europa och USA. Det har också fått internationell uppmärksamhet med anledning av att många föremål lånats till utställningar i Tyskland och Polen. Hallwylska museet, har också en internationell utlåningsverksamhet.

Moderna Museet

www.modernamuseet.se

Moderna Museet stödjer och organiserar svenskt deltagande vid internationella konstbiennaler. Under 2002 svarade museet för det svenska deltagandet vid biennalerna i São Paulo, Sydney, Kwangju och Buenos Aires. Moderna Museets Internationella Program genomförde en presentation av en utställning med nordiska konstnärer i Bangkok och Kuala Lumpur. Vidare hade museet ett samarbetsprojekt med Moçambique om barn och ungdomar och deras relation till konst. Museet samarbetade också med NIFCA i Helsingfors om en sammanställning av videofilmer som turnerade i Östersjöområdet.

Nationalmuseum med Waldemarsudde (NMW)

www.nationalmuseum.se, www.waldemarsudde.se

Nationalmuseum har ett brett samarbete med museer världen över om utlån av konst och som delproducent i stora internationella utställningar. Under 2002 hade Nationalmuseum ett internationellt samarbete kring utställningen "Impressionismen och Norden", som också kom att visas i Köpenhamn. Vidare producerade (i samarbete med Japan och Göteborgs Konstmuseum) museet en utställning om skandinaviskt landskapsmåleri som visats på konstmuseer i olika städer i Japan. Nationalmuseum gav på

uppdrag av "Kulturarv utan Gränser" förslag på stödåtgärder från svensk sida för Nationalmuseet i Belgrad.

Naturhistoriska riksmuseet

www.nrm.se

Museet medverkar i flera internationella forskningsprojekt. Ett stort antal forskare från hela världen söker sig till museet som gästforskare eller önskar samarbeta med museet. Under 2002 arbetade 584 utländska forskare vid museet, vilket var drygt 75 procents ökning från 2001. Ökningen berodde bl.a. på den MRI-status (*Major Research Infrastructure*) som Naturhistoriska riksmuseet erhållit inom EU, och som innebär en ökad möjlighet för forskare från hela Europa att besöka museet. Museet samverkade även med "Kulturarv utan Gränser" i återuppbyggnaden av forsknings- och museiverksamheten i Sarajevo, Bosnien. Det deltar också i SAMP (*Sweden Africa Museum Project*), samt i ett internationellt skadedjursprojekt och i EU-projektet CASTEX (*Common Approach for Scientific Touring Exhibition*).

Nordiska museet

www.nordiskamuseet.se

Museet har, med bidrag från Svenska institutet, deltagit i utställningsprojektet "Östersjöfajanser" i samarbete med Tyskland, Danmark och Estland. Inför 2005 förbereder Nordiska museet i samverkan med bland andra Norsk Folkemuseum hundraårsmarkeringen av unionsupplösningen. Under 2002 arrangerade man, inom SAMDOK-verksamheten, flera konferenser som engagerat forskare och museifolk från både de nordiska grannländerna och från läns museerna.

Skansen

www.skansen.se

Skansen har medverkat i en intensifierad marknadsföring i Östersjöregionen inom ramen för Kungl. Djurgårdens Intressenter, dess servicebolag och med stöd av NUTEK-medel. Skansen deltar även i SAMP-projekt och har samarbete med *Village Museum* i Dar es

Salaam, Tanzania. I övrigt samarbetar Skansen med andra museer, främst friluftsmuseer inom ramen för ICOM (*International Council of Museums*) och den europeiska friluftsmuseiorganisationen.

Statens försvarshistoriska museer (SFHM)

www.armemuseum.se, www.flygvapenmuseum.se

I myndigheten ingår Flygvapenmuseum i Linköping och Armémuseum i Stockholm. SFHM bedriver Östersjösamarbete, bl.a. ett svenskt-lettiskt projekt (Tre Kronor – Tre Stjärnor) som bl.a. resulterade i en utställning på Armémuseum. Svenska institutet bidrog ekonomiskt till projektet. I samband med detta arrangerades även seminarier för lettiska och svenska deltagare. Armémuseum har också samarbetat med museer i Polen om utlåning av olika fanor.

Statens historiska museer (SHMM)

www.historiska.se, www.myntkabinettet.se

I myndigheten ingår Statens historiska museum (SHM) och Kungliga myntkabinettet (KMK). Under 2002 bedrev myndigheten verksamhet med någon form av anknytning till 31 olika länder i fem världsdelar. Det rörde sig om vandringsutställningar, utlån, seminariedverkan, utvecklingssamarbete och deltagande i EU-stödda projekt. Statens historiska museer har haft ett omfattande samarbete med Östeuropa, där ett långsiktigt strategiskt museisamarbete formaliserats. Under 2002 visades en av SHM nyproducerad vandringsutställning i Estland och Vitryssland. Vidare har SHM med stöd av Svenska institutet, UD och de svenska ambassaderna utvecklat ett nätverkssamarbete mellan historiska museer i Östersjöområdet. SHM har stipendieverksamhet (finansierad av Vitterhetsakademien) för forskare från Östeuropa och under 2002 besökte tre forskare från Vitryssland SHM och en forskare från Lettland KMK. SHM bedriver också ett Sidafinansierat utvecklingssamarbete i Centralamerika. Det syftar till att bygga upp ett samarbete mellan museer i regionen för att stärka deras roll som demokratiska institutioner.

Statens maritima museer (SMM)

www.smm.se, www.sjohistoriska.se, www.vasamuseet.se,
www.marinmuseum.se

Statens maritima museer (tidigare: Statens sjöhistoriska museer) består av Marinmuseum i Karlskrona samt Sjöhistoriska museet och Vasamuseet i Stockholm. Samtliga deltar aktivt i internationella samarbetsprojekt och nätverk. Under 2002 har SMM deltagit i flera internationella symposier och seminarier. SMM har ett stort engagemang i Östersjöfrågor. Under 2002 presenterade SMM t.ex. en utställning om Östersjöns skatter. Vidare har SMM:s förmedlingsavdelning och Vasamuseet haft en stor utställning om Vasaskeppet, som turnerat i Australien. Det finns också ett internationellt utbyte beträffande bevarandet av Vasa (dokumentation och konserveringsmetodik).

Under 2002 arrangerade Marinmuseum Chapmanföreläsningar (med inriktning på säkerhetspolitiska förhållanden i Östersjöområdet) i samarbete med olika skolor, föreningar och institut. Vidare anordnade museet eskaderseglingar som innebar kontakter med flera tyska och danska städer. Sjöhistoriska museet och Marinmuseum har haft utställningar med tema "Östersjön" vilket gett upphov till vidare kontakter runt Östersjön.

Statens Museer för Världskultur (SMVK)

www.smvk.se, www.etnografiska.se, www.medelhavsmuseet.se,
www.ostasiatiska.se

I myndigheten ingår Etnografiska museet, Medelhavsmuseet, Östasiatiska museet i Stockholm och Världskulturmuseet i Göteborg. SMVK deltar aktivt i internationella nätverk. SMVK erhöll ett bidrag från Statens kulturråd 2002 för att inleda ett projekt som syftar till att lägga grunden för ett långsiktigt samarbete med museisektorn i Kongo-Kinshasa och Kongo-Brazzaville. Projektet skall också successivt utveckla relationerna mellan museer i Europa och Kongo. Vidare medverkar SMVK, i samarbete med "Kulturarv utan Gränser", i utvecklingsarbetet vid Nationalmuseet i Sarajevo.

De museer som ingår i SMVK bedriver alla internationellt samarbete. Under 2002 organiserade t.ex. Medelhavsmuseet, i samarbete med Svenska institutet i Alexandria, ett kollokvium med olika museer från Medelhavsområdet, som handlade om att aktivt

definiera en ny västeuropeisk musei- och kulturarvspolitik. Denna skall inriktas mot ökat samarbete med kulturarvsmyndigheter i Medelhavsländerna, istället för att hämta kulturarvsföremål och föra dem till museer utanför regionen. Östasiatiska museet bedrev under 2002 ett nära samarbete med kinesiska experter inför ny-presentation av de kinesiska samlingarna. Museet gjorde också resor till Taiwan och Korea för att söka ekonomiskt stöd till framtida utställningar. Samarbetsdiskussioner har också förts med Nationalmuseet i Laos. Ett gemensamt projektförslag har utarbetats där avsikten är att museet görs till ett centrum för kulturarvsbevarande i regionen och en drivkraft för ökad demokrati och ekonomisk utveckling.

Statens musiksamlingar

www.smus.se, www.stockholm.music.museum

Statens musiksamlingar består av Statens musikbibliotek, Musikmuseet och Svenskt visarkiv. Myndigheten har en central roll i det internationella samarbetet på musikområdet och har många förtroendeuppdrag m.m. inom internationella organisationer. Myndighetschefen är t.ex. ordförande i ICTM. Musikmuseet samarbetar med de nordiska musikmuseerna, främst med medel från Nordiska ministerrådet. Samarbetet kan t.ex. gälla frågor om konservering/vård av musikinstrument. Under 2002 hade flera av museerna en gemensam manifestation samma dag - en "Klarinettens dag".

Tekniska museet

www.tekniskamuseet.se

Museet har deltagit i ett nordiskt-baltiskt program "Industrial Heritage Platform" om det industriella kulturarvet. Kurser har hållits i Sverige och Litauen. Under 2002 påbörjades ett samarbete med Stockholmsregionens Europakommitté för produktion av en jubileumsutställning som gåva till Sankt Petersburg år 2003.

Kulturrådens arbetsuppgifter

Följande text utgör Iku förslag till utformning av kulturrådens arbetsuppgifter och verksamhet.

1. Mål för verksamheten

Kulturrådens arbete baseras på de motiv för internationell kulturverksamhet som Iku redovisat. Kulturråden skall arbeta för att främja konstnärlig kvalitet, tillgänglighet till kulturlivet och den kulturella mångfalden. Kulturråden skall också verka för att kulturen kommer in i satsningar som gäller främjande av Sverige-bilden, svenskt näringsliv och handelsutbyte samt i biståndssamarbetet med utvecklingsländer.

2. Kulturstrategi

Kulturråden skall arbeta efter en långsiktig (tre-sex år) och övergripande strategi, med såväl kultur- som Sverige-främjande syfte.

Strategin ska bestå av följande komponenter:

- Det svenska kulturlivets behov av stärkta kontakter med tjänstgöringslandet
  - Strategin bör bygga på analyser från Statens kulturråd, Svenska institutet, Konstnärsnämnden, Svenska Film-institutet, Svensk Form m.fl. organisationer och aktörer. Vilka kulturområden är de mest intressanta, var behövs en extra insats utöver kulturlivets egna kontakter och nätverk, finns det några speciella hinder och svårigheter för kulturlivet att etablera kontakter? Finns det inom de närmaste åren något kulturevenemang som ger extra kontaktmöjligheter?

- Tjänstgöringslandets behov av utbyggda kulturkontakter med Sverige
  - Strategin bör bygga på analyser av ambassaden i dess kontakter med tjänstgöringslandets kulturliv, signaler från svenska kulturaktörer, länderansvariga på UD, olika internationella nätverk osv. Vilka områden är man särskilt intresserad av? Var är möjligheterna till svenska insatser särskilt stora? Finns det inom de närmaste åren något kulturevenemang som ger särskilda möjligheter?
- Behov, möjligheter till Sverigefrämjande/exportfrämjande insatser med starka kulturinslag.
  - Strategin bör bygga på information från UD, Svenska institutet och övriga av NSU:s medlemsorganisationer. Framförhållningen är viktig, ett minst femårigt perspektiv måste finnas.
- En kommunikationsplan för hur informationsarbetet skall bedrivas, med analys av olika målgrupper, ämnesområden, val av media och samarbetspartners.

3. Olika slags åtgärder

Kulturråden har att avgöra i vilken form man bäst bör arbeta, hur avvägningen bör vara mellan större kulturmanifestationer i förhållande till ett kontaktskapande arbete i form av en ”länge brinnande låga”.

3.1. Projekt

Ett viktigt instrument är projekt som främjar kulturutbytet och som skapar uppmärksamhet kring (någon del av) svenskt kulturliv, helst på längre sikt. Det är viktigt att klargöra vilka mål ett projekt är tänkt att främja (se ovan).

Ett projekt skall vara ett komplement till de nätverk, arenor och övriga kulturkontakter som redan finns mellan Sverige och tjänstgöringslandet och syfta till att stärka de långsiktiga kulturkontakterna.

Projekten skall vara väl förberedda i samarbete med lokala arrangörer och även innehålla målgruppsanalys, marknadsföringsplan samt resurs- och finansieringsplan. En tydlig svensk arrangör/ansvarig skall finnas. Ambassaderna skall endast i undantagsfall behöva avsätta sina egna resurser för detta. Kulturråden skall svara för att projektet blir genomfört och utvärderat. Kulturrådets roll kan variera från fall till fall (projektledare, samordnare, kontaktskapande etc.). Generellt bör kulturråden sträva efter rollen som förbindelseänk och i någon mån lokal representant så snart kontakter mellan svensk och utländsk part etablerats.

Utrymme måste också finnas för snabba, tillfälliga insatser när behov uppstår.

En betydande del av projekten måste ofta delfinansieras genom sponsring. Det kan därför vara lämpligt att kulturrådet på ett tidigt stadium engagerar sig i t.ex. den lokala handelskammaren för att få naturliga kontaktytor i näringslivet.

3.2. Kontaktskapande/inbjudningar m.m.

En central del i verksamheten skall vara att bevara och utveckla, stimulera och fördjupa aktiva kontakter mellan Sverige och tjänstgöringslandet på institutions- och individnivå. Ett viktigt verktyg i detta arbete är *reseutbytet* (framförallt till Sverige) som kulturråden bör stimulera. Det kan gälla kulturpersonligheter i allmänhet, men framförallt företrädare för institutioner, framstående kulturarbetare och opinionsbildare. Det bör noteras att satsningar på yngre förmågor kan ha fler långsiktigt positiva effekter än på det redan etablerade "toppskiktet" som ofta redan bildat sig sina uppfattningar och dessutom ständigt uppvaktas av andra intressenter.

I samband med inbjudningar kan Svenska institutet bidra med programläggning och viss kostnadstäckning. Detsamma gäller för Utrikesdepartementets pressrum vid inbjudan av utländsk media. I förekommande fall kan också TuristRådet, Stockholm Visitor's Board och Gothenburg Information Service ha möjlighet att ta lokala kostnader för utländska media.

Kulturråden och utlandsmyndigheten bör erbjuda bästa möjliga service och information till de utländska gäster som vill besöka Sverige – goodwill-effekten av detta kan inte överskattas. Av resursskäl kan det därför vara klokt att satsa på dem som själva

visat ett aktivt intresse för Sverige, men ännu inte s.a.s. omsatt detta i praktiskt arbete eller utbyte.

Personer i tjänstgöringslandet med särskilda kulturintressen skall bearbetas med intresseväckande *information* inom sitt specialområde. Kulturråden skall identifiera dessa personer. Allmänna informationskampanjer till en bred krets av mottagare riskerar att bli dyrt och ineffektivt. Ett undantag från denna regel kan vara välutformade elektroniska nyhetsbrev.

Utlandsmyndigheten skall kunna bistå kulturlivet oavsett vilken nivå det representerar. Kulturråden skall t.ex. i mån av tid och i begränsad utsträckning kunna förmedla kontakter till de amatörer som efterfrågar sådana. Mycket information finns idag på Internet och kan inhämtas där av vederbörande. Samtidigt måste klargöras att kulturråden inte behöver lämna sådan service till det ”professionella” kulturlivet som detta egentligen har resurser att göra på egen hand.

Sveriges roll som ledande IT-nation skall genomsyra verksamheten vid utlandsmyndigheten. Kulturråden skall därför använda den IT-teknologi som står tillbuds för bl.a. marknadsföring och distribution av information, inkl. myndighetens egen hemsida och Svenska institutets webbportal www.sweden.se och intranät www.sweden.se/promotion. Det kan i sammanhanget vara en god långsiktig investering att inleda ett samarbete med lokal PR-byrå.

3.3. Rapportering och utvärdering

En ren verksamhetsbeskrivning med förteckning över evenemang kan ge en bild av utbytet med Sverige och aktiviteten vid utlandsmyndigheten, men är mindre användbar som värdemätare eller som underlag för analys av verksamhet och målsättning. Kulturråden skall därför lämna kontinuerlig, skriftlig och särskild åtgärdsfokuserad rapportering till bl.a. Kulturdepartementet, UD, Statens kulturråd, Konstnärsnämnden och Svenska institutet.

Den långsiktiga strategi och kommunikationsplan som skall ligga till grund för arbetet skall utvärderas och uppdateras kontinuerligt.

Vidare gäller för alla kulturråd att en grundlig dokumentation och utvärdering av verksamheten, samt förteckning över befintliga nätverk och viktiga kontaktpersoner, efter avslutad tjänstgöring skall överlämnas till utlandsmyndigheten och departementet.

4. Kulturrådens allmänna kvalifikationer

Kulturråden skall ha en bred kompetens inom svenskt kulturliv, och skall vara väl förtrogna med tjänstgöringslandet och dess språk före anställningen. Kulturråden skall vidare ha erfarenhet av utåtriktad uppsökande verksamhet, projektledning, informationsverksamhet, samt vara proaktiva och operativa. Social kompetens och förmåga att bevara, skapa och utveckla nätverk är avgörande. Kulturrådets personliga intresse och bakgrund ska inte dominera inriktningen.

5. Kunskaper att inhämta inför utlandsstationering

- om svensk förvaltning i allmänhet och regeringskansliets sammansättning, uppgifter, ansvarsfördelning;
- om marknadsföring inklusive webbsidor, e-post, databashantering m.m.;
- om projektledning inklusive ekonomisk redovisning, budgethantering m.m.;
- om regler för offentlig upphandling vid svensk utlandsmyndighet;
- praktik vid lämpligt departement eller institution (företrädesvis Statens kulturråd och Svenska institutet) före utlandsstationeringen;
- om de statliga myndigheternas internationella verksamheter och möjligheter till bl.a. (sam)finansiering av projekt (huvudsakligen den föreslagna Internationella kulturfonden, Sida Kultur & Medier, Statens kulturråd, Konstnärnämnden, Svenska institutet och Svenska Filminstitutet);
- ingående kontakter inom de myndigheter som ingår i Nämnden för Sverigefrämjande i utlandet, NSU (UD - PIK, UD - EIM, Svenska institutet, Exportrådet, Invest in Sweden Agency, TuristRådet) samt i förekommande fall kunskap om deras utlandsverksamhet;
- kännedom om och kontakter med kulturinstitutioner som har en omfattande internationell verksamhet och samarbete (t.ex. Nationalmuseum, Moderna Museet, Bildmuseet i Umeå, Riksutställningar och Världskulturmuseet i Göteborg, Dramaten, Kungliga Operan, Cullbergbaletten, Göteborgsoperan,

- Stockholms Stadsteater, Folkoperan, Sveriges Radios symfoniorkester, Radiokören och Göteborgs Symfoniker);
- om nätverket Sveriges internationella kultur- och forskningsinstitut
  - kännedom om och kontakter med viktigare svenska internationella aktörer som danskompanier, koreografer, musiker ur alla genrer, sångare, bildkonstnärer, filmare, fotografer, författare – förläggare osv.
  - kännedom om och kontakter med stiftelser, organisationer och föreningar med internationell verksamhet och/eller delvis statliga uppdrag (t.ex. Svensk Form, Export Music Sweden, Polar Music Prize, Grafikens Hus, Dansens Hus och STIM/Svensk Musik)
  - om specialmuseer eller privata gallerier med betydande internationell verksamhet (t.ex. Waldemarsudde, Rooseum, Malmö Konsthall, Röhsska, Nordiska Akvarellmuseet, Liljevalchs konsthall, Magasin 3, Färgfabriken, Galleri Andréhn-Schiptjenko och Wanås)
  - om finansieringsinstitut inom kulturområdet (t.ex. Nordiska kulturfonden, Riksbankens jubileumsfond, Stiftelsen framtidens kultur, Helge Ax:son Johnssons Stiftelse och Carina Aris Minnesfond)
  - om de svenska världsarven och andra platser av internationell kulturellt intresse (t.ex. Ishotellet i Jukkasjärvi, Steninge Slott, Dalhalla och Skansen)
  - om viktigare svenska kulturfestivaler av internationell karaktär
  - om de svenska aktörerna inom de s.k. upplevelseindustrierna och deras internationella verksamheter (t.ex. AHA Sweden, Svenska Moderådet, Stockholm New, Cirkus Cirkör och Svenska kocklandslaget)
  - om planering inför kommande större jubileer (t.ex. Norge-Sverige 2005, Carl von Linné 2007, Ostindiefararen East Indiaman Götheborg III 2004–2006)
  - om regler för sponsring av offentlig verksamhet, och förutsättningarna för samarbete med näringslivet i Sverige och i tjänstgöringslandet kring kultur;
  - om viktigare kommersiella mässor och evenemang med betydelse för kulturlivet (t.ex. Möbelmässan i Stockholm, Bok- och biblioteksmässan i Göteborg, filmfestivalerna i Göteborg och Stockholm)
  - om Nobelstiftelsens arbete

Nobelpriset har en särskild roll i kulturfrämjandet eftersom det är helt privatfinansierat och i alla delar organiseras genom Nobelstiftelsen och berörda akademier. Under årens lopp har Svenska institutet erbjudits möjlighet att på egen bekostnad och i samarbete med utlandsmyndigheterna inbjuda viktiga internationella kulturpersonligheter till ett specialprogram under Nobelveckan. Alla möjligheter att dra nytta av och ytterligare förstärka Nobelprisens betydelse och dess samhörighet med Sverige bör undersökas. God kännedom om Nobelstiftelsens samlade verksamhet och förutsättningarna för att få utnyttja namnet Alfred Nobel och Nobelpriset fordras.

Vissa svenska regioner har ett mycket välutvecklat internationellt kultursamarbete. Vid placering i Köpenhamn eller Berlin bör man således skaffa sig ingående kunskaper om t.ex. Region Skånes utbyte med Danmark och Tyskland; i Baltikum om Uppsala, Gotland och Kalmar; i Helsingfors, Sankt Petersburg eller Moskva om Jämtland, Norrbotten och Västerbotten osv.

Beroende på tjänstgöringsland kan kännedom om och kontakter med organisationer som SKUT (Svenska Kyrkan i Utlandet, www.svenskakyrkan.se/skut), SWEA (Swedish Women's Educational Society, www.swea.org) och lokala handelskammare vara betydelsefulla, men är sannolikt inte nödvändiga att ta förrän man kommit på plats.

Översikt över vissa länders internationella kultursatsningar

Urvalet av länder i översikten är baserat på omfattningen av Sveriges kulturella relationer med dem, eller deras för Sveriges del intressanta statligt organiserade kultursatsningar i utlandet.

Danmark

Det danska Kulturministeriet (www.kum.dk) har huvudansvaret för det internationella kulturutbytet. Fram till och med sommaren 2003 koordinerades detta av det Internationella Kultursekretariatet (IKS). Floran av aktörer inom det internationella kulturutbytet var dock så omfattande att man valde att införa en ny organisation för kulturområdet fr.o.m. den 1 juli 2003, det s.k. *Kunstrådet* (www.kunststyrelsen.dk). De myndigheter som tidigare helt eller delvis arbetat med internationellt kulturutbyte (förutom IKS också Center for Dansk Billedkunst, Musikrådet och Teaterrådet) ingår i Kunstrådet. En särskild styrgrupp för internationellt kulturutbyte har knutits till denna nya organisation. Avsikten med Kunstrådet är att möjliggöra en ökad professionell koppling mellan kulturliv och internationellt kulturutbyte, att skapa en enklare struktur för både kulturstödet och utbytet samt att avsätta färre medel för administration och därmed mer resurser för verksamheten.

Kulturministeriets insatser för internationellt kulturutbyte skall i enlighet med det lagförslag som ligger till grund för Kunstrådets etablering fokuseras på tre huvudområden:

- internationell förmedling av kultur;
- att visa omvärlden att Danmark är en kulturnation; samt
- det internationella samarbetet mellan museer, bibliotek, arkiv och andra kulturinstitutioner.

Det är oklart hur områden såsom design, mode och arkitektur tillvaratas i den nya organisationen.

Center for Kultursamarbejde med Udviklingslandene lyder under *Udenrigsministeriet* (UM, www.um.dk), och finansieras av biståndsmedel från Danida (motsvarigheten till svenska Sida). Centret tillkom 1998 i syfte att stärka Danmarks kulturella samarbete med utvecklingsländerna och den kulturella dimensionen inom biståndssamarbetet. Myndigheten stöder presentation och förmedling av konst och kultur från u-länder i Danmark, samt utbyte och samarbete med kultursektorn i u-länder. Verksamhetsbidraget uppgår till 14 miljoner DKK.

Det Danske Kulturinstitut (www.dankultur.dk) är en självägande institution som upprättades 1940 med uppgift att verka för upplysning och utbyte mellan Danmark och utlandet inom hela kulturområdet. Kulturinstitutet är initiativtagare eller ger assistans till kulturella och mellanfolkliga projekt såsom utställningar, konserter, konferenser, föredrag, danskundervisning, studieresor och seminarier. Därtill kommer utgivning av en rad böcker och publikationer om Danmark på flera språk.

Det Danske Kulturinstitut ansvarar för de lokala kulturinstitut som finns i Bonn, Bryssel, Edinburgh, Kecskemét, Riga, Sankt Petersburg, Poznan, Tallinn, Vilnius och Warszawa. Kulturinstitutet har även ett särskilt utbytesprogram med Hamburg.

Danska staten driver sedan nära femtio år också *Maison du Danmark* i Paris. Organisatoriskt sett lyder huset under UM. Detta kulturhus inrymmer restauranger, kontor för en rad danska företag och lokaler för den publika verksamheten som t.ex. utställningar, konferenser, seminarier, uppträdanden, konserter och modevisningar. Kulturhuset har mellan 300 000 och 500 000 besökare årligen. Utrikesförvaltningen har särskilda kulturråd vid ambassaderna i Berlin, London, Paris och Washington D.C., samtliga avlönade och tillsatta av utrikesministeriet.

Undervisningsministeriet (www.uvm.dk) finansierar forskningsinstitut i Athen och Damaskus. I Rom finns ett fristående institut för kulturutbyte mellan Danmark och Italien. Danmark har bilaterala kultursamarbetsavtal med 18 länder och formella utbytesprogram med tre. Det nordiska samarbetet inom kulturområdet har hög prioritet i Danmark.

Finland

Ansvar för det internationella kulturutbytet delas av finska Utrikesministeriet (UM, <http://formin.finland.fi>) och Undervisningsministeriet (www.minedu.fi), som inom regeringen har ansvaret för kulturfrågorna. UM ansvarar för de särskilda kulturråden vid sex ambassader, och Undervisningsministeriet för de finska kulturhusen i utlandet.

I Finland saknas motsvarigheten till Svenska institutet och Statens kulturråd. I stället har man små organisationer med tydliga uppdrag att samordna utlandsinsatser inom litteratur, musik, film, dans osv. *Finnish Music Information Centre*, *The Performing Music Promotion Centre*, *Finnish Theatre Information Centre*, *Finnish Dance Information Centre*, *Finnish Literature Information Centre (FILI)*, *Design Forum Finland*, *Finnish Film Foundation*, *The Promotion Centre for Audio-Visual Culture* och *The Finnish Fund for Art Exchange* är alla exempel på sådana, som med begränsade personella och finansiella resurser agerar med stor framgång på den internationella arenan. Korta beslutsvägar och kraftsamling på samarbete mellan organisationerna, näringslivet och departementen och på kvalitet, skapar en internationell genomslagskraft. För närvarande förbereds gemensamma, stora satsningar i New York, Sankt Petersburg, Kina och Japan.

Vid sidan av om dessa organisationer och det allmänna informationsarbete som bedrivs vid de finska ambassaderna i utlandet, främjas finsk kultur av de 16 kultur- och vetenskapsinstituterna runt om i världen. Merparten av dessa grundades under 1990-talet, som var en mycket expansiv period i det finska kulturfrämjandet. Kulturinstitut finns idag i Antwerpen, Berlin, Budapest (virtuellt), Helsingfors, Köpenhamn, London, Madrid, Oslo, Paris, Sankt Petersburg, Stockholm och Tallinn. Vetenskapsinstitut finns i Rom, Athén, Jerusalem och Tokyo.

Instituterna drivs i stiftelseform, med lite olika sammansättning av styrelserna. De har en långtgående självständighet och deras verksamhet styrs i hög grad av det intresse för finsk kultur, som finns i respektive land. I New York fokuserar institutet t.ex. på Visual Arts och institutet i Athen är först och främst ett vetenskapligt arkeologiskt forskningsinstitut.

Trots att instituterna formellt lyder under Undervisningsministeriet har de tillkommit på kulturlivets initiativ - inte statens. Ministeriet ansvarar heller inte för det konstnärliga innehållet eller

rekrytering av personal, däremot för betydande del av finansieringen (vilket i praktiken ger en viss kontrollmöjlighet). De flesta instituten kan arbeta flexibelt och flyttas eftersom de inte har höga fasta kostnader. Kulturhuset i Budapest är t.ex. helt virtuellt. Andra kulturhus hyr sina lokaler ”på stan”.

Kulturråd finns vid ambassaderna i Berlin, Köpenhamn, London, Moskva, Stockholm, och Washington D.C. och lyder under Utrikesministeriet. Kulturrådtjänsten vid ambassaden i Paris slogs samman med pressrådstjänsten år 2002. Vid ytterligare ett antal ambassader sköts kulturfrågorna av någon av ambassadsekreterarna. Sammanlagt är ett femtontal personer aktiva inom kulturfrämjandet på de finska ambassaderna. Utrikesministeriet har även ett 20-tal informationskontor runt om inom landet vid framförallt bibliotek för att informera om sin verksamhet och om EU. Finland har 45 samarbetsavtal inom kulturens område med andra länder, av vilka 32 är europeiska.

Vid UM:s Press- och kulturavdelning arbetar tio personer med kulturfrågor. Avdelningen hade en sammanlagt budget för år 2002 på 450 000 euro. Därutöver avsätts anslag till kulturfrämjande insatser i respektive ambassaders budgetar. Biståndsmyndigheten FINNIDA (<http://global.finland.fi>) avsatte ca 1,8 miljoner euro för kultursamarbete under 2002. Totalt avsatte den finska staten ca 9 miljoner euro för internationellt kulturutbyte under 2002.

Frankrike

Ansvar för de statliga insatserna inom den internationella kulturverksamheten delas mellan Utrikesministeriet (UM, www.france.diplomatie.fr) och Kulturministeriet (www.culture.gouv.fr), men eftersom kulturen utgör ett av de viktigaste elementen i fransk utrikespolitik är det UM som har huvudansvaret. Vid UM är det *Direction générale de la Coopération internationale et du Développement* som har det administrativa ansvaret.

Kulturministeriet bär ansvar både för stöd till presentation av utländsk kultur i Frankrike, och för fransk kultur i utlandet. Kulturministeriet har två huvudsakliga målsättningar; att främja kulturell mångfald (pluralism) och att utveckla internationellt kultursamarbete. Det är också Kulturministeriet som driver exportfrämjande av kulturindustrierna. Kulturministeriet arbetar inom det

ramverk av bilaterala och multilaterala avtal som samordnas av utrikesministeriet. Det anses föreligga nära nog permanenta kontakter mellan de två ministerierna i frågor som avser det internationella kulturutbytet.

UM har som målsättning att kultursamarbetet ska bidra till kulturell mångfald genom förstärkt och ökad kunskap om fransk kultur och kulturpolitik. Detta eftersträvas bl.a. genom att Frankrike stödjer de länder som man har ett samarbete med i att utveckla och föra en självständig kulturpolitik

Frankrike har 149 ambassader, 17 representationer och 113 konsulara myndigheter. Vid dessa utlandsmyndigheter arbetar de omkring 150 samarbets- och kulturråden, vilka rekryteras till en tredjedel från vardera utrikesförvaltningen, kulturlivet och utbildningssektorn. Kulturråden rekryteras och anställs av Utrikesministeriets personalavdelning. Vid sidan av denna mycket omfattande utrikesförvaltning finns franska kulturinstitut och centra på omkring 130 platser, samt de över 1 000 kontor som drivs av *Alliance Française*.

L'Association Française d'Action Artistique (l'AFAA, www.afa.asso.fr) bildades redan 1922 som en enskild organisation och är Frankrikes motsvarighet till Svenska institutet. l'AFAA arbetar på uppdrag av både UM och Kulturministeriet inom alla kulturområden och arrangerar både franska festivaler i utlandet och presenterar andra länders kultur i Frankrike (se nedan). l'AFAA har ca 80 anställda och medverkar årligen i över 1 500 projekt i 140 länder. Dess årliga budget uppgår till ca 22 miljoner euro. Av detta står UM för 70 procent, Kulturministeriet för 8 procent, län och kommuner för drygt 6 procent och privata samarbetspartner och sponsorer betalar ytterligare 5 procent av budgeten. Sannolikt är det ett tilltagande samarbete med regioner, län och kommuner, liksom privata partners, som kommer att bidra till att öka l'AFAA:s budget framöver.

l'AFAA styrelse består av fem ledamöter från UM, tre från Kulturministeriet samt tio företrädare för kulturlivet. l'AFAA har också en rådgivande församling om 61 ledamöter, varav hälften är hämtade från kulturlivet.

l'AFAAs huvuduppgifter är följande:

- att utarbeta fleråriga program för olika geografiska regioner i överensstämmelse med huvudmännens inriktning;
- att inom uppdraget för kulturell utveckling främja och sprida kultur från prioriterade u-länder (*zone de solidarité prioritaire* – framför allt Afrika);
- att samordna och samfinansiera regional kulturverksamhet;
- att garantera fransk närvaro vid stora internationella kulturmanifestationer i samråd med Kulturministeriets rådgivande nämnder för olika kultursektorer;
- att tillsammans med utrikesrepresentationerna främja utbyte och samarbetsprojekt med utländska kulturarbetare (stora satsningar på utbildning för u-landsrepresentanter i projektledning och administration inom kultursektorn); samt
- att medverka i förberedelserna av stora, ofta års- eller halvårs-långa utländska kulturfestivaler i Frankrike (*saisons culturelles*) och stora franska festivaler utomlands

Vissa mer konkreta riktlinjer ges också, exempelvis att l'AFAA skall söka mer finansiering från kommuner och privata samarbetspartner; att man under 2003 i Europa prioriterade EU:s kandidatländer; att man skulle satsa på Elysée-fördragets 40-årsjubileum, Sankt Petersburgs 300-årsjubileum och Hector Berlioz 200-årsjubileum. Dessutom anges återkommande internationella festivaler och mässor, liksom kommande specialsatsningar i Japan, New York och förberedelser av kulturevenemang i samband med olympiaden i Grekland år 2004.

Andra viktiga myndigheter inom det internationella kulturutbytet är *L'Office national de diffusion artistique* (www.onda-international.com) som är det nationella kontoret för distribution av "Performing Arts", och ger stöd till franska konstnärer inom och utom landet och *Le Relais Culture Europe* (www.relais-culture-europe.org) som är den europeiska kontaktpunkten för Kultur 2000 inom EU.

Främjandet av litterärt utbyte, översättningar och spridning av fransk litteratur utomlands sköts delvis av utrikesministeriet. Kulturministeriet har dock huvudansvaret för litteraturfrämjandet genom *Centre national du Livre* (www.centrenationaldulivre.fr).

För främjandet av fransk film utomlands finns dels en avdelning i Utrikesministeriet, dels den branschägda filmfrämjarorganisationen

Unifrance (www.unifrance.org), som får statligt stöd, framför allt från Kulturministeriet.

Musikexport främjas av *Le Bureau Export de la musique française* (www.french-music.org), som bildades som en privat branschorganisation 1993. Sedan ett par år är denna organisation "blandad" och får statligt stöd (nära 460 000 euro år 2001).

Frankrikes internationella kulturpolitik har en djup förankring på såväl statlig som regional och kommunal nivå, och man avsätter betydande resurser för att främja kulturindustrierna i utlandet. Utrikesministeriet satsar årligen ca 150 miljoner euro på kulturfrämjande i utlandet, varav en betydande del dock går till kostnader för de omkring 800 tjänstemän vid utlandsmyndigheter och utlandsinstitut som arbetar med kulturfrågor.

Kanada

Kulturen utgör tillsammans med säkerhetspolitik och ekonomisk utveckling en av de tre grundstenarna i kanadensisk utrikespolitik. Det huvudsakliga ansvaret för den internationella kulturpolitiken vilar på Kulturministeriet, *Canadian Heritage* (www.pch.gc.ca). Ministeriet finansierar också den kanadensiska motsvarigheten till Statens kulturråd, *The Canada Council for the Arts* (www.canadacouncil.ca).

Den kanadensiska regeringen ligger bakom en rad internationella initiativ inom kulturens område. I oktober 1999 lanserades bl.a. "New International Instrument on Cultural Diversity" (NIICD) vilket skulle skapa ett tydligt regelverk för att möjliggöra för Kanada och andra länder att driva en internationell politik för nationellt kulturfrämjande, iakttagande internationella regelsystem för handel samtidigt som man skulle arbeta för att identifiera nya exportmarknader för kultur. En ambition med NIICD var också att fastslå vikten av kulturell mångfald i social och ekonomisk utveckling. Förhoppningen vid *Canadian Heritage* är att detta nya instrument så småningom skall resultera i ett multilateralt avtal för att möta behovet av att skydda det som är specifikt för olika länder i det internationella utbytet.

Ett särskilt direktorat, *The Trade and Investment Policy Directorate*, ska se till att målen för Kanadas kultur- och handelspolitik balanseras och reflekteras i internationella handels- och investeringsavtal.

Med utgångspunkt ifrån NIICD uppges de största utmaningarna för Kanadas internationella kulturpolitik vara att:

- säkra en plats för kanadensisk kultur ("Canadian stories") både på hemmamarknaden och på utländska marknader;
- skapa stöd till företag och investeringsmöjligheter samtidigt som man garanterar konsumenternas valfrihet och en mångfald av röster och åsikter; och
- ge kanadensiska konstnärer och entreprenörer den utbildning och de verktyg de behöver för att bli framgångsrika både hemma och utomlands.

Kanada arbetar med nationella och internationella institutioner och organ för att skapa internationellt stöd för NIICD. Bland de mest centrala av dessa aktörer är *The Coalition for Cultural Diversity* (www.cdc-ccd.org) och *The International Network on Cultural Diversity* (www.incd.net). Också *The International Network on Cultural Policy* (www.incp-ripc.org) kom till på ett kanadensiskt initiativ i juni 1998 för att skydda kanadensiska intressen och se till effekterna av olika internationella bestämmelser på den nationella kulturen. I december 2000 tog Canadian Heritage och The Canada Council for the Arts initiativ till ett första "World Summit on the Arts and Culture", med deltagande huvudsakligen av statliga kulturfinansierande organ från ett 80-tal länder. Mötet resulterade bl.a. i *The International Federation of Arts Councils and Culture Agencies* (www.ifacaa.org) skapades, med sekretariat i Australien.

Canadian Heritage har även tagit initiativet till *Canadian Cultural Observatory* (www.culturescope.ca) vilket lanserades hösten 2003 i samarbete med Unesco. Webbplatsen är en virtuell mötesplats för kulturfrågor där kulturarbetare, opinionsbildare, tjänstemän osv. kan bygga nätverk, hämta faktaunderlag och statistik om kultur, använda databaser etc.

The Canada Council for the Arts vänder sig huvudsakligen mot kanadensiskt kulturliv, men kan också ge visst stöd åt internationellt utbyte och bl.a. ge turnéstöd inom landet för utländska artister som inbjudits av kanadensiska festivalarrangörer. I november 2002 utarbetade Canada Council ett med det kanadensiska utrikesministeriets (*Department of Foreign Affairs and International Trade*, DFAIT, www.dfait-maeci.gc.ca) särskilda kultur-enhet, *The Arts and Cultural Industries Promotion Division*, rikt-

linjer för sitt samarbete inom det internationella kulturutbytet. Riktlinjerna har tre hörnpelare:

- ett gemensamt stipendieprogram;
- informationsutbyte genom regelbundna möten mellan Canada Council och DFAIT; samt
- att utveckla partnerskap och samarbetsprojekt för att möjliggöra och underlätta för utländska artister och konstnärer att besöka Kanada, och för kanadensiska att resa utomlands.

DFAIT ger kultursektorn stöd för internationell kulturverksamhet genom sitt *International Cultural Relations Program*. Konstnärerna kan bl.a. ansöka om projektbidrag on-line på www.promart2000.com. De projekt som beviljats stöd läggs i en databas som är tillgänglig för allmänheten, och där man också kan studera utvärderingar av genomförda projekt.

Sedan 1925 finansierar Kanada det s.k. *Canada House* i London, genom vilket bl.a. kanadensiska ambassadens kultursektion kan ge stöd till kanadensiska konstnärer, visa utställningar osv. Kanadas enda kulturinstitut i utlandet är *Centre Culturel Canadienne* (www.canada-culture.org) i Paris, som öppnades 1970. Centret inrymmer också *Telefilm Canadas* (www.telefilm.gc.ca) och *National Film Board of Canadas* (www.nfb.ca) kontor.

I stället för att öppna ytterligare kulturinstitut utomlands har drygt hälften av de kanadensiska ambassaderna försetts med s.k. "multianvändningsrum" vilka kan användas som t.ex. mindre utställningslokaler. I Washington D.C. och Tokyo är dessa lokaler mycket stora och var åtminstone före den 11 september 2001 öppna för allmänheten. På detta sätt kan ambassaderna vid behov också hyra ut lokalerna för konferenser, turistfrämjande eller till näringslivet, liksom lokalerna lätt kan ställas om för att användas som konsertlokal eller för representationsändamål.

Canadian Heritage kompletterar kulturfrämjandet i utlandet med att placera särskilda kulturhandelsfrämjare, *Cultural Trade Commissioners*, vid fem strategiskt viktiga utlandsmyndigheter (Paris, London, Los Angeles, New York och Singapore) för att på plats stärka möjligheterna för export och näringslivsfrämjande av kanadensisk kultur. Vidare har det kanadensiska näringsdepartementet särskilda tjänstemän som i landets egna provinser bistår kulturlivet med rådgivning och utbildning i exportfrämjande syfte.

Kanadensisk kultur främjas internationellt också genom det stöd DFAIT ger *The International Council of Canadian Studies*, (www.iccs-ciec.ca) som binder samman omkring 7 000 högskolelektorer och studenter vid universitet i över 30 länder.

Det är svårt att beräkna vad Canadian Heritage och Canada Council for the Arts avsätter årligen inkom för internationell kulturverksamhet. Enbart DFAIT:s budget för internationellt kulturfrämjande uppgick för år 2002 till C\$29 miljoner (ca 175 miljoner kronor) exkl. fasta kostnader för personal etc. i utlandet.

Provinsen Québec har ett omfattande eget program för internationellt kulturutbyte, och en rad ministerier och myndigheter agerar inom detta område:

- Québecs utrikesministerium, *Ministry for International Relations* (www.mri.gouv.qc.ca) främjar provinsens kultur vid det tjugotal utlandsmyndigheter provinsen öppnat i omvärlden. Vid de större representationerna i London, Paris, New York, Tokyo och Mexico City finns särskilda kulturråd med egen budget för främjande och kulturutbyte;
- Kulturministeriet, *Ministry of Culture and Communications* (www.mcc.gouv.qc.ca) bidrar till provinsregeringens övergripande aktionsplan med bl.a. särskilda kulturstrategier. Aktionsplanen administrerar ca C\$2 miljoner för nätverksarbete och utveckling av internationella marknader för konstnärer och kultur baserad i Québec;
- Kulturrådet, *Québec Arts Council* (www.calq.gouv.qc.ca) har en egen budget för internationellt kulturutbyte och stöder både utlandsturnéer för Québecartister och turnéer i provinsen av utländska artister, stöder Québecbaserade organisationer eller festivaler som agerar internationellt, samt stöder professionella konstnärers möjligheter att utveckla sitt arbete genom ett med den svenska Konstnärsnämndens IASPIS-liknande program i Québec och i utlandet.
- *Société de Développement des Entreprises Culturelles* (www.soudec.gouv.qc.ca) är ett provinsägt företag som ger lån till huvudsakligen vinstdrivande industrier inom kulturområdet ("upplevelseindustrierna") som agerar internationellt. Enligt uppgift går 82 procent av Québecs kulturexport till USA;
- Konsthantverksrådet, Québec Crafts Council (www.metiers-d-arts.qc.ca) har en budget särskilt för internationell verksamhet.

Québecs internationella kulturpolitik utgår från principen att utveckla och främja provinsens kulturliv och därmed dess ställning och anseende internationellt. Det argument som skiljer Québec från andra kanadensiska provinserns internationella verksamhet är språkfrågan och de starka historiska, politiska och kulturella banden till Frankrike.

Nederländerna

Sedan 1997 vilar den gemensamma internationella kulturpolitiken på två ministerier, nämligen Utrikesministeriet (BuZa, www.buza.nl) och Ministeriet för Undervisning, Kultur och Vetenskap (OcenW, www.ocenw.nl). Den internationella komponenten i den nationella kulturpolitiken faller under OCenW:s ansvarsområde.

Traditionellt kombinerar den internationella kulturpolitiken två aspekter, den utrikespolitiska och den kulturpolitiska. Det finns två huvudmålsättningar för den nuvarande policyn, nämligen en förstärkning av Nederländernas kulturella profil och en fördjupning av det internationella kulturutbytet. Reformen 1997 innebar att parlamentet höjde anslaget för insatser inom ramen för den internationella kulturpolitiken i utbyte mot att de båda ministerierna upprättade ett gemensamt organ för beviljande av projektstöd, *Homogene Groep voor Internationale Samenwerking* (HGIS, www2.minocw.nl).

Beredningen av ansökningar till HGIS handhas av tjänstemän från båda ministerier, medan det slutliga beslutet tas av statssekreterarna. HGIS svarar för ca en fjärdedel av de medel som spenderas på internationella kulturevenemang. Flertalet större satsningar finansieras av de resurser som tilldelas institutioner, organisationer och fonder från statsbudgeten i enlighet med det löpande kulturpolitiska programmet (f.n. 2001–2004). HGIS handlägger dessutom i princip endast ansökningar som avser äskanden på något mer än 100 000 euro. För projekt som involverar lägre bidragsbelopp är hanteringen delegerad till två ”branschorganisationer”, *Mondriaan Stichting* (www.mondriaanfoundation.nl) och *Fonds voor Amateurkunst en Podiumkunsten* (www.fpk.nl) där det är utövande kulturarbetare som gör bedömningarna. HGIS medel för 2003 uppgår till 11,5 miljoner euro.

Den internationella kulturverksamheten är av tradition starkt decentraliserad. Under senare år har dock det ökade behovet av samordning och planering av insatserna lett till ett antal initiativ med syfte att tydliggöra målsättningarna och skapa ett ramverk för verksamheten. Man talar nu om en internationell kulturpolicy (*International Cultuurbeleid*, ICB) med följande fyra allmänna riktlinjer:

- förstärkning av den kulturella infrastrukturen och främjande av nederländsk kultur i utlandet;
- förbättrande av kunskapen utomlands om Nederländerna som en mötesplats för kultur och konst ("Frihamn Nederländerna");
- bevarandet och förvaltandet av det gemensamma kulturarvet (nederländska kulturminnesmärken i de f.d. kolonierna), och
- förstärkningen av Nederländernas kulturella profil i utlandet.

Förstärkningen av den kulturella infrastrukturen sker dels genom statliga institutioner (särskilda funktioner som kulturansvariga vid 13 ambassader samt kulturhusen i Paris och Jakarta), dels genom en lång rad exekutiva stiftelser, fonder och institutioner. En särskild stiftelse för internationella kulturella aktiviteter (*Service Centre for International Cultural Activities*, SICA www.sicasica.nl), upprättades 1999 av de viktigaste nederländska kultur- och konstinstitutionerna, i syfte att främja samordning och samverkan dessa aktörer emellan.

Inom ramen för den internationella kulturpolicyn görs länderprioriteringar för de insatser som avser att förstärka landets kulturella profil i utlandet. Man har identifierat fem kategorier:

- EU:s medlemsstater, i synnerhet de länder där kulturutbytet har en betydande volym (Frankrike, Storbritannien, Tyskland och den flamländska delen av Belgien);
- de länder som under de närmaste åren kommer att bli medlemmar av EU (särskild prioritet ges f.n. Ungern och Tjeckien) samt Ryssland;
- länder med vilka Nederländerna har speciella band på grund av närvaron av stora befolkningsgrupper med ursprung i dessa (främst Turkiet, Marocko och Egypten);
- länder med vilka Nederländerna har särskilda historiska band (Surinam, Sydafrika och Indonesien); samt

- länder utanför Europa som kan utgöra en viktig marknad för nederländska kulturprodukter och/eller kan spela en stor roll i den internationella profileringen av nederländsk kultur (USA, Kanada och Japan).

Sedan 1989 gäller som allmän riktlinje att inga nya kulturinstitut upprättas, eftersom sådana anses vara förhållandevis dyra som kulturpolitiska instrument. Under 1990-talet uppstod ett ”policy-tomrum” kring kulturinstituten. *Institut Néerlandais* (www.institutneerlandais.com) i Paris är ett av de två kvarvarande, statligt direktfinansierade kulturinstituten (det andra i Jakarta). Efter en omorganisation visade det sig att institutet passar väl in i den nya kulturpolitiken och uppvisar goda resultat. Kostnaderna uppges dock fortfarande ge anledning till bekymmer.

Man har tidigare gjort en översyn av kulturpolitiken i allmänhet vart fjärde år, men den har, i brist på en samlad översikt av de internationella aktiviteterna, endast i ringa omfattning gällt dessa. Inrättandet av SICA har inneburit en förbättring. Detta samordnings- och samarbetsorgan administrerar en databank för de nederländska internationella aktiviteterna och förutses spela en aktiv roll vid utvärderingen av dem. De statsstödda institutionernas totala verksamhet att bli föremål för det under regeringen sorterande kulturrådets (*Raad voor Cultuur*, www.cultuur.nl) bedömning i samband med att en ny kulturproposition läggs fram i slutet av 2003.

I den senaste utvärderingen av den internationella kulturverksamheten som presenterades år 2001 drogs bl.a. följande slutsatser:

- att genomförandet var resultatriktat;
- att utveckling av länder- och sektorspecifika program var viktigt för framtiden;
- att kulturkomponentens självständighet under iakttagande av sammanhanget mellan olika delar av utrikespolitiken måste beaktas;
- att det fanns behov av en översyn av de regionala prioriteringarna; samt
- att det fanns behov av fortsatt förbättring av insynen i de speciella fondernas och programmens förvaltning och i deras administrativa relationer till varandra.

De finansiella resurserna för internationell kulturpolitik har ökat kraftigt, från 5 miljoner gulden (2,27 miljoner euro) 1995 via 15 miljoner gulden (6,18 miljoner euro) 1997 till 32 miljoner gulden (14,53 miljoner euro) 2000. Räknat totalt för år 2003 uppgår insatserna för internationellt kulturutbyte till 56,5 miljoner euro. Här inkluderas HGIS, de ca 2,5 miljoner euro som OCenW avsätter för enskilda internationella kulturprojekt, de ca 2,5 miljoner euro som BuZa avsätter för stöd till de prioriterade utlandsmyndigheterna och kulturinstituterna i utlandet, samt drygt 40 miljoner euro som olika kulturinstitutioner med eget internationellt utbyte avsätter.

Norge

Utenriksdepartementet (UD, <http://odin.dep.no>) har det överordnade ansvaret för presentation av norsk konst och kultur i utlandet, inklusive utvecklingssamarbete med biståndsländer. De officiella målsättningarna med det internationella kulturutbytet har fastslagits av Stortinget och är följande:

- mellanstatlig förståelse
- presentation av Norge i utlandet
- förmedling av impulser och stimulans till norsk kulturliv
- förmedling av norsk konst och kultur i utlandet

Kulturpresentationen ses som väsentlig för den bild som skapas av Norge i utlandet. Norska UD lägger vikt vid att presentera det moderna Norge med ett aktivt och nyskapande konst- och kulturliv. Ett huvudmål är att skapa förutsättningar för en internationalisering av norskt konst- och kulturliv genom stöd till samarbetsprojekt, erfarenhetsutbyte, nätverksbyggande och partnerskap. Ledord som kontinuitet, kvalitet och koncentration skall genomföra verksamheten.

UD:s kulturarbete är i huvudsak riktat mot länder av särskilt kulturellt intresse för Norge, i första hand ett antal centrala länder i Europa samt USA och Japan. Huvuduppgiften är att bistå norskt kulturliv att internationalisera sig, skapa nätverk, och ge stöd till projekt av hög kvalitet. Tanken är att konstarter som bildkonst, konsthantverk, design, arkitektur, litteratur, musik, teater, dans och film kan ge självständiga bidrag till en samlad förmedling av

norska kulturuttryck. Man satsar också resurser på att inbjuda utländska experter och journalister inom kulturområdet.

Rådet för kultursamarbete är UD:s rådgivande kontakt- och informationsorgan i förhållande till konst- och kulturlivet i Norge. Det består av ett 20 tal representanter för norska kulturinstitutioner och fackorgan, och är ett forum för principdiskussioner och långsiktig planering om det internationella kulturutbytet.

Kultursamarbetet med utlandet har varit ett återkommande tema i norsk offentlig debatt. Mot bakgrund av en förnyad diskussion i press och kulturlivet i stort samt den ökade verksamheten inom området under 1990-talet gav UD hösten 1999 en oberoende forskargrupp i uppdrag att utarbeta en rapport om kulturens roll i norska utrikespolitik. Initiativet resulterade i rapporten "Oppbrudd og fornyelse - norsk utenrikskulturell politikk 2001–2005" som publicerades i januari 2000. Författarna drog bl.a. slutsatsen att den största utmaningen på fältet handlade om att balansera befintliga resurser med ambitionsnivån. Som ett resultat av rapporten gick UD samman med dåvarande Kultur- och utbildningsdepartementet (i dag *Kultur og kirke*departementet, www.odin.dep.no/kkd) m.fl. för att utarbeta en handlingsplan, som fick titeln "Kulturkontakt i en åpen verden". Rapporten lade också en del förslag inför det nationella firandet 2005. Ett annat konkret resultat var att UD fick en medelsökning om tio procent till stöd för internationell kulturverksamhet.

Andra viktiga norska organ inom det internationella kulturutbytet är *Kunstfagutvalgene*, *Danse- og Teatersentrum* (www.scenekunst.no), *Musikkinformasjonssentret* (www.tono.no), *Norwegian Literature Abroad – Fiction & Non-Fiction* (www.norla.no) och *Office for Contemporary Art Norway* (www.oca.no).

Norge saknar egna kulturinstitut i utlandet, men har ett tjugotal kultursamarbetsavtal med andra länder. Även norska regioner har ett internationellt kulturutbyte. Vid UD:s press- och kulturenhet arbetar ett antal tjänstemän enbart med stöd till de norska fylkeskommunernas internationella utbyte.

UD avsätter drygt 56 miljoner norska kronor årligen på internationell press-, informations och kulturverksamhet.

Spanien

Ansvar för det internationella kulturutbytet och kulturfrämjandet i Spanien delas av Utrikesministeriet (www.mae.es), Kulturministeriet (www.mec.es) och Cervantesinstitutet (www.cervantes.es). Det finns ingen särskild myndighet som i övrigt organiserar det internationella kulturutbytet.

Utrikesministeriet (UM) ansvarar för både kulturfrämjande och kultursamarbete/bistånd där respektive område har sin egen budget. Posten "Statssekreteraren för internationellt samarbete och Iberoamerika" uppbar för år 2002 drygt 6,6 miljoner euro; posten "Spanska myndigheten för internationellt utvecklingssamarbete" drygt 2,5 miljoner euro; och Cervantesinstitutet 48,4 miljoner euro. Totalt avsattes således drygt 57,5 miljoner euro för internationell kulturverksamhet.

Utöver det kulturfrämjande som bedrivs vid spanska ambassader finns i spanskspråkiga länder där Cervantesinstitutet inte är verksamt s.k. "Centros Culturales" (kulturhus). Ett sådant kulturhus öppnades bl.a. i Mexico City hösten 2002.

Spanien är starkt decentraliserat. Landets 17 delstater – s.k. autonoma regioner – har en stor självständighet med egna regeringar och parlament. Flera av delstaterna bedriver egen kulturfrämjande verksamhet i utlandet i olika former (se nedan). Från centralt håll är man också angelägen om att spegla Spaniens mångfasetterade kultur (genom dess regionala variationer) i utlandet genom den statliga främjandeverksamheten och man försöker komma ifrån den stereotypa bilden av landet. Internationellt kulturfrämjande utgör enligt spansk uppfattning en del av utrikespolitiken, vilket är ett av de få politikområden som inte är delegerade till regional nivå, varför regionernas egna internationella kulturaktiviteter samtidigt kan skapa en viss konflikt med den centrala regeringens politik. Cervantesinstitutet har ett relativt omfattande lokalt samarbete i utlandet med olika spanska regioner.

Cervantesinstitutet är ett självständigt organ av stiftelsekaraktär och bildades år 1991. Hedersordförande i styrelsen är den spanske kungen och regeringschefen är ordförande. Styrelsen består i övrigt av bland andra utrikesministern, kulturministern, chefen för Cervantesinstitutet, chefen för Spanska Akademin samt representanter för den spanska och spanskamerikanska kulturvärlden. Cervantesinstitutets verksamhet inriktas på att främja det spanska språket, och kulturella satsningar har i mångt och mycket följt av

denna verksamhet. Institutets verksamhet omfattar hela den spansktalande världen. Institutet har sammanlagt 40 utlandskontor, framförallt i USA, Europa och Nordafrika. Budgeten för 2003 uppgick till 56 miljoner euro.

Katalonien är en internationellt mycket aktiv spansk autonom region. I Katalonien ligger ansvaret för kultursamarbete vid det regionala kulturministeriet (*Departament de Cultura*, <http://cultura.gencat.es>). År 1991 skapade ministeriet *the Catalan Consortium for the External Promotion of Culture* (COPEC) för att tillsammans med *Institut Ramon Llull* (www.llull.com) driva sin internationella kulturpolitik i praktiken. COPEC har kontor i Barcelona, Bryssel, Berlin, Köpenhamn, London, Paris och Milano och stöder där utbytesmöjligheter för katalanskt kulturliv, konst och katalanskt deltagande vid kulturfestivaler m.m.

Det finns också ett par särskilda kommissioner med uppgifter inom det internationella kulturområdet:

- *The Commission for International Diffusion of Catalan Culture.* Denna kommission ger råd om hur katalansk kultur kan och skall främjas i utlandet, och tillser att Katalonien deltar i den kulturella utvecklingen. Kommissionen består av framstående företrädare för katalansk konst och kultur.
- *The Commission for the Modernisation of Catalan Culture.* Denna kommission ger råd om nya trender inom konst och kultursektorn, och söker samarbetsformer mellan kulturliv, forskning och näringsliv.

Liksom den kanadensiska provinsen Québec är Katalonien en relativt liten region med en minoritetskultur inom ett större land, och som upplever ett starkt behov av ett eget utbyte med andra länder och regioner för att hävda sin särart och undvika att dess kultur utarmas p.g.a. yttre tryck. Katalonien har också gjort stora vinster inte minst inom turistnäringen på att skapa efterfrågan och attraktion i sitt internationella kulturfrämjande.

Under perioden maj-september 2004 genomförs *Barcelona Forum 2004* (www.barcelona2004.org) – en stor internationell manifestation i samverkan med Unesco, och på ett gemensamt initiativ av den autonoma katalanska regeringen och den spanska regeringen. På tema kulturell mångfald, hållbar utveckling och fred, kommer hundratals konserter, föreställningar, seminarier, föredrag

m.m. att äga rum, och arrangörerna räknar med att omkring 10 000 artister från hela världen medverkar i programmet.

Storbritannien

Brittiska Utrikesministeriet (*The Foreign & Commonwealth Office*, FCO, www.fco.gov.uk) är huvudman för *British Council* (www.britishcouncil.org), Storbritanniens organ för främjande av brittisk kultur och utbildning i utlandet. *The Department for Culture, Media and Sport* (DCMC, www.culture.gov.uk), liksom *the Arts Council of England* (www.artscouncil.org.uk), *British Library* (www.bl.uk) m.fl. har också viss internationell kulturverksamhet inom sina respektive områden. När kulturområdet berörs inom utrikespolitiken konsulteras DCMC, som också har ett huvudansvar för kultursamarbetet inom EU.

British Council inrättades 1934 och har 218 kontor i 109 länder. FCO har en styrelseplats i dess *Board of Trustees*. *British Council* har följande strategiska mål för sin verksamhet:

- att skapa uppskattning av brittisk kreativitet och vetenskaplig innovationsförmåga bland människor runt om i världen, samt att förstärka dessa människors engagemang för den kulturella mångfalden i Storbritannien
- att öka kunskapen i omvärlden om den variation och kvalitet som finns inom den brittiska utbildningssektorn, att främja studier i det engelska språket, och att förstärka samarbete inom utbildningsområdet med andra länder
- att förstärka medvetenheten om Storbritanniens demokratiska värderingar och processer, och att arbeta i partnerskap med andra länder för att förstärka ”good governance” och mänskliga rättigheter

På grund av de höga fasta kostnaderna söker *British Council* aktivt efter nya former för representation och verksamhet i andra länder. I Tyskland har man stängt flera egna kontor och ersatt dessa med samarbetsavtal med tyska universitet. I vissa länder i det forna Sovjetunionen och i Afrika söker man samarbete med t.ex. Goethe-Institut om lokaler m.m.

British Council har inget specifikt uppdrag att arbeta med utvecklingsbistånd, men avsätter en betydande del av sin kulturella verksamhet i u-länder till att belysa frågor om fattigdom, mänskliga

rättigheter och miljö. Generellt arbetar British Council mycket med att utveckla sina Internetbaserade tjänster. Exempel på detta är ett med FCO gemensamt projekt, ”The Internet Bus Project”, som genomfördes i Polen under 2002, och dess satsning på utbildningscentra i engelska i Ryssland.

Omsättningen för perioden 2003–2004 beräknas uppgå till £479 miljoner, varav FCO står för ett bidrag om £164 miljoner. Det kan noteras att brittiska *National Lottery* (www.national-lottery.co.uk) under perioden 1996–2002 avsatte 54£ miljarder till stöd för kultur, sport, välgörenhet, utbildning, hälsa och miljö.

Tyskland

Enligt den tyska författningen är kulturfrågor i huvudsak ett delstatligt ansvar, och de sexton delstaterna värnar sina rättigheter mycket noga. Förbundsregeringen och dess organ tillerkänns därför enbart ett begränsat antal uppgifter. I Tyskland finns exempelvis ingen nationell kulturminister. En post som statssekreterare (*Staatsminister, Beauftragter der Bundesregierung für Kultur und Medien*, dvs. regeringens utsedde för kultur- och mediefrågor) i förbundskanslerns kansli inrättades dock i samband med att förbundskanslern Gerhard Schröder tillträdde sin post.

Ansvar för förbundsrepublikens internationella kulturpolitik ligger på Utrikesministeriet (*Auswärtiges Amt*, AA www.auswaertiges-amt.de) där det finns en relativt stor avdelning som sysslar med dessa frågor. Där ligger exempelvis ansvaret för Tysklands deltagande i EU:s kultursamarbete. I EU:s ministerråd företräds Tyskland av ovan nämnde statssekreterare, men där alltid tillsammans med en av delstaternas *Kulturministerkonferenz* (samarbetsorgan för de sexton delstaternas kultur- och utbildningsministrar) utsedd representant.

På AA:s kulturavdelning ligger också ansvaret för Goethe-Institut (www.goethe.de) och de särskilda kulturråd som arbetar vid viktigare tyska ambassader.

Det regionala kulturutbytet är på många håll intensivt. Många av de större städerna och regionerna har särskilda ansvariga för detta arbete och vissa förbundsstater, t.ex. Nordrhein-Westfalen och Bayern, lägger ned betydande belopp.

Den viktigaste institutionen i tysk internationell kulturpolitik är *Goethe-Institut Inter Nationes*, i vardagslag benämnt Goethe-Insti-

tut. Namnet är ett resultat av en sammanslagning av två organisationer med besläktade verksamheter den 1 januari 2001. Institutet är en fristående stiftelse, och dess huvudkontor ligger i München.

Goethe-Institut har 125 kontor utomlands i sammanlagt 76 länder. Betydande neddragningar har skett under senare år. Antalet anställda uppgår till drygt 3 000. För 2002 hade institutet en budget på ca 242 miljoner euro, varav en tredjedel var självfinansiering.

Institutet har till uppgift att främja det tyska språket, kulturellt samarbete och spridning av kunskap om Tyskland. Kulturutbytet är brett och omfattar inte bara konst utan även vetenskap och utbildning. Projekt i båda riktningarna kan främjas.

Verksamheten styrs självständigt av styrelsen inom gränserna för ett ramavtal mellan förbundsrepubliken och institutet. Institutet har ett nära samarbete med AA, men finansieras huvudsakligen av medel direkt från förbundsregeringen.

Goethe-Institut och *Bundesministerium für Bildung und Forschung* (förbundsministeriet för utbildning och forskning, www.bmbf.de) har skapat en särskild arbetsgrupp för att främja intresset utomlands för Tyskland som utbildnings- och vetenskapsland. Dess slagord är "High Potentials!". Därutöver bedriver såväl utrikes- som utbildningsministeriet verksamhet inom ramen för EU:s utbildningsprogram.

Förbundsrepubliken har också en rad andra kulturaktiviteter, t.ex. den akademiska utbytesverksamheten. Denna senare kostade cirka 100 miljoner DM år 2001. En viktig roll spelar här *Deutscher Akademischer Austauschdienst* (www.daad.de), en organisation som delar ut stipendier inom olika konst och kulturområden och som exempelvis i Berlin driver en omfattande verksamhet liknande den som IASPIS sysslar med i Sverige.

Österrike

Utrikesministeriet, *Bundesministerium für auswärtige Angelegenheiten* (BmaA, www.bmaa.gv.at), har huvudansvaret för presentation av österrikisk kultur utomlands. Detta sker huvudsakligen med hjälp av "Österreichisches Kulturforum" (se nedan). Målen för BmaA:s internationella kulturverksamhet formuleras i ett policydokument från 2001 med titeln "Auslandkulturkonzept NEU 2001–2005", och formuleras enligt följande observationer:

- Kultur präglar bilden av Österrike i omvärlden. För de flesta människor sker kontakten med Österrike via kulturen.
- Kulturpolitik är en del av den internationella konkurrensen, och en aktiv internationell kulturpolitik är därför av vitalt intresse för Österrike.
- Internationell kulturpolitik innebär för Österrikes del, med hänsyn till globaliseringen och standardiseringen, att säkra dess unika identitet.
- Internationell kulturpolitik är en beståndsdel i internationellt förebyggande av konflikter och "post conflict management".

Vidare identifieras tio viktiga principer för landets internationella kulturverksamhet:

1. Det internationella intresset för österrikisk kultur fordrar en aktiv internationell kulturpolitik.
2. Internationellt kulturarbete utförs som en service till österrikiska medborgare engagerade i kulturella aktiviteter och till deras utländska samarbetspartners.
3. Österrikes geografiska fördel som ett kulturellt centrum – en av landets främsta fördelar i främjandet – måste också tas tillvara som ett instrument i landets utrikespolitik.
4. Den kulturella basen för den europeiska integrationen måste stärkas.
5. Strukturer måste vara flexibla: "think global, act local".
6. Den internationella kulturpolitiken bör bestå av både innovation och tradition, och av "avant-garde" och "mainstreaming" som ett uttryck för pluralismen i österrikisk kultur.
7. Våra internationella kulturinstitutioner kan förmedla kompetens inom särskilda områden.
8. Österrikes internationella kulturpolitik ger stöd till mobilitet inom forskning och utbildning.
9. Internationell kulturpolitik är ett aktivt och kreativt element inom Österrikes kulturpolitik.
10. Internationell kulturpolitik garanterar att Österrikes internationella image inte enbart formas av andras uppfattningar; vi vill kunna förmedla vår egen bild.

Målen för Österrikes internationella kulturpolitik perioden 2001–2005 anges med utgångspunkt från detta vara följande:

- ”Vinna vänner och påverka folk”
- illustrera den kulturella mångfalden i Österrike och Europa
- stärka vårt traditionella nätverk av internationella partners och kulturella policyinstitutioner
- använda faktorer av internationellt intresse till Österrikes fördel
- uppnå styrka att kunna påverka uppfattningen i omvärlden om våra traditioner och kulturella sammanhang
- ta initiativet i den internationell kulturella process som påverkar Österrike (en aktiv utveckling av projekt)

Med utgångspunkt från detta policydokument har en uppgradering av befintliga internationella kulturinstitutioner skett sedan 2001, inte minst genom att sammanföra dessa under ett och samma paraply med gemensam logotyp och ”corporate identity”. Dessa kulturinstitut och större kulturavdelningar vid ambassader samlas under beteckningen ”Österreichisches Kulturforum”. Direktörerna för respektive *Kulturforum* har i uppdrag att tillsammans med utrikesministeriets kulturpolitiska enhet utarbeta en specifik uppdragsbeskrivning och strategi för verksamheten.

Totalt förfogar Österrike över ett nätverk av 28 stycken *Kulturforum* (Ankara, Belgrad, Berlin, Bern, Bratislava, Bryssel, Budapest, Bukarest, Istanbul, Kiev, Krakow, Ljubljana, London, Madrid, Milano, Moskva, New York, Ottawa, Paris, Prag, Rom, Stockholm, Teheran, Tel Aviv, Tokyo, Warszawa, Washington D.C. och Zagreb). Kulturhuset i Belgrad öppnades 2001, och tio år efter en arkitekttävlan öppnades det 24-våningar höga kulturhuset på 52:a gatan i New York i april 2002. Skapelsen har rosats av kritikerna men kritiserats av den österrikiska riksrevisionen då byggnadskostnaderna väsentligt överskridit den ursprungligen beräknade kostnaden för projektet. Även Österrikes ambassad i Berlin är inrymt i ett så stort byggnadskomplex att man där kan tala om ett eget kulturhus.

Dessa Kulturforum, samt övriga ambassader och generalkonsulat, de s.k. Österrikebiblioteken (se nedan), Österrikesinstitutet (se nedan) och multilaterala institutioner som EU-kommissionen och Europarådet uppges samtliga utgöra instrument för landets internationella kulturverksamhet. Generellt kan dock sägas

att Österrike prioriterar sitt närområde, grannländerna i Central- och Östeuropa samt Balkan.

Vid utlandsmyndigheterna gäller att ambassadörer och general-konsuler har en egen förstärkt budget för kulturella aktiviteter. Kulturattachéerna vid *Kulturforum* tillhör BmaA, med undantag för ambassaderna i Moskva och i Prag, där de är sidorekryterade. Vid övriga ambassader och generalkonsulat ingår handläggandet av kulturfrämjandet i någon av de utsändas arbetsuppgifter.

Utrikesministeriets operativa kulturbudget budget uppgår till ca 5 miljoner euro per år. Om personal-, hyres- och övriga fasta kostnader inkluderas uppskattas budgeten till 28–30 miljoner euro årligen.

Österreich Institut GmbH (www.oesterreichinstitut.at) grundades 1997 av utrikesministern, har sitt säte i Wien och finansieras av BmaA. Det finns Österrikeinstitut i Warszawa, Krakow, Budapest, Bratislava och Milano. Institutet genomför språkkurser i tyska, främjar och stöder tyskundervisningen som undervisning i främmande språk och arbetar med intresserade ut- och inländska partnerinstitutioner på fackområdet tyska som främmande språk. Som extra material för undervisningen ges tidskriften "Österreich Spiegel" ut med fyra nummer per år. Denna hjälper till att sätta en österrikeaccent på undervisningen. Sedan oktober 2001 erbjuds även ett landfakta- och språkpaket på Internet. Enligt BmaA skall Österrikeinstitutet ses som en del av landets kulturaktiviteter utomlands. Samarbete mellan instituten och andra initiativ och satsningar i Österrikes internationella kultur- och näringslivspolitik är vanliga.

1989 började BmaA inrätta *Österrikebibliotek*, främst i Central- och Östeuropa. Idag finns det 44 bibliotek i 20 länder. Biblioteken skall ses som ett innovativt och flexibelt instrument i landets internationella kulturpolitik. De byggs upp i partnerskap i befintliga utrymmen i värdlandet (bibliotek och universitet) i städer där inga österrikiska utlandsmyndigheter finns på plats. Biblioteken erbjuder information om österrikisk kultur (böcker, videoband, tidningar, tidskrifter och tillgång till online-medier). Driftskostnaderna står huvudsakligen den lokala partnern för. Utrikesministeriet fungerar som "content provider" (grundutrustning med böcker, årlig inköpsbudget, stipendier till Österrike, utbildningsseminarier osv.).

Med en årsbudget på mindre än 7 500 euro per bibliotek är denna del av kulturarbetet i utlandet ett exempel på hur man genom

synergi och ett målinriktat arbete för ”österrikeintresse” i utlandet effektivt och ändamålsenligt kan utnyttja begränsade resurser.

Österrike är en federal stat. Delstaterna och städer har egna representationskontor utomlands. Enbart Wien har t.ex. mer än tio utlandskontor, framför allt i grannländerna. Från centralt håll ser man positivt på detta och uppmuntrar sådana steg. Man eftersträvar en koordinering mellan statliga och regionala satsningar i grannländerna i Central- och Östeuropa och på Balkan och försöker få med sig österrikiska städer i detta arbete. Utrikesministeriet samarbetar med delstater och städer i större projekt utomlands, så t.ex. i samband med Sankt Petersburgs 300-årsjubileum 2003. I s.k. ”Landeskulturreferententagungen” stämmer kulturpolitiska representanter på politisk och tjänstemannanivå från utrikesministeriet, delstaterna och städerna av med varandra.

Några centraleuropeiska länder med Österrike i spetsen tog år 2001 initiativ till ett kulturellt samarbete under parollen ”Platform Culture – Central Europe”. Tanken var inledningsvis att stärka de centraleuropeiska ländernas ställning inom EU vid utvidgningen av EU, men har snabbt utvecklats till ett kulturellt samarbete med bredare internationell inriktning. Gruppen har tillsammans genomfört evenemang i bl.a. Italien och Spanien, och beslutade nyligen att upprätta ett gemensamt kulturhus i Peking. Samarbetet mellan de kulturinstitutioner som ingår i gruppen av länder skapar i ett slag ett internationellt nätverk av 700 ”contact points”.

Förkortningar, akronymer och hemsidaadresser

AFAA	Association Française d'Action Artistique www.afaa.assi.fr
ASF	American–Scandinavian Foundation www.amscan.org
ASSITEJ	Association International du Theatre pour l'Enfance et la Jeunesse (Internationella barnteaterorganisationen) www.assitej.org
BAC	Baltic Art Center www.balticartcenter.com
BWC	Baltic Writers Council (Östersjöförfattarnas råd) www.bcwt.org
CCA	Canadian Conference of the Arts www.ccarts.ca
CCS	Centre Culturel Suédois www.ccs.si.se
CENL	Conference of European National Librarians www.bne.es/ingles/internacional/cenl.htm
CEREC	Comité Européen pour le Rapprochement de l'Economie et de la Culture www.cerec-network.org

CERL	Consortium of European Research Libraries www.cerl.org
EBU	European Broadcasting Union www.ebu.ch
EFAH	European Forum for Arts and Heritage www.efah.org
EIM	Enheten för exportfrämjande och inre marknaden vid Utrikesdepartementet www.ud.se
ESV	Ekonomistyrningsverket www.esv.se
EU	Europeiska unionen http://europa.eu.int
ExMS	Export Music Sweden www.ExMS.se
FN	Förenta Nationerna www.un.org
FIAF	International Federation of Film Archives www.fiafnet.org
GATS	General Agreement on Trade in Services www.wto.org
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade www.wto.org
GU	Enheten för global utveckling vid Utrikes- departementet www.ud.se
GUSP	Gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken http://ue.eu.int

HEREIN	European Heritage Network www.european-heritage.net
HGIS	Homogene Groep voor Internationale Samenwerking
IAML	International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres www.iaml.info
IASA	International Association of Sound and Audiovisual Archives www.iasa-web.org
IASPIS	International Artists Studio Programme in Stockholm www.iaspis.com
ICA	International Council of Archives www.ica.org
ICAM	International Confederation of Architectural Museums www.icam-web.org
ICEE	ICOM's International Committee for Exhibition Exchange http://icom.museum
ICCROM	International Centre for the Conservation and Restoration of Monuments www.iccrom.org
ICOM	International Council of Museums www.icom.org
ICOMOS	International Council on Monuments and Sites www.icomos.org
ICTM	International Council for Traditional Music www.ethnomusic.ucla.edu/ICTM/

IFLA	International Federation of Library Associations and Institutions www.ifla.net
IFPC	International Fund for the Promotion of Culture www.unesco.org
IFPI	International Federation of Phonographic Industry www.ifpi.org , www.ifpi.se
IFTA	International Federation of TV Archives www.fiatifta.org
INCD	International Network for Cultural Diversity www.incd.net
INCP	International Network on Cultural Policy http://206.191.7.19
InSEA	International Society of Education through Art www.insea.org
ISA	Invest in Sweden Agency www.isa.se
ITI	International Theatre Institute (Svensk Teaterunion – Svenska ITI) www.iti.a.se
KB	Kungl. biblioteket www.kb.se
KLYS	Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd www.klys.se
KK-stiftelsen	Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling www.kks.se
KN	Konstnärsnämnden www.konstnarsnamnden.se

Ku	Kulturdepartementet www.kultur.regeringen.se
KUR	Statens kulturråd www.kur.se
N	Näringsdepartementet www.naring.regeringen.se
NAC	National Arts Council – South Africa www.nac.org.za
NGO	Non-Governmental Organization www.ngo.org
NIFCA	Nordiskt institut för samtidskonst (Nordic Institute for Contemporary Art) www.nifca.org
NORDBOK	Nordiska litteratur – och bibliotekskommittén www.nordbok.org
NORDICOM	Nordiska Dokumentationscentralen för Masskommunikationsforskning www.nordicom.gu.se
NORDSCEN	Nordiskt center för scenkonst www.nordscen.org
NOMUS	Nordiska musikkommittén www.nomus.org
NSU	Nämnden för Sverigefrämjande i utlandet www.ud.se , www.sweden.se
NUK	Nordisk ungdomskommitté http://valhalla.norden.org

NUNSKU	Nämnden för utställning av nutida svensk konst i utlandet (numera överförd till att utgöra Moderna Museets internationella kontor) www.modernamuseet.se
NUTEK	Verket för näringslivsutveckling www.nutek.se
NV	Nordvision www.nordvisionen.org
NWHF	Nordic World Heritage Foundation www.nwhf.no
PfK	Partnerskap för kultur www.si.se
PIK	Press-, informations- och kulturenheten vid Utrikesdepartementet www.ud.se
RA	Riksarkivet www.ra.se
RAÄ	Riksantikvarieämbetet www.raa.se
SAMDOK	Samordning, samtid och samarbete (en sammanslutning av svenska kulturhistoriska museer som bedriver insamling och dokumentation) www.nordiskamuseet.se
SAMI	Svenska artister och musikers intresseorganisation www.sami.se
SAMP	Afrikansk-svenska museinätverket www.sampmus.org
SFI	Svenska Filminstitutet www.sfi.se

SFV	Statens fastighetsverk www.sfv.se
SI	Svenska institutet www.si.se
SIS	Stockholm Visitors Board (tidigare Stockholm Information Service) www.stockholmtown.com
Sida	Swedish International Development Agency www.sida.se
SBLA	Statens ljud- och bildarkiv www.ljudochbildarkivet.se
SIM	Samrådsgruppen för internationella musikfrågor
SLEIPNIR	Nordiska ministerrådets resestipendieprogram för unga professionella konstutövare i Norden www.nifca.org
SOM	Svenska oberoende musikproducenter www.som.a.se
SR	Sveriges Radio AB www.sr.se
SKUT	Svenska kyrkan i utlandet www.svenskakyrkan.se/skut
STIM	Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå www.stim.se (www.mic.stim.se , www.hitfacts.com)
SVID	Stiftelsen Svensk Industridesign www.svid.se
SVT	Sveriges Television AB www.svt.se

SVAS	Svenskhemmet Voksenåsen A/S www.voksenaasen.no
SWEA	Swedish Women's Educational Association Inc. www.swea.org
TRIPS	Trade-Related Aspects on Intellectual Property Rights
U	Utbildningsdepartementet www.utbildning.regeringen.se
UD	Utrikesdepartementet www.ud.se
UN	United Nations www.un.org
Unesco	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation www.unesco.org
UR	Utbildningsradion www.ur.se
WCT	Wipo Coypright Treaty www.wipo.org
WIPO	World Intellectual Property www.wipo.org
VITC	Visby Internationella Tonsättarcentrum www.centreforcomposers.org
WTO	World Trade Organisation www.wto.org
ÖFÖC	Östersjöns författar- och översättarcentrum (Baltic Centre for Writers and Translators) www.bcwt.org

Förteckning över personer/ organisationer som utredningen träffat eller haft kontakt med

Adolfsson-Goldman Karin, Marketing Manager, Sveriges Radio
Adriaanssen Ellen, SICA, Nederländerna
Adsenius Mikael, tidigare enhetschef, Moderna Museet
Ahlander Dag Sebastian, tidigare Generalkonsul i New York
Alssaad Jonas, Mosaikredaktionen, Sveriges Television
Allerstrand Sven, GD, Statens Ljud- och bildarkiv
Almqvist Katarina, programansvarig, KK-stiftelsen
Amberla Kai, Informationscentralen för finländsk musik
Andersson Magnus, gitarrist
Anthin Ramon, Executive Director, VITC
Antonsson Hans Åke, vo-chef, Ungdomsstyrelsen
Arendse Beth, Department of Arts and Culture, Sydafrika
Arrhenius Sara, VD, IASPIS
Ask Ingrid, ambassadsekreterare, Sveriges ambassad i Pretoria
Backman Karin, Senior Advisor Kommun/landstingsförbundet
Becker Ann-Sofie, Kulturbro (Danmark)
Belfrage Frank, ambassadör, Sveriges ambassad i Paris
Bergdahl Gunnar, tidigare chef för Göteborg Film Festival
Berggren Håkan, tidigare ledamot i Svenska institutets styrelse
Bergström Kristina, kulturesekreterare, Norrbottens läns landsting
van Beusekom Jaap, dir., National Pop Instituut, Nederländerna
Bjurman Peder, frilansproducent
Björfors Tilde, cirkusdirektör, Cirkus Cirkör
Björk Christina, ledamot i Svenska institutets styrelse
Bladh Agneta, statssekreterare, Utbildningsdepartementet
Bolme Tomas, ordförande, Teaterförbundet
Bonmariage Gina, Manager, National Film & Video Foundation, Sydafrika
Boogarts Inez, Director, SICA, Nederländerna
Bothorp Helena, pressråd, Sveriges ambassad i Oslo
Britten Wayne, BBC, Storbritannien
Britton Claes, Britton & Britton AB

Buijze Bram, coördinator, Raad vor Cultuur, Nederländerna
Burin des Roziers Laurent, Sous-directeur, Utrikesministeriet, Frankrike
Carlsson Sture, konserthuschef och tidigare ledamot i Svenska institutets styrelse
Cassim M F, Portfolio Committee for Culture, Parliament of South Africa
Cegielski Piotr, direktör, Polska institutet i Stockholm
Cherney Lawrence, Artistic Director, Soundstreams Canada
Christenson Göran, museichef, Malmö Konstmuseum
Clason Anders, f.d. kulturråd i London
Collett Chantal, Visual Arts and Crafts Academy, Sydafrika
Cronholm Margareta, avdelningschef, SVT
Curman Peter, ordförande, KLYS (expert i utredningen)
Daal Carin, projektledare för expertkompetens, KK-stiftelsen
Dahl Christer, Vice VD, Stockholms Stadsteater
Dahlgren Andreas, utredningssamordnare, Riksteatern
Dahlgren Hans, kabinetssekreterare, Utrikesdepartementet
Dahlin Jan, landsarkivarie, Landsarkivet i Lund (expert i utredningen)
Dinkelspiel Ulf, VD, Exportrådet
Dorsman Ferdinand, Utrikesministeriet, Nederländerna
Edgren Åsa, General Manager, ADEKWHAT Dance Company
Egestrom-Rabot Birgitta, bitr. direktör, Centre Culturel Suédois
Eineborg Kristina, ambassadsekreterare, Sveriges ambassad i Köpenhamn
Ekwinski Andrzej, Stiftelsen Vardö-seminariet
Eldh Nina, Corporate VP Sony Ericsson, Storbritannien
Ellingsen Karl-Einar, direktör, Svenskhemmet Voksenåsen, Norge
Engel Ann Mari, unionssekreterare, Svensk Teaterunion – Svenska ITI
Englund Claes W, direktör, Svensk Scenkonst
Engman Lars, ledamot i Svenska institutets styrelse
Engström Bondy Beatrice, JMD, Kreab, Storbritannien
Engström Mats, Director of Artistic Planning, Kungliga Filharmonikerna
Ericsson Wärn Karina, tf. VD, IASPIS
Eriksson Anders, press- och kulturråd, Sveriges ambassad i Helsingfors
Eriksson Claes, kansliråd, Kulturdepartementet (expert i utredningen)
Eriksson Lars O, CODE (Contemporary Design)
Eriksson Mats, administrativ chef och producent, Backateatern
Erson Pia, kulturråd, Sveriges Ständiga Representation vid Europeiska Unionen
Etzler Inger, redaktionschef, Mosaik, Sveriges Television
Faragó Lars, ordförande, Riksföreningen för Folkmusik och Dans
Forsberg Stefan, VD, Kungliga Filharmonikerna
Forsström Per, Svenska Musikfestivaler
Frambäck Barbro, styrelseordförande, ASSITEJ
Frans Joe, riksdagsledamot (s), Folkets Hus i Rinkeby

Fred Gertrude, producent, Kungliga Filharmonikerna
Freivalds Laila, utrikesminister samt tidigare VD, Svensk Scenkonst
Fridell Lena, dramaturg, Backateatern
Föllesdal Elizabeth, VD, Forum for kultur og naringsliv, Norge
Förster Monica, formgivare
Gesang Karlström Eva, överintendent, SMVK (expert i utredningen)
Gifford Roger, General Manager, SEB, Storbritannien
Gilda Mandy, Department of Arts and Culture, Sydafrika
Gjermundsen Arne, Utenriksministeriet, Norge
Gompes Paul, Dutch Jazz Connection
van Graan Mike, Arts and Culture Consultants, Sydafrika
Granberg Anders, marknadschef, Piteå kommun
Granström Majlis, chef, Norrbottens läns landsting
Gurinder Jan-Olof, chef (samhälle och omvärld), SVT
Gustafson Lars-Olof, avdelningsdirektör, Konstnärsnämnden (expert i utredningen)
Gäfvert Björn, förste arkivarie, Krigsarkivet
Göransson Bo, generaldirektör, Sida
Haglund Christer, Vice President, Finnair
Halberg Ljung Christian, orkesterchef, Malmö SymfoniOrkester
Hall Bengt, VD, Kungliga Operan
Hallén Peter, ordförande, Intresseföreningen för Upplevelseindustrin
Hallgren Ronnie, VD, Västsvenska teater och dans
Halm Niels, Internationella Kultursekretariatet, Danmark
Hanhijoki Marjatta, Finlands Konstnärssällskap
Hansen Diana, Director, Somerset House, Storbritannien
Hansen Matthias, ambassadsekreterare, Tysklands ambassad
Hansen Rolf Willy, direktör, Utenriksdepartementet, Norge
Hauge Sigvald, Norges ambassad i Köpenhamn
von Hausswolff Carl Michael, konstnär
Hedberg Per, Stockholms Saxofonkvartett
Hedman-Björling Lilian, sekreterare, Svenska forskningsinstitutet i Istanbul
Helaniemi Ulla-Maria, Deputy DG, Utrikesministeriet, Finland
Hellman Gunilla, Director, Svenska kulturfonden, Finland
Hellstén Frank, kulturråd, Finlands ambassad i Köpenhamn
Hendrixon Uno, musikproducent
Henningsson Jan, direktör, Svenska institutet i Alexandria
Hermanson Eva, departementssekreterare, Utbildningsdepartementet (expert i utredningen)
Hillhorst Rosemary, Director, British Council
Hjertonsson Ulf, ambassadör, Sveriges ambassad i Helsingfors
Hjorth Hans, Falun Folk Music Festival
Hoberg Birgitta, internationell sekreterare, Riksantikvarieämbetet (expert i utredningen)

Holmquist Åke, Ständig Sekreterare, Kungl. Musikaliska Akademien
Holmstrup Klaus, kulturchef, Nordiska ministerrådet
Huldt Johan, VD, Svensk Form
Hurkmans Ben, Fonds voor Amateurkunst en Podiumkunsten, Nederländerna
Häggsstrand Patrik, fastighetsförvaltare, Statens fastighetsverk
Högberg Pereric, ambassadsekreterare, Sveriges ambassad i Pretoria
Ingebretsen Kjell, operachef, Göteborgsoperan
Iremark Ingrid, presschef, Utrikesdepartementet (expert i utredningen)
Ivarsson Gunilla, Diversity Advisor, Sveriges Radio
Jahren Helén, musiker
Johansson Kennet, chef, Malmö Museer
Johansson Kent, regionråd Västra Götalandsregionen
Johansson Roger, tidigare ledamot i Svenska institutets styrelse
Johansson Blomstrand Lena, enhetschef, Sida (expert i utredningen)
Jonsson Elisabet, handläggare, Sveriges ambassad i Haag
Jonsson Frídrík, ambassadråd, Islands ambassad i Köpenhamn
Jonsson Per Erik, artstudiosnet
Julius Victor, Department of Arts and Culture, Sydafrika
Jönsson Mats, specialrådgivare, Nordiska kulturfonden
Jørgensen Fredrik, ambassadråd, Sveriges ambassad i Rom
Karlsson Claes, producent, Kulturhuset i Stockholm
Karlsson Jan O, bistånds- och migrationsminister
Kildea Paul, Artistic Director, Wigmore Hall, Storbritannien
Kistemaker Renée, Amsterdams Historisch Museum
Kleberg Carl-Johan, professor
Klein Emelie, pressansvarig, Sveriges Rese- och Turistråd AB
Kleveland Åse, VD, Svenska Filminstitutet (expert i utredningen)
Knutsson Christina, Director, Invest in Sweden Agency London
Kumlin Ewa, frilansproducent och ledamot i Svenska institutets styrelse
Kvarnström Kenneth, koreograf
Kåver Göran, länsmusikchef, Musik i Uppland
Laakkonen Johanna, Danscentrum, Finland
Lansing Per-Olof, Vice President, Exportrådet
Larsson Gudmund, tidigare ledamot i Svenska institutets styrelse
Larsson Mika, kulturråd, Sveriges ambassad i Warszawa
Lassinantti Anna, länskulturchef, Västerbottens läns landsting
Laurin Dan, musiker
Lejon Britta, ledamot i Svenska institutets styrelse
Lending Mette, konsulent, Utenriksdepartementet, Norge
Lepp Hans, enhetschef, Svenska institutet (expert i utredningen)
Leroux André, National Arts Council of South Africa

Levin Annika, direktör, Centre Culturel Suédois
Lidström Bengt, generalsekreterare, Svenska Musikfestivaler
Liljeson Lars, ambassadråd, Sveriges ambassad i Pretoria
Lind Ingela, tidigare ledamot i Svenska institutets styrelse
Lindskog Gerda Helena, verksamhetsledare, ÖFÖC
Lloyd-Jones Linda, Head of exhibitions, Victoria and Albert Museum, Storbritannien
Lorentz Stina, Föreningen Fritz's Corner
Lundblad Christer, Managing Director, Export Music Sweden AB
Lundgren Lars, utredare, Västra Götalandsregionen
Lundström Jan-Erik, direktör, BildMuseet Umeå universitet
Länsipuro Yrjö, Director General, Utrikesministeriet, Finland
Macartney Kenneth, Counsellor, Canadian Embassy
MacKenzie Ruth, Artistic Dir., Chichester Festival Theatre, UK
Magnusson Börje, vice direktör, Svenska institutet i Rom
Magnusson Leif, institutionschef, Mångkulturellt Centrum
Malmcrona Niclas, generalsekreterare, ASSITEJ
Martinsson Martin, direktör, Musik i Skåne och ledamot i Svenska institutets styrelse
Marttinen Anna-Maija, direktör Hanaholmens kulturcentrum, Finland
Mattsson Christina, styresman, Nordiska museet
Mbalo Khalipha Eddie, CEO, National Film and Video Foundation, Sydafrika
Melin Sten, ordförande, Föreningen Svenska Tonsättare
Mohammed IG, Portfolio Committee for Culture, Parliament of South Africa
Mulk Inga-Maria, direktör, Ajtte Svenskt Fjäll- och Samemuseum
Möller Marianne, Senior Adviser, Nordiska ministerrådet
de Neef Taco, Mondriaan Foundation, Nederländerna
Nejad Mehr Rasoul, Kulturföreningen Farhang
Neslo Alida, Stichting DasArts, Nederländerna
Neuman Anita, informationshandläggare, Sveriges ambassad i London
Neuman David, direktör, Magasin 3
Ngcobo E N N, Member of Parliament, Sydafrika
Niel Tony, Gemeente Amsterdam, Nederländerna
Nilson-Dag Christina, informationschef, Svensk Form
Nilsson Benita, marknadschef, Nordiska akvarellmuseet
Nilsson Helena, ambassadör, Sveriges ambassad i Pretoria
Nilsson Ivo, tonsättare
Nilsson Katarina, arkitekt SAR/MSA, Sveriges Arkitekter
Nilsson Wivi-Anne, kamrer, Svenska institutet i Rom
Nittve Lars, museidirektör, Moderna Museet
Njobe M, Portfolio Committee for Culture, Parliament of South Africa
Nordal Bera, museichef, Nordiska akvarellmuseet
Nordenson Helen, ambassadsekreterare, Sveriges ambassad i Pretoria

Nordlund Malmegård Kerstin, departementsråd, Utrikesdepartementet (expert i utredningen)

Nordström Lars, ordförande Västra Götalands kulturnämnd

Noring Ann-Sofi, enhetschef, Moderna Museet

Norrfalk Maria, generaldirektör, Sida

Norrman Karl Erik, generalsekreterare., Europeiska kulturparlamentet

Nteta Doreen, CEO, National Arts Council of South Africa

Nyberg Jan, pressråd, Sveriges ambassad i Paris

O´Barius Ulla, Director, Handelskammaren i London

Olsson Jan, minister, Sveriges ambassad i Haag

Omagbemi Eva, producent, Mixmusik i Malmö

Onne Madeleine, balettchef, Kungliga Operan

Orrgren Kenneth, VD, Göteborgsoperan

Paajanen Eva, International Relations, Undervisningsministeriet, Finland

Packalén Bengt, direktör, Finlandsinstitutet i Stockholm

Pade Jane, kontorchef, Kulturministeriet, Danmark

Pasternak Lena, bitr. verksamhetsledare, ÖFÖC

Petri Gunnar, VD, STIM

Phakamani Mthembu, Department of Arts and Culture, Sydafrika

Pietikäinen Jukka, Director, Utrikesministeriet, Finland

Pinero Orlando, verksamhetsledare, Mixmusik i Malmö

Pingoud Kristina, Director, Utrikesministeriet, Finland

Poivre d’Arvor Olivier, Directeur, AFAA, Frankrike

Pohjanen Bengt, länsförfattare, Barents Literature Centre, Överkalix

Pooya Faramarz, producent, Mångkulturellt centrum i Botkyrka

Pousette Johan, verksamhetsledare, Baltic Art Center

Rampell Linda, CODE (Contemporary Design)

Reitov Ole, Danish Center for Culture and Development

Rennerstedt Kristina, generaldirektör, Statens kulturråd

Rider Robert, Head of Cinema, Barbican Centre, Storbritannien

Ringborg Erland, generaldirektör, Svenska institutet

Ringborg Mats, ambassadör, Sveriges ambassad i Oslo

Risberg Jan, dirigent

Rock Yvonne, frilansande kulturproducent

Rosander Tomas, minister, Sveriges ambassad i London

von Rosen Astrid, Unga Atalante

Rosendahl Göran, kulturutvecklare, Kultur i Skåne

le Roux Marlene, Artscape, Kapstaden, Sydafrika

Rudeng Erik, direktör, Stiftelsen Fritt Ord, Norge

Rydén Maria, verksamhetsledare, Dans i Nord

Rydén Niklas, Unga Atalante

Rydmark Pernilla, handläggare, VINNOVA
Sandberg Roland, chef, STIM/Svensk musik
Sandgren Torgny, Programmes Officer, Ungdomsstyrelsen
Santillo Frizell Barbro, direktör, Svenska institutet i Rom
Schaer Charlotte, Project Officer, Johannesburg, Sydafrika
Scheja Staffan, musiker
Schiptjenko Marina, gallerist
Schottenius Maria, kulturråd, Sveriges ambassad i London
Schwanck Iris, Informationscentralen för Finlands litteratur
Schwartz Garry, ICN, Nederländerna
Selepe Sidney, Department of Arts and Culture, Sydafrika
da Silva Charlotte, handläggare, Sveriges ambassad i London
Sinclair-Jones Ruth, Ass. Director, British Council
Sjöström Johan, intendent, BildMuseet Umeå universitet
Skala Björn, ambassadör, Sveriges ambassad i Haag
Slotte Kristian, Director General, Undervisningsministeriet, Finland
Smith Hilary, Deputy Head, National Film Theatre, Storbritannien
Sneeggen Odd, Swedish Music Information Centre
Sonnen Arthur, Theaterfestival, Nederländerna
Spoel Jolanda, Cosmic Theater, Nederländerna
Strandängar Mikael, VD, Föreningen Kultur och Näringsliv
Stålberg Krister, direktör, Svenska kulturfonden, Finland
Stålne Björn W, direktör, Rikskonserter (expert i utredningen)
Summers Andrew, Design Council, Storbritannien
Sunar Ozan, VD, Södra Teatern
Sundberg Lena, handläggare, Svensk Danskommitté, Svensk Teaterunion – Svenska ITI
Sundin Martin, rådgivare, Nordiska ministerrådet
Svenson Per, avdelningschef, Statens kulturråd (expert i utredningen)
Svensson Börje, koncernchef, Kultur i Malmö
Svensson Per-Erik, VD, FilmPool Nord
Säve Söderbergh Bengt, ledamot i Svenska institutets styrelse
Söder Annika, statssekreterare, Utrikesdepartementet
Söder Sven-Eric, statssekreterare, Näringsdepartementet
Teurlings Maria, Trans Artists
Theorell Anita, f.d. chef för Sidas Enhet för Kultur och Medier
Thews Jan, fastighetschef, Statens fastighetsverk
Thorgren Gunilla, statssekreterare, Kulturdepartementet
Tirkkonen Tuomo, VD, Finland festivals
Torch Chris, Artistic Director, InterCult
Tydén Mikael, konserthuschef, Berwaldhallen
Uijterlinde Arjen, Kulturministeriet, Nederländerna

Ulvskog Marita, kulturminister
Viirman Ants, sektionschef, Kommun/landstingsförbundet
Vlaar Maria, Stichting Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds, Nederländerna
Wachtmeister Marika, VD, Stiftelsen Wanås Utställningar
Ward Stuart, VD, Polar Music Prize
Wari Themba, Department of Arts and Culture, Sydafrika
Westberg Erik, professor, Musikhögskolan i Piteå
Westerberg Bengt, ordförande i Svenska institutets styrelse
Westerlund Kerstin, antikvarisk chef, Statens fastighetsverk
Westeson Björn, avdelningschef, Riksutställningar
Westling Karin, koordinator, Västerbottens läns landsting
Westman Nancy, kulturråd, Sveriges ambassad i Washington D.C.
Whybrow Graham, Royal Court Theatre, Storbritannien
Wiklund Christer, prefekt, Musikhögskolan i Piteå
Wondimu Teshome, konsulent, Länsmusiken i Stockholms län (expert i utredningen)
Wozencraft Anne, Director of Personnel, British Council
Wrigstad Staffan, ambassadör, Sveriges ambassad i Rom
Zander Susanne, utredare, Ungdomsstyrelsen
Zetterberg Jan, teaterchef, Dansens hus
Ådahl Karin, direktör, Svenska Forskningsinstitutet i Istanbul
Åhlvik Clara Skoog, VD, Svensk Form
Åman Jan, direktör, Färgfabriken
Österholm Rolf, Vice VD, Kungliga Filharmonikerna
Österling Fredrik, generalsekreterare., Föreningen Svenska Tonsättare

Centralmuseernas samarbetsråd

KLYS internationella grupp

SIM-gruppen (Samrådsgruppen för Internationella Musikfrågor)

Utredningen har också träffat eller haft kontakt med tjänstemän vid Utrikesdepartementet, Utbildningsdepartementet, Kulturdepartementet, Svenska institutet, Sida, Statens kulturråd, Konstnärsnämnden, Svenska Filminstitutet, Rikskonserter, Riksarkivet, Riksantikvarieämbetet och Statens Museer för Världskultur.